နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ နိဒါနကထာ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ နာမာယံ ဂန္ထော ပိဋကတ္တယသာရညူတော သကလလောကေ ပဋိပတ္တိဒီပကဂန္ထာနံ အဂ္ဂေါ ဟောတိ သေဋ္ဌော ပမုခော ပါမောက္ခော ဥတ္တမော ပဝရော စာတိ ဝိညူဟိ ပသတ္ထော။ တတ္ထ ဟိ သင်္ဂီတိတ္တယာရူဠ္ဟဿ တေပိဋကဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထံ သံခိပိတွာ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ ဗြဟ္မစရိယံ ပရိပုဏ္ဏံ ပကာသိတံ သုဝိသဒ္ဓံ။ ဧဝံ ပသတ္ထဿေတဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ **နိဒါနကထာယ**ပိ ဘဝိတဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာအနိ တမ္ပကာသန တ္ထမိဒံ ပဉ္စဟကမ္မံ ဝုစ္စတိ –

> “သော ပနေသ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ** ကေန ကတော, ကဒါ ကတော, ကတ္ထ ကတော, ကသ္မာ ကတော, ကိမတ္ထံ ကတော, ကိံ နိဿာယ ကတော, ကေန ပကာရေန ကတော, ကိဿ သကလလောကေ ပတ္ထဋော”တိ။

တတ္ထ **ကေန ကတော**တိ အာစရိယ**ဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရ** ဝရေန တေပိဋကသင်္ဂဟဌကထာကာရေန ကတော။

ကဒါ ကတောတိ အမှာကံ ဘဂဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သကလလောကနာထဿ ပရိနိဗ္ဗုတိကာလတော ပစ္ဆာ ဒသမေ ဝဿသတကေ (၉၇၃ -ဗုဒ္ဓဝဿေ) ကတော။

ကတ္ထ ကတော တိ သီဟဠဒီပေ အနုရာဓပုရေ မဟာဝိဟာရေ ကတော။

ကသ္မာ ကတော တိ ဝိသုဒ္ဓိကာမာနံ သာဓုဇနာနံ တဒဓိဂမုပာယံ သမ္မာပဋိပတ္တိနယံ ဉာပေတုကာမတာသင်္ခာတေန အတ္တနော အဇ္ဈာသယေန သင်္ဃပါလတ္ထေရေန စ အဇ္ဈေသိတတ္တာ, **သင်္ဃပါလတ္ထေရေန** စ အဇ္ဈေသိတတ္တာ ကတော။

ဧတ္ထ ပန ဌတွာ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ ဥပ္ပတ္တိ ကထေတဗ္ဗာ, သာ စ **မဟာဝံသေ** (စူဠဝံသောတိပိ တေဟာရိတေ ဒုတိယဘာဂေ) သတ္တတိံသမပရိစ္ဆေဒေ ပန္နရသာဓိကဒွိသတကထာတော (၃၇, ၂၁၅) ပဋ္ဌာယ ဗာတ္တိံသာယ ကထာဟိ ပကာသိတာယေဝ။ ကထံ? –

မဟာဝံသ-ဗုဒ္ဓဃောသကထာ

၂၁၅. **ဗောဓိမဏ္ဍသမီပ** မှိ၊ ဇာတော **ဗြာဟ္မဏမာဏဝေါ**။
ဝိဇ္ဇာ-သိပ္ပ-ကလာ-ဝေဒီ၊ တီသု ဝေဒေသု ပါရဂူ။

၂၁၆. သမ္မာ ဝိညာတသမယော၊ သဗ္ဗဝါဒဝိသာရဒေါ။
ဝါဒတ္ထီ ဇမ္ဗုဒီပမှိ၊ အာဟိဏ္ဍန္တော ပဝါဒိကော။

၂၁၇. ဝိဟာရမေက’မာဂမ္မ၊ ရတ္တိံ ပါတဉ္ဇလီမတံ။
ပရိဝတ္တေတိ သမ္ပုဏ္ဏ-ပဒံ သုပရိမဏ္ဍလံ။

၂၁၈. တတ္ထေကော **ရေဝတော** နာမ၊ မဟာထေရော ဝိဇာနိယ။
“မဟာပညော အယံ သတ္တော၊ ဒမေတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ၊ သော။

၂၁၉. “ကော နု ဂဒြဘရာဝေန၊ ဝိရဝန္တော”တိ အဗြဝိ။
“ဂဒြဘာနံ ရဝေ အတ္ထံ၊ ကိံ ဇာနာသီ”တိ အာဟ တံ။

၂၂၀. “အဟံ ဇာနေ”တိ ဝုတ္တော သော၊ ဩတာရေသိ သကံ မတံ။
ပုဋ္ဌံ ပုဋ္ဌံ ဝိယာကာသိ၊ ဝိရုဒ္ဓမ္ပိ စ ဒဿယိ။

၂၂၁. “တေန ဟိ တွံ သကံ တဒ-မောတာရေဟိ”တိ စောဒိတော။
ဟဋ္ဌ’မာဟာ’ဘိဓမ္မည္သ၊ အတ္ထ’မည္သ န သော’ဓိက။

၂၂၂. အာဟ“ကသ္သေ’သ မန္တော”တိ၊“ဗုဒ္ဓမန္တော”တိ သော’ဗ္ရဝိ။
“ဒေဟိ မေတံ”တိ ဝုတ္တေ ဟိ၊ “ဂဏှ ပဗ္ဗဇ္ဇ တံ”ဣတိ။

၂၂၃. မန္တတ္ထီ ပဗ္ဗဇိတွာ သော၊ ဥဂ္ဂဏှိ ပိဋကတ္တယံ။
ဧကာယနော အယံ မဂ္ဂေါ၊ ဣတိ ပစ္ဆာ တ’မဂ္ဂဟိ။

၂၂၄. ဗုဒ္ဓသ္သ ဝိယ ဂမ္ဘီရ-ဃောသတ္တာ နံ ဝိယာကရုံ။
ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဃောသော ဟိ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဝိယ မဟီတလေ။

၂၂၅. တတ္ထ **ဉာဏောဒယံ** [ဉာဏောဒယံ နာမပကရဏံ ဣအနိ ကုဟိဥ္စိပိ န ဒိသ္သတိ။] နာမ၊ ကတွာ ပကရဏံ တဒာ။
ဓမ္မသင်္ဂဏိယာကာသိ၊ ကစ္ဆံ သော **အဋ္ဌသာလိနိံ** [ဣအနိ ဒိသ္သမာနာ ပန အဋ္ဌသာလိနီ သီဟဠဒီပိကာယေဝ။ န ဇမ္ဗုဒီပိကာ။ ပရတော (၅၄-၅၅ ပိဋ္ဌေသု) သေ အာဝိဘဝိသ္သတိ]။

၂၂၆. **ပရိတ္တဋ္ဌကထ** ဉ္စေဝ [ပရိတ္တဋ္ဌကထန္တိ ပိဋကတ္တယသ္သ သင်္ခေပတော အတ္ထဝဏ္ဏနာဘူတာ ခုဒ္ဒကဋ္ဌကထာတိ အဓိပ္ပေတာ ဘဝေယ္ယ]၊ ကာတုံ အာရဘိ ဗုဒ္ဓိမာ။
တံ ဒိသွာ ရေဝတော ထေရော၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

၂၂၇. “ဟဋ္ဌမတ္တံ ဣဓာနီတံ၊ နတ္ထိ အဋ္ဌကထာ ဣဓ [တွေ သင်္ဂီတိတ္တယာရုဠှာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိသ္သတ္ထေ ရသ္သ သန္တိကာ ဥဂ္ဂဟိတာ သိသ္သာနုသိသ္သပရမ္ပရာတတာ မူလဋ္ဌကထာ ကသ္မာ ဇမ္ဗုဒီပေ သဗ္ဗသော အန္တရဟိတာတိ ဝိမံသိတဗ္ဗံ]။
တထာစရိယဝါဒါ စ၊ ဘိန္နရူပါ န ဝိဇ္ဇရေ။

၂၂၈. သီဟဠဋ္ဌကထာ သုဒ္ဓါ၊ **မဟိန္ဒေန** မတီမတာ။
သင်္ဂီတိတ္တယမာရုဠှံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိတံ။

၂၂၉. သာရိပုတ္တာဒိဂီတဉ္စ၊ ကထာမဂ္ဂံ သမေက္ခိယ။
ကတာ သီဟဠဘာသာယ၊ သီဟဠေသု ပဝတ္တတိ။

၂၃၀. တံ တတ္ထ ဂန္တွာ သုတွာ တွံ၊ မာဂဓာနံ နိရုတ္တိယာ။
ပရိဝတ္တေဟိ၊ သာ ဟောတိ၊ သဗ္ဗလောကဟိတာဝဟာ”။

၂၃၁. ဧဝံ ဝုတ္တော ပသန္နော သော၊ နိက္ခမိတွာ တတော ဣမံ။
ဒီပံ အာဂ ဣမဿေဝ [ဣဒဿေတတိ ဣမဿေဝ မဟာနာမရညော ကာလေ ၉၅၃-၉၇၅ ဗုဒ္ဓဝဿေ။ အယဉ္စ ဝဿပရိစ္ဆေဒော သီဟဠရာဇဝံသံ နိဿာယ ဒဿိတော။ ယုရောပိယဝိစက္ခဏာနံ ပန မတေန ၉၄၁-၉၆၄ ဗုဒ္ဓဝဿေ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝေမုပရိပိ။]၊ ရညော ကာလေ မဟာမတိ။

၂၃၂. မဟာဝိဟာရံ သမ္ပတ္တော၊ ဝိဟာရံ သဗ္ဗသာဓုနံ။
မဟာပဓာနဃရံ ဂန္တွာ၊ **သင်္ဃပါလသ္သ** သန္တိကာ။

၂၃၃. သီဟဠဋ္ဌကထံ သုတွာ၊ ထေရဝါဒဉ္စ သဗ္ဗသော။
“ဓမ္မသ္သာမိသ္သ ဧသောဝ၊ အဓိပ္ပာယော”တိ နိစ္ဆိယ။

၂၃၄. တတ္ထ သင်္ဃံ သမာနေတွာ၊ “ကာတုံ အဋ္ဌကထံ မမ။
ပောတ္ထကေ ဒေထ သဗ္ဗေ”တိ၊ အာဟ၊ ဝီမံသိတုံ သ တံ။

၂၃၅. သင်္ဃော ကထာဒွယံ တဿာ’ဒါသိ “သာမတ္ထိယံ တဝ။
ဧတ္ထ ဒဿေဟိ၊ တံ ဒိသွာ၊ သဗ္ဗေ ဒေမာတိ ပေါတ္ထကေ” [၂၃၄-၅ ကထာသု အယမတ္ထယောဇနာ–
“တတ္ထ မဟာဝိဟာရေ သံဃံ မဟာနေတွာ သံဃ သန္နိပါတံ ကာရေတွာ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဧဝ
မာဟ ‘အဋ္ဌကထံ ကာတုံ သဗ္ဗေ ပါဠိ-အဋ္ဌကထာ-ပေါတ္ထကေ မမ ဒေထာ’တိ။ သော သံဃော တံ ဝီမံသိတုံ
သံယုတ္တနိကာယတော ‘အန္တောဇဋာ’တိအာဒိကံ စ ‘သီလေ ပတိဋ္ဌာယာ’တိအာဒိကံ စာတိ ကထာဒွယံ တ
ဿ အဒါသိ ‘ဧတ္ထ တဝ သာမတ္ထိယံ ဉာဏပ္ပဘာဝံ ဒဿေဟိ။ တံ ဒိသွာ သဗ္ဗေ ပေါတ္ထကေ ဒေ
မာ’တိ ဝတွာ”တိ။ ဣမိနာ ပန အယမတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ “အာစရိယ ဗုဒ္ဓဃောသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ က
ရောန္တော တဒေဝ ကထာဒွယံ ဩလောကေတွာ၊ ကိဉ္စိပိ အညံ ပေါတ္ထကံ အနောလောကေတွာ အကာ
သီ”တိ။ တဿ ပနတ္ထဿ ယုတ္တာယုတ္တဝိစာရဏာ ပရတော (၃၉-၄၉-ပိဋ္ဌေသု) အာဂမိဿတိ]။

၂၃၆. ပိဋကတ္တယ’မေတ္ထေဝ၊ သဒ္ဓိံ အဋ္ဌကထာယ သော။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ နာမာ’ကာ၊ သင်္ဂဟေတွာ သမာသတော။

၂၃၇. တတော သင်္ဃံ သမူဟေတွာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓမတကောဝိဒံ။
မဟာဗောဓိသမီပမှိ၊ သော တံ ဝါစေတု မာရဘိ။

၂၃၈. ဒေဝတာ တဿ နေပုညံ၊ ပကာသေတုံ မဟာဇနေ။
ဆာဒေသုံ ပေါတ္ထကံ သောပိ၊ ဒွတ္တိက္ခတ္တုမ္ပိ တံ အကာ [၂၃၈ ကထာယ အယမတ္ထော– “ဒေဝတာ တ
ဿ ဗုဒ္ဓဃောသဿ နေပုညံ နိပုဏဉာဏပ္ပဘာဝံ မဟာဇနဿ ပကာသေတုံ တေန လိခိတံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂပေါ
တ္ထကံ ဆာဒေသုံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ အပဿိယဘာဝံ ပါပေတွာ ဌပေသုံ။ သောပိ ဗုဒ္ဓဃောသော ဒုတိယမ္ပိ
တံ လိခိ၊ တမ္ပိ ဒေဝတာ ဆာဒေသုံ။ တတိယမ္ပိ လိခီ”တိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဒွတ္တိက္ခတ္တုမ္ပိ တံ အကာ”တိ။
ဣဒမေဝ မဟာဝံသဝစနံ နိဿာယ ဝိတ္ထာရေတွာ ကထိတာယ ဗုဒ္ဓဃောသုပ္ပတ္တိယာ နာမ ကထာယ ဧကေ
ရတ္တေနေဝ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ တိက္ခတ္တုမ္ပိ လိခိတွာ နိဋ္ဌာပိတဘာဝေါ ပကာသိတော။ ဤဒိသီ ပန ကထာ
ဗဟူနံ ဝိမှယဇနနီပိ ပရိက္ခကာနံ သံသယဇနနီ ဟောတိ။ တသ္မာ ဣမိဿာပိ ဝိစာရဏာ ပရတော (၄၇-၈-ပိဋ္ဌေ
ဌေသု) ဒဿိယိဿတိ]။

၂၃၉. ဝါစေတုံ တတိယေ ဝါရေ၊ ပေါတ္ထကေ သမုဒါဟဋေ။
ပေါတ္ထကဒွယ’မညမ္ပိ၊ သဏ္ဌပေသုံ တဟိံ မရူ။

၂၄၀. ဝါစယိံသု တဒါ ဘိက္ခူ၊ ပေါတ္ထကတ္တယ’မေကတော။
ဂန္ထတော အတ္ထတော ဝါပိ၊ ပုဗ္ဗာပရဝသေန ဝါ။

၂၄၁. ထေရဝါဒေဟိ ပါဠီဟိ၊ ပဒေဟိ ဗျဉ္ဇနေဟိ ဝါ။
အညထတ္တမဟူ နေဝ၊ ပေါတ္ထကေသုပိ တီသုပိ။

၂၄၂. အထ ဥဂ္ဃောသယီ သင်္ဃော၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော ဝိသေသတော။
နိဿံသယံ’သ **မေတ္တေယျော၊** ဣတိ ဝတွာ ပုနပ္ပုနံ။

၂၄၃. သဒ္ဓိံ အဋ္ဌကထာယာ’ဒါ၊ ပေါတ္ထကေ ပိဋကတ္တယေ။
ဂန္ထာကရေ ဝသန္တော သော၊ ဝိဟာရေ ဒူရသင်္ကရေ။

၂၄၄. ပရိဝတ္တေသိ သဗ္ဗာပိ၊ သီဟဠဋ္ဌကထာ တဒါ။
သဗ္ဗေသံ မူလဘာသာယ၊ မာဂဓာယ နိရုတ္တိယာ။

၂၄၅. သတ္တာနံ သဗ္ဗဘာသာနံ၊ သာ အဟောသိ ဟိတာဝဟာ။
ထေရိယာစရိယာ သဗ္ဗေ၊ ပါဠိံ ဝိယ တ’မဂ္ဂဟုံ။

၂၄၆. အထ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စေသု၊ ဂတေသု ပရိနိဋ္ဌိတိံ။
ဝန္ဒိတုံ သော **မဟာဗောဓိံ၊** ဇမ္ဗုဒီပံ ဥပာဂမီ''တိ [သော မဟာဗောဓိ ဝန္ဒိတုံ ဇမ္ဗုဒီပံ ဥပာဂမီတိ ဣဒံ ဝစနံ ပုရိမဝစနေဟိ အသံသဋ္ဌံ ဝိယ ဟောတိ။ ပုဗ္ဗေ ဟိ ''အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဗောဓိမဏ္ဍသမီပေ ဇာတော''တိ စ၊ ''သီဟဠဒီပံ ဂန္တွာ သီဟဠဋ္ဌကထာယော မာဂဓဘာသာယ ပရိဝတ္တေဟီတိ တဿာစရိယေန ရေဝတတ္ထေရေန ဝုတ္တော''တိ စ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဣဓာပိ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ပဝတ္တိ တဒနုရူပ ''တာ ဘာသာ ပရိဝတ္တိတဋ္ဌကထာယော အာအာယ သာသနဇ္ဈောတနတ္ထံ ဇမ္ဗုဒီပံ ဥပာဂမီ''တိ ဧဝမာဒိနာ သာသနုဇ္ဇောတနမူလိကာ ဧဝ ဘဝိတုံ အရဟတိ၊ န ပန မဟာဗောဓိဝန္ဒနမူလိကာတိ]။

အယဥ္စ ပန မဟာဝံသကထာ ၁၉၅၀ - ခရိဿတ္တဝဿေ **ဟာဗဒမဟာဝိဇ္ဇာလယမုဒ္ဒဏာယန္တေ** ရောမက္ခရေန မုဒ္ဒိတဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဟေတ္ထကဿ ပုရေစာရိကကထာယံ ''အနေကာနေတ္ထ အတ္ထိ ဝိစာရေတဗ္ဗာနိ''တိ ဝတွာ **ဓမ္မာနန္ဒကောသမ္ဗီ**နာမကေန ဝိစက္ခဏေန ဝိစာရိတာ။ တမေတ္ထ ယုတ္တာယုတ္တဝိစိနနာယ ဒဿေတွာ အနုဝိစာရဏာ မ္ပိဿ ကရိဿာမ။

ဇာတိဒေသဝိစာရဏာ

၁. တတ္ထ ဟိ ဧတေန **ဓမ္မာနန္ဒေန** "ဗုဒ္ဓဃောသော ဇောဓိမဏ္ဍသမီပေ (ဗုဒ္ဓဂယာယံ) ဇာတောတိ န ယုတ္တမေတ"န္တိ ဝတွာ တံသာဓနတ္ထာယ စတ္တာရိ ဗွတိရေကကာရဏာနိ ဒဿိတာနိ။ ကထံ?

(က) "ဗုဒ္ဓဃောသေန ပကာသိတေသု တံကာလိကဝတ္ထူသု ဧကမ္ပိ တံ နတ္ထိ, ယံ မဂဓေသု ဥပ္ပန္န"န္တိ ပဌမံ ကာရဏံ ဒဿိတံ။ တဒကာရဏမေဝ။ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော ဟိ သင်္ဂဟဋ္ဌကထာယော ကရောန္တော ပောရာဏဋ္ဌကထာယောယေဝ သံခိပိတွာ, ဘာသာပရိဝတ္တနမတ္တေန စ ဝိသေသေတွာ အကာသိ, န ပန ယံ တ တံ တ အတ္တနော ဒိဋ္ဌသုတံ ဒဿေတွာ။ ဝုတ္တဉှေတံ အာစရိယေန –

"သံဝဏ္ဏနံ တဉ္စ သမာရဘန္တော၊
တဿာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ။
ကတွာ မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊
ကုရုန္ဒိနာမာဒိသု ဝိဿုတာသု။

ဝိနိစ္ဆယော အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော၊
ယော ယုတ္တမတ္ထံ အပရိစ္စဇန္တော။
အထောပိ အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊
သံဝဏ္ဏနံ သမ္မ သမာရဘိဿ"န္တိ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

"တတော စ ဘာသန္တရမေဝ ဟိတွာ၊
ဝိတ္ထာရမဂ္ဂဉ္စ သမာသယိတွာ။
ဝိနိစ္ဆယံ သဗ္ဗမသေသယိတွာ၊
တန္တိက္ကမံ ကိဉ္စိ အဝေါက္ကမိတွာ။

သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ၊
သုတ္တာနုရူပံ ပရိဒီပယန္တီ။
ယသ္မာ အယံ ဟေဿတိ ဝဏ္ဏနာပိ၊
သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ"တိ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

ယထေဝ စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန အတ္တနော အဋ္ဌကထာသု တံကာလိကာနိ မာဂဓိကာနိ ဝတ္ထူနိ န ပကာသိတာနိ, တထေဝ သီဟဠိကာနိပိ ဒက္ခိဏဣန္ဒိယရဋ္ဌိကာနိပိ။ န ဟိ တတ္ထ **ဝသဘရာဇ**ကာလတော (၆၀၉-၆၅၃ -ဗုဒ္ဓဝဿ) ပစ္ဆာ ဥပ္ပန္နဝတ္ထူနိ ဒိဿာနိ ဌပေတွာ **မဟာသေန**ရာဇဝတ္ထုံ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၂.၂၃၆-၂၃၇] , အာစရိယော စ တတော တိသတမတ္တဝဿေဟိ ပစ္ဆာတရေ **မဟာနာမရညော** ကာလေ (၉၅၃-၉၇၅-ဗု-ဝ) သီဟဠဒီပမုပာဂတော။ တသ္မာ အဋ္ဌကထာသု တံကာလိကမာဂဓိကဝတ္ထူနံ အပ္ပကာသနမတ္တေန န သက္ကာ တက္ကတ္တာ န မာဂဓိကောတိ ဉာတုန္တိ။

[ခ] ပုနပိ တေန "သဗ္ဗေသုပိ ဗုဒ္ဓဃောသဂန္ထေသု ဥတ္တရဣန္ဒိယဒေသာယတ္တံ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌံ ဝိယ ပကာသနံ နတ္ထီ"တိ ဒုတိယံ ကာရဏံ ဒဿိတံ။ တဿပိ အကာရဏဘာဝေါ ပုရိမဝစနေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိစ **သာရတ္ထပ္ပကာသိနိယာ** နာမ သံယုတ္တဋ္ဌကထာယံ, **သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ** နာမ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယဉ္စ ဝုတ္တသံဝဏ္ဏနာယပိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ဟိ –

"ယထေဝ ဟိ ကလမ္ဗနဒီတီရတော ရာဇမာတုဝိဟာရဒွါရေန ထူပာရာမံ ဂန္တဗ္ဗံ ဟောတိ, ဇေ ဟိရညဝတိကာယ နာမ နဒိယာ ပာရိမတီရတော သာလဝနံ ဥယျာနံ။ ယထာ အနုရာဓပုရဿ ထူပာရာမော, ဇေ တံ ကုသိနာရာယ ဟောတိ။ ထူပာရာမတော ဒက္ခိဏဒွါရေန နဂရံ ပဝိသနမဂ္ဂေါ ပာစီနမုခေါ ဂန္တွာ ဥတ္တရေန နိဝတ္တ

တိ, ဧဝံ ဥယျာနတော သာလပဋ္ဋိ ဟစီနမုခာ ဂန္တွာ ဥတ္တရေန နိဝတ္တာ။ တသ္မာ တံ ဥပဝတ္တနန္တိ ဝုစ္စ
တီ''တိ [သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၈၆; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၉၈] –

ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌသ္သ ဝိယ ပကာသနမ္ပိ ဒိဋ္ဌသ္သတေဝ။ တမ္ပိ ပန ပောရာဏဋ္ဌကထာဟိ ဘာသာပရိဝတ္တနမတ္တမေ
တတိ ဂဟေတဗ္ဗံ, တာဒိသာယ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာယ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရကာလတောယေဝ ပဘုတိ ဝုတ္တာယ ဧဝ ဘဝိ
တဗ္ဗတ္တာတိ။

[ဂ] ပုနပိ တေန ''ဥဏှဟသ္သာတိ အဂ္ဂိသန္တာပသ္သ, တသ္သ ဝနအာဟာဒီသု သမ္ဘတေ ဝေဒိတဗ္ဗော''တိ **ဝိသုဒ္ဓိမ
ဂ္ဂေ** (၁, ၃၀-ပိဋ္ဌေ) ဝုတ္တသံဝဏ္ဏနံ ပကာသေတွာ ''တဒ္ဓာ ပနဿ အဝဟာသနီယဘာဝေ ဟာကဗ္ဗောယေဝတ''တိ စ
ဟိဋ္ဌေတွာ ''ဣန္ဒိယရဋ္ဌေ ပန ဥတ္တရဒေသေသု ဂိမှကာလေ ဝတ္ထစ္ဆာဒနရဟိတာ မာနုသကာယစ္ဆဝိ သူရိယသန္တာ
ပေန ဇော်သတော ဒယှတိ, တံ န ဇာနန္တိ ဒက္ခိဏဣန္ဒိယဒေသိကာ''တိ တတိယံ ကာရဏံ ဒဋ္ဌဟတရဘာဝေန ဒဿိတံ။
တတ္ထ ပန ယဒိ ''သူရိယသန္တာပေန ဇော်သတော ဒယှတိ''တိ ဇော် ဥဇုကတော သူရိယရသ္မိသန္တာပေနေဝ ဒဟုဘာဝံ သ
န္ဓာယ ဝုစ္စေယျ, ဧဝံ သတိ **ဉုံသမကသတတတာတပသရီသပသမ္ဖသ္သာန** န္တိ ပဒေ **အာတပသဒ္ဒေန** သမာနတ္ထတ္
တာ န ယုတ္တမေဝ။ ယဒိ ပန သူရိယသန္တာပသဥ္ဇာတေန ဥဏှဟဥတုနာ ဒဟုဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုစ္စေယျ, ဧဝံ သတိ ဥတ္တရ
ဣန္ဒိယဒေသေသု, အညတ္ထ စ တာဒိသေသု အတိဥဏှဟဌာနေသု သူရိယသန္တာပသဥ္ဇာတသ္သ ဥဏှဟဥတုနော ပဋိ
ဃာတာယ စီဝရံ သေနာသနဉ္စ ပဋိသေဝီယတီတိ အယမတ္ထော န န ယုတ္တော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ**
(၃, ၅၈)

''သီတံ ဥဏှဟန္တိ ဥတုဝိသဘာဂဝသေန ဝုတ္တ''န္တိ။

သာ ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ပောရာဏသုတ္တန္တဋ္ဌကထာဟိ အာဂတာ ဘဝေယျ။ တထာ ဟိ ဝုတ္
တံ **ပပဉ္စသူဒနိယာ** နာမ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယ **သဗ္ဗာသဝသုတ္တ** ဝဏ္ဏနာယံ (၁, ၅၈) **''ဥဏှဟန္တိ** စေတ္ထ အဂ္ဂိသန္
တာပောဝ ဝေဒိတဗ္ဗော, သူရိယသန္တာပဝသေန ပနေတံ ဝတ္ထု ဝုတ္တ''န္တိ။ ဧတ္ထ စ သစာယမတ္ထော အာစရိယေန အတ္ထ
နော မတိဝသေန ဝုတ္တော အဿ, တဿ ဝတ္ထုဿ ပောရာဏဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တဘာဝဥ္စ တဿာ အတ္ထသံ
ဝဏ္ဏနာယ အတ္တနော မတိဘာဝဥ္စ ယုတ္တဘာဝဥ္စ ပကာသေယျ။ အာစရိယော ဟိ ယတ္ထ ယတ္ထ ပောရာဏဋ္ဌကထာ
သု အဝုတ္တတ္ထံ ဝိသေသေတွာ ဒဿေတိ, တတ္ထ တတ္ထ တာဒိသံ ဉာပကဝစနမ္ပိ ပကာသေတိယေဝ, ယထာ **သုမ
ဂလဝိလာသိနိယံ** (၁, ၇၂) ''ဧတ္ထ အာဏတ္တိယနိဿဂ္ဂိယထာဝရာပိ ပယောဂ ယုဇ္ဇန္တိ, အဋ္ဌကထာသု ပန အနာဂ
တတ္တာ ဝီမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ''တိ ဝစနံ, ယထာ စ **ပပဉ္စသူဒနိယံ** (၁, ၃၀) ''အဝိစာရိတမေတံ ပောရာဏေဟိ, အယံ ပန
အတ္တနော မတိ''တိ ဝစနံ။ န စေတ္ထ ကိဉ္စိပိ ဉာပကဝစနံ ပကာသိတံ။ တသ္မာ ''ယဒေတံ **'ဥဏှဟသ္သာ** တိ အဂ္ဂိသန္တာပ
သ္သာ'တိ စ, **'ဥဏှဟန္တိ** စေတ္ထ အဂ္ဂိသန္တာပောဝ ဝေဒိတဗ္ဗော'တိ စ ဝစနံ, ဧတံ ပောရာဏသုတ္တန္တဋ္ဌကထာဝစ
န''န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

(ဃ) ပုနပိ တေန **''ပပဉ္စသူဒနိယာ** နာမ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယံ **ကေဟလကသုတ္တံ** သံဝဏ္ဏေန္တော [မ. နိ. အ
ဋ္ဌ. ၁.၃၅၀] ဗုဒ္ဓဃောသော 'မဂဓဝိဒေဟရဋ္ဌာနံ အန္တရေ ဂင်္ဂာယ နဒိယာ မဇ္ဈေ တလုကတ္ထလဒီပကာ အတ္ထိ'တိ သ
ဒ္ဒဟတိ မညေ။ ဗုဒ္ဓဃောသေန ပန ဒိဋ္ဌဂင်္ဂာ သီဟဠဒီပေ မဟာဝေလိဂင်္ဂာယေဝ, န ပန ဣန္ဒိယရဋ္ဌိကာနံ သေဋ္ဌသမ္မ
တာ မဟာဂင်္ဂာတိ ဟာကဗ္ဗောယေဝတယမတ္တော''တိ စတုတ္ထံ ကာရဏံ ဒဿိတံ။ တံ ပန ဣဒာနိ မဟာဂင်္ဂာယ မဇ္ဈေ
တသ္မိံ ဌာနေ တာဒိသံ ဒီပကံ အဒိသွာ ''ပုဗ္ဗေပိ ဧဝမေဝ ဘဝေယျာ''တိ ဇော်သတော ဂဟေတွာ ဝုတ္တဝစနမတ္တမေ
ဝ။ နဒိယော ပန သဗ္ဗဒာပိ တေနေဝတကာရေန တိဋ္ဌန္တီတိ န သက္ကာ ဂဟေတုန္တိ ဟာကဗ္ဗောယေဝတယမတ္တော။ တသ္
မာ ယထာ ပုဗ္ဗေ တဿ ကေဟလဿ ကာလေ တသ္မိံ ဌာနေ မဇ္ဈေ ဂင်္ဂာယ တာဒိသာ ဒီပကာ သံဝိဇ္ဇမာနာ အဟေ
သုံ, တထေဝ ပောရာဏဋ္ဌကထာသု သေ အတ္ထော သံဝဏ္ဏိတော, တဒေဝ စ ဝစနံ အာစရိယေန ဘာသာပရိဝတ္တနံ က
တွာ ပကာသိတန္တိ ဧဝမေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။ တသ္မာ တမ္ပိ အကာရဏမေဝတတိ။

ဗြာဟ္မဏကုလဝိစာရဏာ

၂. အထ "ဗြာဟ္မဏမာဏဝေ"တိ ပဒမ္ပိ ဝေန ဧဝံ ဝိစာရိတံ –

(က) "ဗုဒ္ဓဃောသော 'ဗြာဟ္မဏကုလဇာတော'တိ န သက္ကာ ဂဟေတုံ။ ကသ္မာ ဝေဒကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝဇ္ဇ ဇတနာ သဗ္ဗေပိ ဗြာဟ္မဏာ

ဗြာဟ္မဏောဿ မုခမာသီဒ်၊ ဗာဟူ ရာဇန္ယ? ကတ?။
ဦရူ တဒဿ ယဒ ဝဣ?၊ ပဒ္ဘျံ ဂူဒြော အဇာယတာ"တိ [ဣရုဝေဒ၊ ၁၀-မဏ္ဍလ၊ ၉၀။ တထာ အထဝ ဖ ဝေဒ ၁၉၊ ၆၊ ၆]။

ဣမံ ပုရိသသုတ္တံ နာမ မန္တံ ဇာနန္တီတိ သဒ္ဒဟိယာ။

အယံ ပနဿာ အတ္ထော – 'ဗြာဟ္မဏော အဿ (ဗ္ရဟ္မုနော) မုခံ အာသိ။ ဗာဟူ ရာဇညော ကတော, ခတ္တိယာ အဿ ဗာဟူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယော ဝေဿော, သော အဿ ဦရူ။ သုဒ္ဒော အဿ ပာဒေဟိ အဇာယီ'တိ။

ဗုဒ္ဓဃောသော ပန 'ပဏ္ဍိတဗြာဟ္မဏော'တိ ဉာတောပိ တံ ကထံ န အညာသိ။ တထာ ဟိ ဝေန ဗန္ဓုပဟာအာပစ္စာ တိ ပဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာယံ 'ဝေသံ ကိရ အယံ လဒ္ဒိ – ဗြာဟ္မဏာ ဗ္ရဟ္မုနော မုခတော နိက္ခန္တာ, ခတ္တိယာ ဥရတော, ဝေဿာ နာဘိတော, သုဒ္ဒာ ဇာဏုတော, သမဏာ ပိဋ္ဌိပါဒတော'တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၆၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၀၈] တိဿာ ဝေဒကထာယ အသမာနတ္တော ဝဏ္ဏိတော"တိ။

အယံ ပနေတ္ထ အနုဝိစာရဏာ – ယဒိ စ တံကာလိကာနမ္ပိ ဗြာဟ္မဏာနံ လဒ္ဒိ တထေဝ ဘဝေယျ ယထာ ဇတိသု သံ ကထာယံ ဝုတ္တာ, သာ စတ္ထဝဏ္ဏနာ အာစရိယဿ မတိမတ္တာ။ ဧဝံ သတိ သာ ဝိစာရဏာ ယုတ္တာ ဘဝေယျ။ ဧ တိဿံ ပန ကထာယံ "ဗြာဟ္မဏောဿ မုခမာသီဒ်"တိ ပဌမပာဒေန "ဗြာဟ္မဏာ ဗ္ရဟ္မုနော မုခတော ဇာတာ"တိ အတ္ထော ဥဇုကတော န လဗ္ဘတိ။ ဗုဒ္ဓကာလေ ပန ဗြာဟ္မဏာနံ လဒ္ဒိ "ဗြာဟ္မဏာ ဗ္ရဟ္မုနော မုခတော ဇာတာ"တိ ဧဝမေဝ အဟောသီတိ ပာကဋော‌ယေဝါယမတ္ထော။ တထာ ဟိ **ဒီဃနိကာယေ** ပါထိကဝဂ္ဂေ **အဂ္ဂညသုတ္တေ** (၃, ၆၇) –

"ဒိဿန္တိ ခေါ ပန ဝါသေဋ္ဌ ဗြာဟ္မဏာနံ ဗြာဟ္မဏိယော ဥတုနိယောပိ ဂဗ္ဘိနိယောပိ ဝိဇာယမာနာပိ ပာယမာနာပိ။ ဝေ စ ဗြာဟ္မဏာ ဝ ယောနိဇာဝ သမာနာ ဧဝမာဟံသု – ဗြာဟ္မဏောဝ သေဋ္ဌော ဝဏ္ဏော, ဟီနာ အညေ ဝဏ္ဏာ။ ဗြာဟ္မဏောဝ သုက္ကော ဝဏ္ဏော, ကဏှာ အညေ ဝဏ္ဏာ။ ဗြာဟ္မဏာဝ သုဇ္ဈန္တိ, နော အဗြာဟ္မဏာ။ ဗြာဟ္မဏာဝ ဗ္ရဟ္မုနော ပုတ္တာ ဩရသာ မုခတော ဇာတာ ဗ္ရဟ္မဇာ ဗ္ရဟ္မနိမ္မိတာ ဗ္ရဟ္မဒါယာဒါတိ။ ဝေ ဗ္ရဟ္မာနဉ္စေဝ အဗ္ဘာစိက္ခန္တိ, မုသာ စ ဘာသန္တိ, ဗဟုဉ္စ အပုညံ ပသဝန္တီ"တိ –

ဘဂဝတာ မဟာကာရုဏိကေန ဝါသေဋ္ဌဘာရဒ္ဒွါဇာနံ ဗြာဟ္မဏမာဏဝကာနံ ဘာသိတံ, ဝေဟိ စ တံ အဘိနန္ဒိတံ။ ဝေ ပန ဒွေပိ မာဏဝကာ ဇာတိဝသေန ပရိသုဒ္ဓဗြာဟ္မဏာ ဧဝ ဟောန္တိ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝေဒါနံ ပါရဂူနော စ။ တသ္မာ "ဗြာဟ္မဏာ ဗ္ရဟ္မုနော မုခတော နိက္ခန္တာ"တိ ဝစနဿ တံကာလိကာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ လဒ္ဒိဝသေန ဝုတ္တဘာဝေါ ပာကဋော‌ယေဝ။ ယထာ စေတံ, ဧဝံ "ခတ္တိယာ ဥရတော, ဝေဿာ နာဘိတော, သုဒ္ဒာ ဇာဏုတော, သမဏာ ပိဋ္ဌိပါဒတော"တိ ဝစနမ္ပိ "တံကာလိကဗြာဟ္မဏာနံ လဒ္ဒိညူဟိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာစရိယေဟိ ဝုတ္တ"န္တိ သဒ္ဒဟိတဗ္ဗံ တ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန တံ သဗ္ဗံ ပေါရာဏဋ္ဌကထာတော ဘာသာပရိဝတ္တနမတ္တေန ဝိသောဓေတွာ ပကာသိတံ ဘဝေယျ။ တသ္မာ တာယပိ ဝေဒကထာယ အာစရိယဿ အဗြာဟ္မဏဘာဝသာဓနံ အနုပပန္နမေဝါတိ။

(ခ) ပုနပိ ဝေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ အဗြာဟ္မဏဘာဝသာဓနတ္ထံ ဒုတိယမ္ပိ ကာရဏံ ဧဝမာဟဋံ –

“ဗြာဟ္မဏဂန္ထေသု ဂဗ္ဘဃာတတတစကံ **ဘ္ရူနဟာ** တိ ပဒံ ဟဋ္ဌိယံ ဘူနဟု (ဘူနဟနော) က္လတိ ဒိဿတိ။ **မာဂဏ္ဍိယသုတ္တေ** ဘာရိယာယ မေထုနသံတသာဘာဝေန ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဂဗ္ဘဿ နာသကတ္တံ သန္ဓာယ မာဂဏ္ဍိယော ပရိဗ္ဗာဇကော ဘဂဝန္တံ ‘ဘူနဟု (ဘူနဟနော) သမဏော ဂောတမော’တိ [မ. နိ. ၂.၂၀၇ အာဒယော] အာဟ။ တံ ဗုဒ္ဓဃောသော န ဇာနာတီတိ ဟာကဗ္ဗောယေဝ တဒတ္ထသံဝဏ္ဏနာယ။ တတ္ထ ဟိ တေန ဘူနဟုနောတိ (ဘူနဟနဿာ) ပဒံ ‘ဟတဝဍ္ဎိနော မရိယာဒကာရကဿာ’တိ [မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၀၇] ဝဏ္ဏိတ”န္တိ။

တမ္ပိ အယုတ္တမေဝ။ န ဟိ မာဂဏ္ဍိယေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာပရိဘောဂမတ္တမေဝ သန္ဓာယ ဘူနဟုဘာဝေါ ဝုတ္တော, အထ ခေါ ဆန္နမ္ပိ လောကာမိသာရမ္မဏာနံ အပရိဘောဂံ သန္ဓာယ ဝုတ္တော။ တသ္မိဉ္ဟိ သုတ္တေ –

> “စက္ခုံ ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ရူပါရာမံ ရူပရတံ ရူပသမ္မုဒိတံ, တံ တထာဂတဿ ဒန္တံ ဂုတ္တံ ရက္ခိတံ သံဝုတံ, တဿ စ သံဝရာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဣဒံ နု တေ ဧတံ မာဂဏ္ဍိယ သန္ဓာယ ဘာသိတံ ‘ဘူနဟု သမဏော ဂောတမော’တိ။ ဧတဒေဝ ခေါ ပန မေ ဘော ဂောတမ သန္ဓာယ ဘာသိတံ ‘ဘူနဟု သမဏော ဂောတမော’တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု, ဧဝဉ္ဟိ နော သုတ္တေ ဩစရတီတိ။ပေ.။ မနော ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ဓမ္မာရာမော ဓမ္မရတော ဓမ္မသမ္မုဒိတော, သော တထာဂတဿ ဒန္တော ဂုတ္တော ရက္ခိတော သံဝုတော, တဿ စ သံဝရာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဣဒံ နု တေ ဧတံ မာဂဏ္ဍိယ သန္ဓာယ ဘာသိတံ ‘ဘူနဟု သမဏော ဂောတမော’တိ။ ဧတဒေဝ ခေါ ပန မေ ဘော ဂောတမ သန္ဓာယ ဘာသိတံ ‘ဘူနဟု သမဏော ဂောတမော’တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု, ဧဝဉ္ဟိ နော သုတ္တေ ဩစရတီ”တိ [မ. နိ. ၂.၂၀၇ အာဒယော]။

ဧဝံ ဘဂဝတော စ အနုယောဂေ မာဂဏ္ဍိယဿ စ ပဋိညာ အာဂတာ။

ဧတ္ထ ဟိ မေထုနပ္ပဋိသေဝနဝသေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏပရိဘောဂဟေတု ဧဝ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနံ သမ္ဘဝတီတိ တဒပရိဘောဂမေဝ သန္ဓာယ “ဘူနဟူ”တိ ဝတ္တုံ အရဟတိ, တဒညေသံ ပန ပဉ္စန္နံ ရူပါဒိအာရမ္မဏာနံ, တတ္ထာပိ ဝိသေသတော ဓမ္မာရမ္မဏဿ သုဒ္ဓမနောဝိညာဏေန ပရိဘောဂဟေတု နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဂဗ္ဘပတိဋ္ဌာနန္တိ တေသံ အပရိဘောဂံ သန္ဓာယ ဘူနဟူတိ ဝတ္တုံ န အရဟတိယေဝ, မာဂဏ္ဍိယေန ပန သဗ္ဗာနိပိ တာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တဘာဝေါ ပဋိညာတော, ကာရဏဉ္စဿ ဒဿိတံ “ဧဝဉ္ဟိ နော သုတ္တေ ဩစရတီ”တိ။ တသ္မာ ကိဉ္စာပိ အနိ ဗြာဟ္မဏဂန္ထေသု ဘူနဟု- (ဘ္ရူနဟာ) သဒ္ဒော ဂဗ္ဘဃာတနတ္ထေ ဒိဿတိ, မာဂဏ္ဍိယသုတ္တေ ပနေသော အတ္ထော န ယုဇ္ဇတီတိ အာစရိယေန “ဟတဝဍ္ဎိ မရိယာဒကာရကော”တိ အယမေဝတ္ထော ပောရာဏဋ္ဌကထာယ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန ပကာသိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ပုနပိ တေန “ဣဒမ္ပန ဗုဒ္ဓဃောသဿ အဗြာဟ္မဏဘာဝသာဓကံ ပစ္ဆိမကာရဏံ, သော ဟိ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** သီလနိဒ္ဒေသေ (၁, ၃၁) ဗြာဟ္မဏာနံ ပရိဟာသံ ကရောန္တော ‘ဧဝံ ဣမိနာ ပိဏ္ဍပါတပဋိသေဝနေန ပုရာဏဉ္စ ဇိဃစ္ဆာဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမိ, နဝဉ္စ ဝေဒနံ အပရိမိတဘောဇနပစ္စယံ **အာဟရဟတ္ထက အလံသာဋက တတ္ထဝဋ္ဋက ကာကမာသက ဘုတ္တဝမိတကဗြာဟ္မဏာနံ** အညတရော ဝိယ န ဥပ္ပာဒေဿာမီတိ ပဋိသေဝတီ’တိ အာဟ။ ဣဒံ ပန ဧကဿ ဘိန္နဗြာဟ္မဏလဒ္ဓိကဿာပိ ဝစနံ သိယာတိ တဒေဝ ဒဠှကာရဏံ ကတွာ န သက္ကာ ‘ဗုဒ္ဓဃောသော အဗြာဟ္မဏော’တိ ဝတ္တု”န္တိ တတိယံ ကာရဏံ ဝုတ္တံ။ တံ ပန အတိသံခေပနီယဝစနမေဝ။ န ဟေတံ အာစရိယေန ဗြာဟ္မဏာနံ ပရိဟာသံ ကာတုကာမေန ဝုတ္တံ, န စ တံ ပရိဟာသဝစနေန သံယောဇေတဗ္ဗဋ္ဌာနံ, အညဒတ္ထု ယထာဘူတမတ္ထံ ဒဿေတွာ သဗြဟ္မစာရီနံ ဩဝါဒါနုသာသနိဒါနဝသေန ဝတ္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ, တထာယေဝ စ အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ယေ လောကေ ပရဒတ္တူပဇီဝိနော သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ အညေ ဝါပိ စ ပုဂ္ဂလာ, တေ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏရဟိတာ အသံဝရေ ဌိတာ ကဒါစိ အတိပဏီတံ ရသံ ပဟူတံ လဒ္ဓာ အပရိမိတမ္ပိ ဘုဉ္ဇေယျုံ, ဝိသေသတော ပန ဗြာဟ္မဏာ လောကိကဝတ္ထုဝသေန စ, ဇာတကာဒိသာသနိကဝတ္ထုဝသေန စ တာဒိသာ အဟေသုန္တိ ပါကဋော။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ လောကေ ဝဿသတသဟဿေဟိ ဝါ ဝဿကောဋီဟိ ဝါ အပရိစ္ဆိန္နဒ္ဓာနေ ကော သက္ကာ ဝတ္တုံ “နေဒိသာ ဘူတပုဗ္ဗာ”တိ။ တသ္မာ တာဒိသေဟိ ဝိယ န အပရိမိတဘောဇနေဟိ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဩဝါဒါနုသာသနိဒါနဝသေနေဝ ဝုတ္တံ။ တဒေဝံ အတ္ထသံဟိတမ္ပိ သမာနံ အယောနိသောမနသိကရောတော အနတ္ထမေဝ ဇာတံ, ယထာ သဘာရိယဿ မာ

ဂဏ္ဍိယဗ္ရာဟ္မဏဿ အနာဂါမိမဂ္ဂဖလတ္ထာယပိ ဒေသိတာ ကထာ [ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.သာမာဝတီဝတ္ထု]   တေသံ ဓီတု
ယာ အနုတ္ထာယ သံဝတ္တတီတိ သံဝေဂေယေဝေတ္ထ ဗ္ရူဟေတဗ္ဗောတိ။

ပတဥ္ဇလိတာဒိဝိစာရဏာ

၃. အထ တေန "ဟာတဥ္ဇလီမတံ ပရိဝတ္တေတီ"တိ ဝစနမ္ပိ ဧဝံ ဝိစာရိတံ။

(က) "ဗုဒ္ဓဃောသော ပတဥ္ဇလိဿ တ အညေသံ တ ဥတ္တရက္ကန္ဒိယရဠ္ဌိကာနံ တဒံ အပ္ပကမေဝ အညာသိ။ ပတဥ္ဇလိတဒေသု ဟိ **အဏိမာ လဃိမာ**တိ က္ကဒမေဝ ဒ္ဝယံ ဒဿေသိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၄] တတုတ္တရိ ယောဂသုတ္တံ အဇာနန္တော, ပတဥ္ဇလိတဒဿ စ တုလေတ္ဝတ ဒီပနာ တဿ ဂန္ထေသု န ဒိဿတိ, ပတဥ္ဇလိနာ ကတပကရဏဥ္စ ပတဥ္ဇလီတိ နာမမတ္တမ္ပိ စ တတ္ထ ဒီပိတံ နတ္ထိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ပန ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသေ 'ပကတိတဒီနံ ပကတိ ဝိယာ'တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၈၄] ပကတိတဒ (သံချာတဒ) နာမမတ္တံ ပကာသိတံ, တတ္ထေဝ စ 'ပဋ္ဌိညာ ဟေတူတိအာဒိသု ဟိ လောကေ ဝစနာဝယဝေ ဟေတူတိ ဝုစ္စတီ'တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၉၅] ဥဒာဟရိတံ, တေန ဉာယတိ 'ဗုဒ္ဓဃောသော က္ကန္ဒိယတက္ကနယဒီပကေ ဉာယဂန္ထသ္မိံ ကိဥ္စိ မူလဘာဂမတ္တံ အပရိပုဏ္ဏံ ဇာနာတီ'တိ"။

တံ ပန သဗ္ဗမ္ပိ ကေဝလံ အာစရိယဿ အဗ္ဘာစိက္ခဏမတ္တမေဝ။ အတိဂမ္ဘီရဿ ဟိ အတိဂရုကာတဗ္ဗဿ သုပရိသုဒ္ဓဿ ပိဋကတ္တယဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တေန သုပရိသုဒ္ဓေဝယေဝ ဟဋ္ဌိနယော စ အဋ္ဌကထာနယော စ ပောရာဏထေရတအ စာတိ ဤဒိသာယေဝ အတ္ထာ ပကာသေတဗ္ဗာ, ယံ တ ပန အတ္ထသံဝဏ္ဏနာယ ဥပကာရကံ သဒ္ဒဝိနိစ္ဆယပဋိသံယုတ္တံ လောကိယဂန္ထဝစနံ, တဒေဝ စ ယထာရဟံ ပကာသေတဗ္ဗံ, န ပန အနုပကာရာနိပိ တံတံဂန္ထတက္ကတ္တုနာမာနိ စ, တေဟိ ဝုတ္တဝစနာနိ စ ဗဟူနိ, န စ တေသံ အပ္ပကာသနေန "န တေ အဋ္ဌကထာစရိယော ဇာနာတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ယဒိ ဟိ ယံ ယံ လောကိယဂန္ထံ အတ္တနာ ဇာနာတိ, တံ သဗ္ဗံ အနုပကာရမ္ပိ အတ္တနော အဋ္ဌကထာယမာနေတွတ ပကာသေယျ, အတိဝိတ္ထာရာ စ သာ ဘဝေယျ အပရိသုဒ္ဓာ စ အသမ္မာနိတာ စ သာသနိကဝိညူဟီတိ အာစရိယေန ပတဥ္ဇလိတအာဒယော န ဝိတ္ထာရေန ပကာသိတာတိ ဉာတဗ္ဗံ, အညဒတ္ထု ယေဟိ ယေဟိ လောကိယဂန္ထေဟိ ကိဥ္စိ ကိဥ္စိ အာစရိယေန အာနေတွတ ပကာသိတံ, တေ တေ စ ဂန္ထာ, အညေပိ စ တာဒိသာ အာစရိယေန ဉာတာတွေဝဝ ဇာနိတဗ္ဗာ ဝိညူဟိ, ယထာ သမုဒ္ဒဿ ဧကဒေသံ ဒိသွတ သဗ္ဗောပိ သမုဒ္ဒော ဒိဋ္ဌောတိ ဉာယတိ။ အာစရိယော ပန ယတ္ထ ယတ္ထ ဝေဒပဋိသံယုတ္တဝစနာနိ အာဂတာနိ, တတ္ထ တတ္ထ ဝေဒဂန္ထေဟိပိ ကိဥ္စိ ကိဥ္စိ အာနေတွတ ပကာသေသိယေဝ။ တထာ ဟိ အာစရိယေန **သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယံ** နာမ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ –

"တိဏ္ဏံ ဝေဒာန န္တိ က္ကရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒာန"န္တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၅၆] စ,

"က္ကတိဟာသပဥ္စမာနန္တိ အထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ ကတွတ က္ကတိဟ အာသ က္ကတိဟ အာသာတိ ဤဒိသဝစနပဋိသံယုတ္တော ပုရာဏကထာသင်္ခာတော က္ကတိဟာသော ပဥ္စမော ဧတေသန္တိ က္ကတိဟာသပဥ္စမာ, တေသံ က္ကတိဟာသပဥ္စမာနံ ဝေဒာန"န္တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၅၆] စ,

"ယိဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ မဟာယာဂေ"တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀-၁၇၂] စ,

"အဂ္ဂိဟောမ န္တိ ဝေရူပေန အရုနာ ဧဝံ ဟုတေ က္ကဒံ နာမ ဟောတီတိ အဂ္ဂိဇုဟနံ။ ဒဗ္ဗိဟောမာဒီနိပိ အဂ္ဂိဟောမာနေဝ, ဝေရူဟာယ ဒဗ္ဗိယာ ဤဒိသေဟိ ကဏာဒီဟိ ဟုတေ က္ကဒံ နာမ ဟောတီတိ ဧဝံ ပဝတ္တိဝသေန ပန ဝိသုံ ဝုတ္တာနီ"တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁] စ,

"သာသပာဒီနိ ပန မုခေန ဂဟေတွတ အဂ္ဂိမှိ ပက္ခိပနံ, ဝိဇ္ဇံ ပရိဇပ္ပိတွတ ဇုဟနံ တ မုခဟောမ"န္တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁] စ –

ဧဝမာဒိနာ ဝေဒပဋိသံယုတ္တဝစနာနိ ဝေဒဂန္ထာနုရူပတော ဝဏ္ဏိတာနိ။ တာနိ စ ပောရာဏဋ္ဌကထာတော ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန ဝုတ္တာနိပိ ဘဝေယျုံ, ဝေဒဂန္ထေသု ပန အကောဝိဒေန ယာထာဝတော ဘာသာပရိဝတ္တနံ ကာတုမ္ပိ န သုကရမေဝ, တသ္မာ အာစရိယဿ ဝေဒဂန္ထေသု ကောဝိဒဘာဝေါပိ ပာကဋောယေဝ။ ဧဝံ ဝေဒဂန္ထေသု စ တဒည

လောကိယဂန္ထေသု စ သုကောဝိဒသ္သေဝ သမာနသ္သ တေသံ ဝိတ္ထာရတော အပ္ပကာသနံ ယထာဝုတ္တကာရဏေနေတ တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပိ စ အာစရိယော အတ္တနော ဂန္ထာရမ္ဘေယေဝ –

“တတော စ ဘာသန္တရမေဝ ဟိတွာ၊
ဝိတ္ထာရမဂ္ဂဉ္စ သမာသယိတွာ။
ဝိနိစ္ဆယံ သဗ္ဗမသေသယိတွာ။ပေ.။
ယသ္မာ အယံ ဟေဿတိ ဝဏ္ဏနာပိ”တိ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

“အပနေတွာန တတောဟံ၊ သီဟဠဘာသံ မနောရမံ ဘာသံ။
တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ၊ အာရောပေတွာ ဝိဂတဒောသံ။

သမယံ အဝိလောမေန္တော၊ ထေရာနံ ထေရဝံသပဒီပါနံ။
သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ၊ မဟာဝိဟာရေ နိဝါသီနံ။
ဟိတွာ ပုနပ္ပုနာဂတ-မတ္ထံ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ–

ဧဝံ ဟေရာဏဋ္ဌကထာနံ ဘာသာပရိဝတ္တနသံခိပနဝသေနေဝ ဝိသေသေတွာ အဘိနဝဋ္ဌကထာယော ကရိဿာမိ တိ ပဋိညံ ကတွာ ယထာပဋိညာတမေဝ အကာသိ, န အတ္တနော ဉာဏပ္ပဘာဝေန ဝိသေသေတွာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ အဋ္ဌကထာသု ပတဉ္ဇလိတအာဒီနံ ဝိတ္ထာရတော အပ္ပကာသနမာရဗ္ဘ “ဗုဒ္ဓဃောသော ပတဉ္ဇလိတအာဒိနိ ပရိပုဏ္ဏံ န ဇာနာ တိ”တိ ဝစနံ ကေဝလံ အာစရိယဿ အဗ္ဘာစိက္ခဏမတ္တမေဝါတိ။

ကဗ္ဗသတ္တဝိစာရဏာ

၄. ပုနပိ သော ဓေမာဟ ''ကိဥ္စာပိ ဗုဒ္ဓဃောသော ရာမာယဏမဟာဘာရတသင်္ခာတာနံ မဟာကဗ္ဗသတ္ထာနံ သုကုသလော ဝိယ န ဒိဿတိ, တထာပိ တာနိ ဒဿေသိ။ ကထံ? **အက္ခာန** န္တိ ဘာရတယုဇ္ဈနာဒိကံ, တံ ယသ္မိံ ဌာနေ ကထီယတိ, တတ္ထ ဂန္တုမ္ပိ န ဝဋ္ဋတီတိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၃] စ, တဿ (သမ္ဖပလာပဿ) ဒွေဝ သမ္ဘာရာ ဘာရတယုဒ္ဓ သီတာဟရဏာဒိနိရတ္ထကကထာပုရေက္ခာရတာ တထာရူပိကထာကထနဉ္စာတိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈] စ ဒဿေသီ''တိ။

တံ ပန ပုရိမဝစနတောပိ အပေဟတုကတရံ ကေဝလံ အနာဒရိကရဏမတ္တမေဝ။ အတိဂမ္ဘီရတ္ထဿ ဟိ အတိဂရုက ရဏီယဿ ပိဋကတ္တယဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာယံ နိရတ္ထကဿ သမ္ဖပလာပသမုဒာယဘူတဿ ကဗ္ဗသတ္ထ ဿ ဝိတ္ထာရတော ပကာသနေန ကိံ သိယာ ပယောဇနံ, အညဒတ္ထု သာဃေဝဿ အသမ္မာနိတာ, အနာဒရိယာ စ ဝိညူဟိ တိ။

ဗာဟုသစ္စဂုဏာမက္ခနံ

၅. ပုနပိ ဓမ္မာနန္ဒော အာစရိယသ္သ ဗာဟုသစ္စဂုဏံ မက္ခေတုကာမော ဝေမာဟ – ''တသ္သ (ဗုဒ္ဓဃောသသ္သ) သမယန္တရကောဝိဒသင္ခာတံ ဗာဟုသစ္စံ န တတော ဥတ္တရိတရံ ဟောတိ, ယံ အာစုနိကာနံ ဂန္ထန္တရကောဝိဒာနံ သီဟဠိကဘိက္ခူနံ ယံ တ ကောဒသမေ ခရိသ္တဝသ္သသတကေ (၁၀၀၁-၁၁၀၀) ဥပ္ပန္နာနံ ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌိကာနံ **အနုရုဒ္ဓ-ဓမ္မပဟာလာ**ဒီနံ ဘိက္ခူနံ''န္တိ။

တံ ပန သဗ္ဗထာပိ အယုတ္တာဝစနမေဝ။ ယဒိ ဟိ အာစုနိကာ တ သီဟဠိကဘိက္ခူ, ဟေရာဏာ တ အာစရိယအနုရုဒ္ဓ-ဓမ္မပဟာလတ္ထေရာဒယော သမယန္တရဗာဟုသစ္စဝသေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန သမာနာ တ ဥတ္တရိတရာ တ ဘဝေယ့ယုံ, တေ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရသ္သ အဋ္ဌကထာဟိ အနာရဒ္ဓစိတ္တာ ဟုတ္ဂတ တတော သုန္ဒရတရာ ပရိပုဏ္ဏတရာ စ အဘိနဝဋ္ဌကထာယော ကရေယ့ယုံ, န ပန တေ တထာ ကရောန္တိ, န ကေဝလံ န ကရောန္တိယေဝ, အထ ခော တေ သံ ဂောပိ န ဇဝံ ဝဒတိ ''အပဟံ ဗုဒ္ဓဃောသေန ဗာဟုသစ္စဝသေန သမသမောတိ တ ဥတ္တရိတရော''တိ တ, အညဒတ္ထု တေ အာစရိယသ္သ အဋ္ဌကထာယောယေဝ သံဝဏ္ဏေန္တိ စ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တိ စ, အာစရိယဋ္ဌာနေ စ ဌပေန္တိ။ တေနေ တံ ဉာယတိ သဗ္ဗထာပိ အယုတ္တာဝစနန္တိ။

မဟာယာနိကနယဝိစာရဏာ

၆. ပုန သော တာဝတ္တကေနာပိ အသန္တုဋ္ဌော အာစရိယံ အဝမညန္တော ဧဝမာဟ – “မဟာယာနနိကာယသ္သ ပဓာနာစရိယဘူတာနံ **အသ္သ ဃောသ-နာဂဇ္ဇုနာနံ** နယံ တ, နာမမတ္တမ္ပိ တ တေသံ န ဇာနာတိ မညေ ဗုဒ္ဓဃောသော”တိ။ တံ ပန အတိဝိယ အဓမ္မိကံ နိရတ္ထကဉ္စ နိဂ္ဂဟဝစနမတ္တမေဝ။ န ဟိ နိကာယန္တရိကာနံ တဒနယာနံ အတ္တနော အဋ္ဌကထာယံ အပ္ပကာသနေန သော တေ န ဇာနာတီတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ။ နနု အာစရိယေန အာဂမဋ္ဌကထာသု ဂန္ထာရမ္ဘေယေဝ –

“သမယံ အဝိလောမေန္တော၊ ထေရာနံ ထေရဝံသပဒီပါနံ။
သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ၊ မဟာဝိဟာရေ နိဝါသိန”န္တိ စ၊

တထာပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ –

“မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဒေသနာနယနိဿိတံ။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ ဘာသိဿ”န္တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂] စ၊

“တဿာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တေန ဝိဘဇ္ဇဝါဒိမဏ္ဍလံ ဩတရိတွာ အာစရိယေ အနဗ္ဘာစိက္ခန္တေန သကသမယံ အဝေါက္ကမန္တေန ပရသမယံ အနာယူဟန္တေန သုတ္တံ အပ္ပဋိဗာဟန္တေန ဝိနယံ အနုလောမေန္တေန မဟာပဒေသေ ဩလောကေန္တေန ဓမ္မံ ဒီပေန္တေန အတ္ထံ သင်္ဂါဟေန္တေန တမေဝတ္ထံ ပုနရာဝတ္တေတွာ အပရေဟိပိ ပရိယာယန္တရေဟိ နိဒ္ဒိသန္တေန စ ယသ္မာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ကာတဗ္ဗာ ဟောတိ”တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၈၁] စ,

“သာသနံ ပနိဒံ နာနာ-ဒေသနာနယမဏ္ဍိတံ။
ပုဗ္ဗာစရိယမဂ္ဂေ စ၊ အဗ္ဗောစ္ဆိန္နော ပဝတ္တတိ။
ယသ္မာ တသ္မာ တဒုဘယံ၊ သန္နိဿာယတ္ထဝဏ္ဏနံ။
အာရဘိဿာမိ ဧတဿာ”တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၈၁] စ၊

ပဋိညံ ကတွာ ယထာပဋိညာတပ္ပကာရေနေဝ အဋ္ဌကထာယော ကတာ။ ဧဝမေတာသံ ကရဏေ ကာရဏမ္ပေတ္ထ ပကာသေတဗ္ဗံ, တသ္မာ အနိ တမ္ပကာသနတ္ထံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပရိနိဗ္ဗုတိကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ကာလော, တာဝ သာသနပ္ပဝတ္တိက္ကမမ္ပိ ဝက္ခာမ။

သာသနပ္ပဝတ္တိက္ကမော

ဘဂဝတော ဟိ ပရိနိဗ္ဗုတိကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝဿသတဗ္ဘန္တရေ ဗုဒ္ဓသာသနေ ကောစိပိ တဒဘေဒော နာမ နတ္ထိ။ ဝဿသတကာလေ ပန ဒုတိယသင်္ဂီတိကာရေဟိ ထေရေဟိ နိက္ကမိတာ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ ဘိက္ခူ ပက္ခံ လဘိတွာ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ အညထာ ကတွာ မဟာသင်္ဂီတိနာမေန ဝိသုံ သင်္ဂီတိမကံသု။ တဒါ သင်္ဂီတိဒွယာရူဠှပုရာဏဓမ္မဝိနယမေဝ သမ္ပဋိစ္ဆန္တာနံ ထေရာနံ ဂဏော **ထေရဝါဒေါ**တိ စ တဒညေသံ **မဟာသင်္ဃိကော** တိ စ ဝေါဟာရီယန္တိ။

ပုန မဟာသင်္ဃိကတော (၁) **ဂေါကုလိကော (၂) ဧကဗ္ဗောဟာရိကော** တိ ဒွေဝ အာစရိယဂဏာ ဥပ္ပန္နာ။ ပုန ဂေါကုလိကတော (၃) **ပညတ္တိဝါဒေါ** (၄) **ဗာဟုလိကော (ဗဟုဿုတိကော)** တိ ဒွေဝ ဥပ္ပန္နာ။ ပုန ဗာဟုလိကတောပိ (၅) **စေတိယဝါဒဂဏော** ဥပ္ပန္နောတိ ဧတေ ပဉ္စ မူလဘူတေန မဟာသင်္ဃိကေန သဟ ဆ ဟဋ္ဌိယေက္ကာ အာစရိယဂဏာ အဟေသုံ။

ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရဝါဒတောပိ (၁) **မဟိသာသကော (၂) ဝဇ္ဇိပုတ္တကော** တိ ဒွေဝ အာစရိယဂဏာ ဥပ္ပန္နာ။ ပုန မဟိသာသကတော (၃) **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒေါ** (၄) **ဓမ္မဂုတ္တိကော** တိ ဒွေဝ ဥပ္ပန္နာ။ ပုန သဗ္ဗတ္ထိဝါဒတောပိ (၅) **ကဿပိယော,** တတောပိ (၆) **သင်္ကန္တိကော,** တတောပိ (၇) **သုတ္တဝါဒီ** တိ တယော ဥပ္ပန္နာ။ ဝဇ္ဇိပုတ္တကတောပိ (၈) **ဓမ္မောတ္တရိယော (၉) ဘဒ္ဒယာနိကော** (၁၀) **ဆန္နာဂါရိကော** (၁၁) **သမ္မိတိယော** တိ စတ္တာရော ဥပ္ပန္နာတိ တေ ဧကာဒသ မူလဘူတေန ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရဝါဒေန သဟ ဒွါဒသ အာစရိယဂဏာ အဟေသုံ။ ဣတိ ဣမေ စ ဒွါဒသ ပုရိမာ စ ဆာတိ အဋ္ဌာရသ အာစရိယဂဏာ ဒုတိယတတိယသင်္ဂီတီနံ အန္တရေ ဇာတာ အဟေသုံ။

တေသု မူလဘူတော **ထေရဝါဒဂဏော**ယေဝ ပေါရာဏဓမ္မဝိနယဂရုကော ဟုတွာ အနူနမနဓိကံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ပေါရာဏိကံ ဓမ္မဝိနယံ ဓာရေသိ။ ဣတရေ ပန သတ္တရသ ဘိန္နဂဏာ ပေါရာဏိကံ ဓမ္မဝိနယံ အညထာ အကံသု။ တေန တေသံ ဓမ္မဝိနယော ကတ္ထစိ ဦနော ကတ္ထစိ အဓိကော ဟုတွာ အပရိပုဏ္ဏော စေဝ အဟောသိ အပရိသုဒ္ဓော စ။ တေန ဝုတ္တံ ဒီပဝံသေ ပဉ္စမပရိစ္ဆေဒေ –

၃၀. “နိက္ကမိတာ ပါပဘိက္ခူ၊ ထေရေဟိ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ။
အညံ ပက္ခံ လဘိတွာန၊ အဓမ္မဝါဒီ ဗဟူ ဇနာ။

၃၁. ဒသသဟဿာ သမာဂန္တွာ၊ အကံသု ဓမ္မသင်္ဂဟံ။
တသ္မာယံ ဓမ္မသင်္ဂီတိ၊ မဟာသင်္ဂီတိတိ ဝုစ္စတိ။

၃၂. မဟာသင်္ဂီတိကာ ဘိက္ခူ၊ ဝိလောမံ အကံသု သာသနေ။
ဘိန္ဒိတွာ မူလသင်္ဂဟံ၊ အညံ အကံသု သင်္ဂဟံ။

၃၃. အညတ္ရ သင်္ဂဟိတံ သုတ္တံ၊ အညတ္ရ အကရိံသု တေ။
အတ္ထံ ဓမ္မဉ္စ ဘိန္ဒိံသု၊ ဝိနယေ နိကာယေသု စ ပဉ္စသု။ပေ.။

၄၉. အတ္ထံ ဓမ္မဉ္စ ဘိန္ဒိံသု၊ ဧကဒေသဉ္စ သင်္ဂဟံ။
ဂန္ထဉ္စ ဧကဒေသမှိ၊ ဆဍ္ဍေတွာန အညံ အကံသု တေ။

၅၀. နာမံ လိင်္ဂံ ပရိက္ခာရံ၊ အာကပ္ပကရဏီယာနိ စ။
ပကတိဘာဝံ ဇဟိတွာ၊ တဉ္စ အညံ အကံသု တေ။

၅၁. သတ္တရသ ဘိန္နဝါဒါ၊ ဧကဝါဒေါ အဘိန္နကော။
သဗ္ဗေဝဋ္ဌာရသ ဟောန္တိ၊ ဘိန္နဝါဒေန တေ သဟ။

၅၂. နိဂြောဓောဝ မဟာရုက္ခော၊ ထေရ ဝါဒါနမုတ္တမော။

အနူနံ အနုဓိကဉ္စ၊ ကေဝလံ ဇိနသာသနံ။
ကဏ္ဍကာ ဝိယ ရက္ခမ္ပဟိ၊ နိဗ္ဗတ္တာ တဒသေသကာ။

၅၃. ပဌမေ ဝဿသတေ နတ္ထိ၊ ဒုတိယေ ဝဿသတန္တရေ။
ဘိန္နာ သတ္တရသ တဒာ၊ ဥပ္ပန္နာ ဇိနသာသနေ”တိ [ကထာ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ] ။

အသောကရညော စ ကာလေ ပရိဟီနလာဘသက္ကာရာ အညတိတ္ထိယာ လာဘသက္ကာရံ ပတ္ထယမာနာ ဘိက္ခူသု ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ သကာနိ သကာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဒီပေန္တိ “အယံ ဓမ္မော, အယံ ဝိနယော, ဣဒံ သတ္ထုသာသန”န္တိ။ ဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနာပိ သယမေဝ ကေသေ ဆိန္ဒိတ္ဝာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေတ္ဝာ ဝိဟာရေသု ဝိစရန္တာ ဥပေါသထကမ္မာဒိကရဏကာလေ သင်္ဃမဇ္ဈံ ပဝိသန္တိ, တေ ဘိက္ခုသင်္ဃေန ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္ထုသာသနေန နိဂ္ဂယှမာနာပိ ဓမ္မဝိနယာနုလောမာယ ပဋိပတ္တိယာ အသဏ္ဌဟန္တာ အနေကရူပံ သာသနဿ အဗ္ဗုဒဉ္စ မလဉ္စ ကဏ္ဍကဉ္စ သမုဋ္ဌာပေန္တိ။ ကေစိ အဂ္ဂိံ ပရိစရန္တိ, ကေစိ ပဉ္စာတပေ တပန္တိ, ကေစိ အာဒိစ္စံ အနုပရိဝတ္တန္တိ, ကေစိ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ ဝေဘိန္ဒိဿာမာတိ တထာ တထာ ပဂ္ဂဏှန္တိ။ တဒါ ဘိက္ခုသင်္ဃော န တေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ဝါ ပဝါရဏံ ဝါ အကာသိ, အသောကာရာမေ သတ္တ ဝဿာနိ ဥပေါသထော ဥပစ္ဆိဇ္ဇိ [ကထာ. အဋ္ဌ. နိဒါန ကထာ; ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသင်္ဂီတိကထာ]။

ဣမဉ္စ ပန ပဝတ္တိံ ဥပာဒါယ ဧဝမ္ပိ သက္ကာ ဂဟေတုံ “သတ္တရသန္နံ ဘိန္နတာဒဂဏာနံ ဓမ္မဝိနယဿ ပဋိမကာ လေသု အပရိသုဒ္ဓတရာဘာဝေ ဤဒိသေနပိ ကာရဏေန အဟောသီ”တိ။ ကိဉ္စာပိ ဟိ ဗုဒ္ဓသာသနဘူတေ ပရိသုဒ္ဓဓမ္မဝိနယေ “ကောစိပိ နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော နာမ နတ္ထိ အညတြ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ, ပရမတ္ထတော အတ္တာပိ နတ္ထိ, သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝ အသဿတာ အနတ္တာယေဝ”တိ အတ္ထော အတိဝိယ ပာကဋော ဟောတိ, တထာပိ အနိ အထေရဝါဒိကာနံ ဂန္ထေသု စ ပုဗ္ဗေ ဝေတုလ္လဝါဒါဒီသု စ “ဗုဒ္ဓေါ နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော အတ္တာ”တိ စ, “သဗ္ဗေပိ သတ္တာ နိစ္စာ ဓုဝ သဿတာ အတ္တာ”တိ စ အတ္ထော ဒိဿတိ။

အထ အသောကော ဓမ္မရာဇာ သာသနံ ဝိသောဓေတုကာမော **မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ** သန္တိကေ ပဌမမေဝ သမယံ ဥဂ္ဂဏှိတ္ဝာ ဧကလဒ္ဓိကေ ဧကလဒ္ဓိကေ ဘိက္ခူ ဧကတော ကာရေတ္ဝာ ဧကမေကံ ဘိက္ခုသမူဟံ ပ က္ကောသာပေတ္ဝာ ပုစ္ဆိ “ကိံ ဝါဒီ ဘန္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ။ တတော ယေ ယေ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ သဿတဝါ ဒီ”တိ ဝါ, “ဧကစ္စသဿတဝါဒီ”တိ ဝါ ဧဝမာဒိနာ အတ္တနော အတ္တနော ဝါဒနုရူပံ မိစ္ဆာဝါဒံ အာဟံသု, တေ တေ “န ယိမေ ဘိက္ခူ, အညတိတ္ထိယာ ဣမေ”တိ ဉတွာ တေသံ သေတကာနိ ဝတ္ထာနိ ဒတွာ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေသိ။ တေ သဗ္ဗေပိ သဋ္ဌိသဟဿမတ္တာ အဟေသုံ။

အထညေ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆိတွာ တေဟိ “ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ မဟာရာဇ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ ဝုတ္တေ “သုဒ္ဓံ အနိ ဘန္တေ သာသနံ, ကရောတု ဘိက္ခုသင်္ဃော ဥပေါသထ”န္တိ ဝတွာ အာရက္ခဉ္စ ဒတွာ နဂရံ ပာဝိသိ။ သမဂ္ဂေါ သင်္ဃော သန္နိပတိတွာ ဥပေါသထံ အကာသိ။ တသ္မိံ သမာဂမေ **မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော** ယာနိ စ တဒါ ဥပ္ပန္နာနိ ဝတ္ထူနိ ယာနိ စ အာယတိံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ, သဗ္ဗေသမ္ပိ တေသံ ပဋိဗာဟနတ္ထံ သတ္ထာရာ ဒိန္နနယဝသေနေဝ တထာဂတေန ဌပိတမာတိကံ ဝိဘဇန္တော ပရပ္ပဝါဒမဒ္ဒနံ **ကထာဝတ္ထုံ** နာမ အဘိဓမ္မပိဋကေ ပဉ္စမံ ပကရဏံ အဘာသိ။ တတော မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရပ္ပမုခာ တိပိဋကပရိယတ္တိဓရာ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာ သဟဿံ ဘိက္ခူ ထေရဝါဒိနော သင်္ဂီတိဒ္ဓဝယာရုဠှံ ပရိသုဒ္ဓံ ပောရာဏဓမ္မဝိနယံ ပုန သင်္ဂါယိတွာ သုရက္ခိတံ ရက္ခိံသု [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသင်္ဂီတိကထာ]။

အထ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော နဝသု ပစ္စန္တဋ္ဌာနေသု သာသနပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ နဝ နာယကတ္ထေ ရေ ဥစ္စိနိတွာ ပေသေသိ။ တေသု အဋ္ဌဟိ ထေရေဟိ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပတိဋ္ဌာပိတေ **မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရော** ဆတ္တိံသာဓိကဒွိသတေ (၂၃၆) ဗုဒ္ဓဝဿေ ဇမ္ဗုဒီပတော သီဟဠဒီပံ ဂန္တွာ **ဒေဝါနံပိ ယတိဿရာဇပ္ပမုခံ** ဒီပကဇနသမူဟံ ပသာဒေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ သမ္ပတိဋ္ဌာပေသိ, တေန စ ရညာ ဒိန္နံ **မဟာမေဃဝနုယျာနံ** ပဋိဂ္ဂဟေတွာ တတ္ထ **မဟာဝိဟာရံ** နာမ သင်္ဃာရာမံ ပတိဋ္ဌာပေသိ [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသင်္ဂီတိက ထာ]။ တတော ပဘုတိ သီဟဠဒီပေ ဗုဒ္ဓသာသနံ ယာဝ **ဝဋ္ဋဂါမဏိရာဇ** ကာလာ နိကာယန္တရဝါဒါကုလရဟိတံ နိမ္မလံ သု

ပရိသုဒ္ဓံ ဟုတ္တ သမုဇ္ဇလိတ္တ။ ဝဋ္ဋကမဏိရာဇကာလတော ပန ပဋ္ဌာယ နိကာယန္တရတအပိ သီဟဠဒီပမုပါဂမိံသု။
တအ **ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရတဒိနော** ယထာ ပုရာဏဓမ္မဝိနယော တေဟိ နိကာယန္တရတဒေဟိ အသမ္မိဿော အမလီနော
ပကတိပရိသုဒ္ဓော ဟုတ္တ တိဋ္ဌေယျ, တထာ တံ မဟုဿာဟေန သုရက္ခိတံ ရက္ခိံသု။ ကထံ?

အဘယဂိရိနိကာယုပ္ပတ္တိ

ဝဋ္ဋကမဏိရာဇာ ဟိ (၄၂၅-ဗုဒ္ဓဝဿေ) ရဇ္ဇံ ပတွာ ပဉ္စမာသမတ္တကာလေ **ဗြာဟ္မဏတိဿအမရိကေန** သတ္တ ဟိ စ ဒမိဠယောဓေဟိ ဥပဒ္ဒုတော သင်္ဂါမေ စ ပရာဇိတော ပလာယိတွာ သာဓိကာနိ စုဒ္ဒသဝဿာနိ နိလီယိတွာ အညတရဝေသေန ဝသတိ [မဟာဝံသေ ၃၃-ပရိစ္ဆေဒေ ၃၇-ကထာတော ပဋ္ဌာယ]။ တဒါ လင်္ကာဒီပေ မနုဿာ စောရဘယေန ဒုဗ္ဘိက္ခဘယေန စ ဥပဒ္ဒုတာ ဘိက္ခူနံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌာတုံ န သက္ကောန္တိ, တေန ဘိက္ခူ ယေဘုယျေန တတော ဇမ္ဗုဒီပံ ဂန္တွာ ဓမ္မဝိနယံ ဓာရေန္တာ ဝိဟရန္တိ။ လင်္ကာဒီပေယေဝ ဩဟီနာပိ ထေရာ ယထာလဒ္ဓေဟိ ကန္ဒမူလပဏ္ဏေဟိ ယာပေန္တာ ကာယေ ဝဟန္တေ နိသီဒိတွာ ပရိယတ္တိဓမ္မံ သဇ္ဈာယံ ကရောန္တိ, အဝဟန္တေ တလုကံ ဥဿာပေတွာ တံ ပရိတရေတွာ သီသာနိ ဧကဋ္ဌာနေ ကတွာ ပရိယတ္တိံ သမ္မသန္တိ။ ဧဝံ ဒွါဒသ သံဝစ္ဆရာနိ သာဋ္ဌကထံ တေပိဋကံ အဟာပေတွာ ဓာရယိံသု။ ယဒါ ပန ဝဋ္ဋကမဏိရာဇာ ဒမိဠရာဇာနံ ဟန္တွာ (၄၅၅-၄၆၆ ဗုဒ္ဓဝဿဗ္ဘန္တရေ) ပုနပိ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ [မဟာဝံသေ ၃၃, ၇၈-ကထာ]။ တဒါ တေ ထေရာ ဇမ္ဗုဒီပတော ပစ္စာဂတတ္ထေရေဟိ သဒ္ဓိံ တေပိဋကံ သောဓေန္တာ ဧကက္ခရမ္ပိ အသမေန္တံ နာမ န ပဿိံသု [အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၀; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၀]။ ယောပိ စ **မဟာနိဒ္ဒေသော** တသ္မိံ ကာလေ ဧကဿေဝ ဒုဿီလဘိက္ခုနော ပဂုဏော အဟောသိ, သောပိ **မဟာတိပိဋက**တ္ထေရေန **မဟာရက္ခိ** တတ္ထေရံ တဿ သန္တိကာ ဥဂ္ဂဏှာပေတွာ ရက္ခိတော အဟောသိ [ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၅၈၅]။ ဧဝံ ဒုဗ္ဘိက္ခရဋ္ဌက္ခောဘုပဒ္ဒဝေဟိ ပီဠိတတ္တာ ဒုဒ္ဓရသမယေပိ ဓမ္မဝိနယံ သက္ကစ္စံ ဓာရယိံသု။

ရာဇာ **အဘယဂိရိံ** နာမ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ တံ အတ္တနော ကတူပကာရဿ **မဟာတိဿ** တ္ထေရဿ အဒါသိ။ သော ပန ထေရော ကုလသံသဂ္ဂဗဟုလတ္တာ မဟာဝိဟာရဝါသီဟိ ဘိက္ခူဟိ ပဗ္ဗာဇနီယကမ္မံ ကတွာ နီဟဋော။ တဒါ ဿ သိဿော **ဗဟလမဿုတိဿ** နာမကော ထေရော တံ ကမ္မံ ပဋိဗာဟိ, တေနဿ သင်္ဃော ဥက္ခေပနီယကမ္မံ အကာသိ။ သော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ကုဇ္ဈိတွာ အဘယဂိရိဝိဟာရမေဝ ဂန္တွာ တေန မဟာတိဿတ္ထေရေန ဧကတော ဟုတွာ ဝိသုံ ဂဏံ ဝဟန္တော ဝသိ။ တေ စ ဒွေဝ ထေရာ န မဟာဝိဟာရံ ပုနာဂမိံသု [မဟာဝံသေ ၃၃, ၇၉-ကထာဒီသု။ နိကာယသင်္ဂဟေ]။ တတော ပဋ္ဌာယ သီဟဠဒီပေ မဟာဝိဟာရဝါသီ, အဘယဂိရိဝါသီတိ ဒွေဝ နိကာယာ ဇာတာ။ ဣဒံ တာဝ သီဟဠဒီပေ သာသနပရိဟာနိယာ ပဌမံ ကာရဏံ။

ဓမ္မရုစိနိကာယုပ္ပတ္တိ

တအာ စ ရာဇာ အဘယဂိရိတသီသုယေဝ ဘိက္ခူသု ဝိသေသတော ပသန္နော ဟုတွာ တေယေဝ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ပတရေတွာ ပဂ္ဂဏှာဟာတိ, ရာဇမဟာမတ္တာဒယောပိ အဘိညာတာ အဘိညာတာ ဗဟူ ဇနာ တသ္မိံ အာရာမေ အည တ္ထ စ ဗဟူ အာတသေ ကတွာ တေသံ ဒေန္တိ။ ဧဝံ အဘယဂိရိတသိနော ဘိက္ခူ ဗဟူနံ အဘိညာတဇနာနံ သက္ကတာ စေဝ ဟောန္တိ ပူဇိတာ စ မာနိတာ စ။ ပုန စ အဘယဂိရိတသိနော ဗဟလမဿုတိဿတ္ထေရာဒယောက္ကန္ဒိယရဋ္ဌတော အာဂတံ ဝဇ္ဇိပုတ္တကဂဏပရိယာပန္နဿ ဓမ္မရုစိနိကာယဿ ဓမ္မဝိနယဘူတံ သက္ကတဘာသာရောပိတံ အဘိနဝမ္ပိ ပိဋ္ဌကံ သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ [မဟာဝံသေ ၃၃, ၉၉ ကထာသု။ နိကာယသင္ဂဟေ] , တေန တေပိ ဓမ္မရုစိနိကာယိကာ နာမ အဟေသုံ။ က္လဒံ သီဟဠဒီပေ သာသနပရိဟာနိယာ ဒုတိယံ ကာရဏံ။

ပိဋကတ္တယသ္သ ပောတ္ထကာရောပနံ

မဟာဝိဟာရတသိနော ပန ပောရာဏိကံ ဟဋ္ဌိဘာသာယ သဏ္ဌိတံ ပရိသုဒ္ဓပိဋကမေဝ ပဋိဂ္ဂဏှဟန္တိ, တဥ္စ မုခပာဌေနေဝ ဓာရေန္တိ။ တအာ ပန ထေရာ ပစ္ဆိမဇနာနံ သတိပညာဟာနိံ ဒိသွတ ဗုဒ္ဓကာလတော ပဥ္စယ ယာဝ တံကာလာ မုခပာဌေနာဘတံ သာဋ္ဌကထံ ပိဋကတ္တယံ ပောတ္ထကေ အာရောပေတုံ သမာရဘိံသု။ သမာရဘမာနာ စ တေ **အနုရာဓရာဇဓာနိ**ပုရတော အဋ္ဌသဋ္ဌိမိလပ္ပမာဏေ **မလယ**ဇနပဒေ **မာတုလ** [မာတလေ ဣတိ တေရပဟိ တေဟာရော] နဂရေ **အာလောက**လေဏေ ဝသန္တာ ဧကေသ္သ တန္ဒေသိကသ္သ ဇနပအာဓိပတိနော အာရက္ခံ ဂပေတွတ တံ **ပောတ္ထကာရောပနကမ္မ** မကံသု [မဟာဝံသေ ၃၃, ၁၀၀-၁၀၁-ကထာသု]။ တေနိဒံ ဉာယတိ "တအာ မဟာဝိဟာရတသိနော ထေရာ ရာဇရာဇမဟာမတ္တေဟိ အလဒ္ဓုပကာရာ ပတွတ အတ္တနော ဗလေနေဝ ပိဋကတ္တယသ္သ ပောတ္ထကာရောပနကမ္မမကံသူ"တိ စ, "တဥ္စ ယထေဝ ပစ္ဆိမဇနာနံ သတိပညာဟာနိံ ဒိသွတ ကတံ, တထေဝ ဒုဗ္ဘိက္ခရဋ္ဌက္ခောဘာဒိဘယုပဒ္ဒုတကာလေသု ဒုဒ္ဓရာဘာဝမ္ပိ ဒိသွတ"တိ စ, တထာ "အဘယဂိရိတသီနံ သမ္ပဋ္ဌိစ္ဆိတသမယန္တရတဒေဟိ အနာကုလနတ္ထမ္ပိ ကတ"န္တိ စ။ ဧဝံ မဟာဝိဟာရတသိနော ထေရာ ပရိသုဒ္ဓတ္ထေရတဒပိဋကံ သမယန္တရေဟိ အသမ္မိသ္သနတ္ထာယ ယထာ ပုရေ, တထာ ဟဋ္ဌိဘာသာယ ဧဝ ပောတ္ထကေ အာရောပေတွတပိ သုရက္ခိတံ ရက္ခိံသု။ ယဒိ ဟိ တအာ တေပိဋကံ ပောတ္ထကေသု အနာရောပိတမသ္သ, ပစ္ဆာကာလေသု သမယန္တရတော အာဂတသုတ္တာနိ "နေတာနိ အမှဟာက"န္တိ ပဋိက္ခိပိတုံ န သုကရာနိ ဘဝေယ္ယုံ။ ယတော စ ခော တအာ သာဋ္ဌကထံ တေပိဋကံ ပောတ္ထကေသု အာရောပိတံ, တတောယေဝ အနာဂတကာလေသု သမယန္တရာဂတသုတ္တာနိ တေဟိ ပောတ္ထကေဟိ သံသန္ဒေတွတ ပဋိက္ခိပိတုံ သုကရာနိ ဟောန္တိ။

တထာ ဟိ **ဘာတိယရာဇ**ကာလေ (၅၂၄-၅၅၂-ဗု-ဝ) မဟာဝိဟာရတသီနံ အဘယဂိရိတသီဟိ ဝိနယေ ဝိတအော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တအာ ရာဇာ **ဒီဃကာရာယနံ** နာမ ဗ္ရာဟ္မဏာဇာတိကံ အမစ္စံ ထေရာနံ သန္တိကံ ပေသေသိ။ သော ဥဘိန္နံ သုတ္တံ သုတွတ ဝိနိစ္ဆယံ အအာသိ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၂.၃၈၄] ။ တထာ **တေဟာရကတိသ္သရာဇ** ကာလေ စ (၇၅၈-၇၈၀ ဗု-ဝ) **ဂောဌာဘယရာဇ**ကာလေ စ (၇၉၇-၈၁၀ ဗု-ဝ) ထေရတဒိကာ ပောတ္ထကာရူဋ္ဌေဟာန ဓမ္မဝိနယေန သံသန္ဒေတွတ အဓမ္မတဒံ ပဋိက္ခိပိံသု [နိကာယသင်္ဂဟေ ၁၂-ပိဋ္ဌေ] ။

အဓမ္မတဒုပ္ပတ္တိ

အယံ ပန အာဒိတော ပဌာယ သာသနမလဘူတာနံ အဓမ္မတအနံ ဥပ္ပတ္တိ။ **အသောကရညော** ဟိ ကာလေ ဥပ္ပ္ဗ ဗာဇေတ္တ နိက္ကမိုတာ **အညတိတ္ထိယာ** ဗုဒ္ဓသာသနေ အလဒ္ဓပတိဋ္ဌာ ကောဓာဘိဘူတာ **ဟဋ္ဌလိပုတ္တတော** နိက္ခမိတ္တ **ရာဇဂဟာ**သမီပေ **နာလန္ဒာယံ** သန္နိပတိတ္တ ဧဝံ သမ္မန္တယိံသု "မဟာဇနဿ ဗုဒ္ဓသာသနေ အနဝကဟတ္ထာယ သက္ယာနံ ဓမ္မဝိနယော နာသေတဗ္ဗော, တစ္ဆု ခော တေသံ သမယံ အဇာနန္တေဟိ န သက္ကာ ကာတုံ, တသ္မာ ယေန ကေနစိ ဥပာယေန ပုနပိ တတ္ထ ပဗ္ဗဇိတဗ္ဗမေတ"တိ။ တေ ဧဝံ သမ္မန္တယိတွာ ပုန အာဂန္တ္တ ဝိသုဒ္ဓတ္တေရတာဒီ နမန္တရံ ပဝိသိတုံ အသက္ကောန္တာ တဒညေသံ သတ္တရသန္နံ မဟာသင်္ဃိကာဒိနိကာယာနံ သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိတ္တ အတ္တနော အညတိတ္ထိယဘာဝံ အဇာနာပေတ္တ ပဗ္ဗဇိတ္တ ပိဋကတ္တယမုဂ္ဂဏှိတ္တ တစ္ဆု ဝိပရိဝတ္တေတ္တ တတော **ကောသမ္ဗိံ** ဂန္တ္တာ ဓမ္မဝိနယနာသနာယ ဥပာယံ မန္တယိတ္တ ၂၅၃-ဗုဒ္ဓဝဿေ ဆသု ဌာနေသု ဝသန္တာ (၁) **ဟေမဝတိကော (၂) ရာဇဂိရိကော (၃) သိဒ္ဓတ္ထိကော (၄) ပုဗ္ဗသေလိယော (၅) အပရသေလိယော (၆) တဇိရိယော (၇) ဝေတုလ္လော (၈) အန္ဓကော (၉) အညမဟာသင်္ဃိကော** တိ နဝ အဘိနဝေ နိကာယေ ဥပ္ပာဒေသုံ [နိကာယသင်္ဂဟော ၉-ပိဋ္ဌေ] ။ တေသံ နာမာနိ စ လဒ္ဓိယော စ **ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာယံ** အာဂတာယေဝ။

တေသု ဟေမဝတိကာ သဒ္ဓမ္မပတိရူပကံ ဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝေန ဒဿေတ္တ

(၁) **ဝဏ္ဏပိဋကံ** နာမ ဂန္ထံ အကံသု။

ရာဇဂိရိကာ (၂) **အင်္ဂုလိမာလပိဋကံ,**

သိဒ္ဓတ္ထိကာ (၃) **ဂူဠှဝေဿန္တရံ,**

ပုဗ္ဗသေလိယာ (၄) **ရဋ္ဌပာလဂဇ္ဇိတံ,**

အပရသေလိယာ (၅) **အာဠဝကဂဇ္ဇိတံ,**

ဝဇိရပဗ္ဗတတသိနော တဇိရိယာ (၆) **ဂူဠှဝိနယံ** နာမ ဂန္ထံ အကံသု။

တေယေဝ သဗ္ဗေ မာယာဇာလတန္တ-သမာဇတန္တာဒိကေ အနေကေ **တန္တဂန္ထေ** စ, မရီစိကပ္ပ-ဟေရမ္ဘကပ္ပာဒိကေ အနေကေ **ကပ္ပဂန္ထေ** စ အကံသု။

ဝေတုလ္လတဒိနော ပန (၇) **ဝေတုလ္လပိဋက** မကံသု။

အန္ဓကာ စ (၈) **ရတနကူဋ္ဌာ**ဒိကေ ဂန္ထေ,

အညမဟာသင်္ဃိကာ စ (၉) **အက္ခရသာရိယာ** ဒိသုတ္တန္တေ အကံသု [နိကာယသင်္ဂဟော ၉-ပိဋ္ဌေ] ။

တေသု ပန သဒ္ဓမ္မပတိရူပကေသု ဝေတုလ္လတအော, တဇိရိယတအော, ရတနကူဋ္ဌသုတ္တန္တိ ဣမာနိယေဝ တီဏိ လက္ခာဒိပမုဟာဂတာနိ, အညာနိ ပန ဝဏ္ဏပိဋကာဒီနိ ဇမ္ဗုဒီပေယေဝ နိဝတ္တန္တီတိ **နိကာယသင်္ဂဟေ** ဝုတ္တံ။ ဝဏ္ဏပိဋကာဒီနမ္ပိ ပန လင်္ကာဒိပမုဟာဂတစ္ဆာယာ ဒိဿတေဝ။ တထာ ဟိ **သမန္တပာသာဒိကာယ** ဝိနယဋ္ဌကထာယံ (၃, ၉-ပိဋ္ဌေ)

"ဝဏ္ဏပိဋက အင်္ဂုလိမာလပိဋကရဋ္ဌပာလဂဇ္ဇိတအာဠဝကဂဇ္ဇိတဂူဠှမဂ္ဂဂူဠှဝေဿန္တရ ဂူဠှဝိနယ ဝေဒလ္လပိဋကာနိ [တွေ "ဝေပုလ္လ, ဝေဒလ္လံ, ဝေတုလ္လန္တိ အတ္ထကော ဧကံ, ဗောဓိသတ္တပိဋကဿ သေဝ နာမ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ အသင်္ဂေန နာမ အာစရိယေန အဘိဓမ္မသမုစ္စယေ နာမ မဟာယာ နိကဂန္ထေ (၇၉-ပိဋ္ဌေ) "ဝေပုလ္လံ ကတမံ? ဗောဓိသတ္တပိဋကသမ္ပယုတ္တံ ဘာသိတံ။ ယဒုစ္စတေ ဝေပုလ္လံ,

တံ ဝေဒလ္လမပျုစ္စတေ, ဝေတုလ္လမပျုစ္စတေ။ ကိမတ္ထံ ဝေပုလ္လမုစ္စတေ? သဗ္ဗသတ္တာနံ ဟိတသုခါဓိဋ္ဌာနတော, ဥဒါရဂမ္ဘီရဓမ္မဒေသနာတော စ။ ကိမတ္ထမုစ္စတေ ဝေဒလ္လံ? သဗ္ဗာဝရဏဝိဒလနတော။ ကိမတ္ထမုစ္စတေ ဝေတုလ္လံ? ဥပမာနဓမ္မာနံ တုလနာဘာဝတော”တိ] ပန အဗုဒ္ဓဝစနာနိယေဝါတိ ဝုတ္တာ”န္တိ စ။

သာရတ္ထပ္ပကာသိနီယာ သံယုတ္တဋ္ဌကထာယမ္ပိ (၂, ၁၈၆-ပိဋ္ဌေ)

“ဂူဠ္ဟဝိနယံ ဂူဠ္ဟဝေဿန္တရံ ဂူဠ္ဟမဟောသဓံ ဝဏ္ဏပိဋကံ အင်္ဂုလိမာလပိဋကံ ရဋ္ဌပါလဂဇ္ဇိတံ အာဠဝကဂဇ္ဇိတံ ဝေဒလ္လပိဋကန္တိ အဗုဒ္ဓဝစနံ သဒ္ဓမ္မပတိရူပကံ နာမာ”တိ စ–

တေသံ ပဋိက္ခေပော ဒိဿတိ။ န ဟိ တာနိ အသုတ္တတ, တေသဉ္စ အတ္ထံ အဇာနိတ္တတ သီဟဠဋ္ဌကထာစရိယေဟိ တာနိ ပဋိက္ခိပိတုံ သက္ကာ, နာပိ တံ ပဋိက္ခေပဝစနံ ဇမ္ဗုဒီပိကဋ္ဌကထာစရိယာနံ ဝစနံ ဘဝိတုံ, မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ သီဟဠဒီပံ ဂမနသမယေ တေသံယေဝ အဘာဝတော။ တသ္မာ တာနိ စ တဒညာနိ စ မဟာယာနိကပိဋကာနိ တံကာလိကာနိ ယေဘုယ္ယေန သီဟဠဒီပမုပါဂတာနီတိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ တေသု စ **ဝဇ္ဇိပုတ္တကဂဏ** ပရိယာပန္နဿ **ဓမ္မရုစိနိကာယဿ** ပိဋကာနံ တဒုပါဂမနံ ပုဗ္ဗေဝ ဝုတ္တံ။ တဒညေသံ ပန တဒုပါဂမနံ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝေတုလ္လတဒဿ ပဌမနိဂ္ဂဟော

တေဟာရကတိဿ ရညော ကာလေ (၇၅၈-၇၈၀-ဗု-ဝ) အဘယဂိရိတသိနော ဓမ္မရုစိနိကာယိကာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရေန သာသနဝိနာသနတ္ထာယ ဘိက္ခုဝေသဓာရီဟိ ဝေတုလ္လတဒိဗ္ရာဟ္မဏေဟိ ရစိတံ ဝေတုလ္လပိဋကံ သမ္ပဋိဂ္ဂဟေတွာ “ဣဒံ ဗုဒ္ဓဘာသိတ”န္တိ ဒဿေန္တိ။ တံ မဟာဝိဟာရတသိနော ထေရတဒိကာ ဓမ္မဝိနယေန သံသန္ဒေတွာ အဓမ္မတအောတိ ပဋိက္ခိပိံသု။ တံ သုတွာ ရာဇာ သဗ္ဗသတ္ထဟာရဂုံ **ကပိလံ** နာမ အမစ္စံ ပေသေတွာ ဝိနိစ္ဆယံ ကာရာပေတွာ အဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝံ ဉတွာ သဗ္ဗံ ဝေတုလ္လပေါတ္ထကံ ဈာပေတွာ တလ္လဒ္ဓိကေ စ ပါပဘိက္ခူ နိဂ္ဂဟေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ ဇောတေသိ [နိကာယသင်္ဂဟေ ၁၂-ပိဋ္ဌေ] ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ မဟာဝံသေ –

၃၆-၄၁. “ဝေတုလ္လတဒံ မဒ္ဒိတွာ၊ ကာရေတွာ ပါပနိဂ္ဂဟံ။
ကပိလေန အမစ္စေန၊ သာသနံ ဇောတယီ စ သော”တိ။

သာဂလိယနိကာယုပ္ပတ္တိ

ပုနပိ တေ အဘယဂိရိတသိနော **ကေဋ္ဌာဘယ**ရညော ကာလေ (၇၉၇-၈၁၀-ဗု-ဝ) ဝေတုလ္လတဒံ တထေဝ ဒဿေန္တတိ။ တအာ ပန တေသု **ဥဿိလိယာတိဿော** နာမ မဟာထေရော **တေဟာရကတိဿ** ရာဇကာလေ ဝေတုလ္လတဒီနံ ဘိက္ခူနံ ကတနိဂ္ဂဟံ သုတွာ “ဝိစာရဏာသမ္ပန္နဿ ရညော သမယေ တထေဝ ဘဝေယျ, န ဘဒ္ဒကမေတ”န္တိ စိန္တေတွာ “န မယံ တေဟိ ဧကတော ဟောမာ”တိ တိသတမတ္တေ ဘိက္ခူ ဂဟေတွာ ဒက္ခိဏဂိရိဝိဟာရံ ဂန္တွာ **ဓမ္မရုစိနိကာယ**တော ဝိသုံ ဟုတွာ ဝသိ။ တေသု **သာဂလော** နာမ မဟာထေရော တတ္ထေဝ ဒက္ခိဏဂိရိမှိ ဝသန္တော အာဂမဗုယာဍ္ဍာနမကာသိ။ တတော ပဋ္ဌာယ တံ ထေရမာရဗ္ဘ တဿန္တေတသိနော **သာဂလိယာ** နာမ အဟေသုံ။ တေသမ္ပိ တအော ပစ္ဆာ **မဟာသေန**ရာဇကာလေ **ဇေတဝနဝိဟာရေ** ပတ္ထရိ [နိကာယ ၁၃-ပိဋ္ဌေ] ။

ဝေတုလ္လဝါဒဿ ဒုတိယနိဂ္ဂဟော

ကေဋ္ဌာဘယော ပန ရာဇာ ပဉ္စသု [မဟာဝိဟာရ, စေတိယ, ထူပါရာမ, ဣဿရသမဏက, ဝေဿဂိရိဝိဟာရသင်္ခါတေသု] ဝိဟာရေသု မဟာဘိက္ခုသင်္ဃံ ဧကတော သန္နိပါတေတွာ တံ ပဝတ္တိံ ပုစ္ဆိတွာ ဝေတုလ္လဝါဒဿ အဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝံ ဉတွာ တံဝါဒိနော သဋ္ဌိ ပါပဘိက္ခူ လက္ခဏာဟတေ ကတွာ ရဋ္ဌတော ပဗ္ဗာဇေသိ, ဝေတုလ္လပေါတ္ထကာနိ စ ဈာပေတွာ ဗုဒ္ဓသာသနံ ဇောတေသိ [မဟာဝံသေ ၃၆, ၁၁၁-၁၁၂-ကထာသု, နိကာယ ၁၃-ပိဋ္ဌေ] ။

တဒါ ရဋ္ဌတော ပဗ္ဗာဇိတေသု တေသု ဘိက္ခူသု ကေစိ **ကာဝီရပဋ္ဋနံ** ဂန္တွာ တတ္ထ ဝသန္တိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ ဧကော အညတိတ္ထိယမာဏဝကော ဒေသန္တရတော ကာဝီရမာဂန္တွာ ပဋ္ဋနကမ္မိကေဟိ တေသံ ဘိက္ခူနံ ကတူပဟာရံ ဒိသွာ လာဘသက္ကာရံ နိဿာယ တေသံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ **သင်္ဃမိတ္တော** တိ နာမေန ပါကဋော အဟောသိ။ သော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယံ နိဿာယ ကေဋ္ဌာဘယရညာ ဝေတုလ္လဝါဒဟေတု တေသံ ဘိက္ခူနံ ရဋ္ဌာ ပဗ္ဗာဇိတဘာဝံ ဉတွာ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ကုဒ္ဓော ဟုတွာ "ဝေတုလ္လဝါဒံ တ နေ ကပါပေဿာမိ, ဝိဟာရေ တ နေသံ ဥမ္မူလေတွာ ဝိနာသေဿာမီ"တိ သီဟဠဒီပံ ဂန္တွာ ရာဇာနံ ပသာဒေတွာ တဿ ဒွေဝ ပုတ္တေ သိပ္ပံ သိက္ခာပေဿာမီတိ အာရဘိ။ တထာပိ အတ္တနော တဒဿ ဇာနနသမတ္ထံ **ဇေဋ္ဌတိဿံ** ဩပါယ အနာဂတေ အတ္တနော ဝစနံ ကာရာပေတုံ သက္ကုဏေယျံ ကနိဋ္ဌံ **မဟာသေနကုမာရ**မေဝ သင်္ဂဏှိတွာ သိပ္ပံ သိက္ခာပေသိ။ ဝိတုနော အစ္စယေန ဇေဋ္ဌတိဿကုမာရေ ရဇ္ဇံ ပတ္တေ (၈၁၀-၈၁၉-ဗု-ဝ) သော တဿ ရညော ဘီတော ကာဝီရပဋ္ဋနမေဝ ဂတော [မဟာဝံသေ ၃၆, ၁၁၃-ကထာဒီသု, နိကာယ ၁၄-ပိဋ္ဌေ]။

မဟာသေနရညော ပန ကာလေ (၈၁၉-၈၄၅-ဗု-ဝ) သော ပုန သီဟဠဒီပမာဂန္တွာ **အဘယဂိရိဝိဟာရေ** ဝသန္တော မဟာဝိဟာရဝါသီဟိ ဝေတုလ္လဝါဒံ ကပါပေတုံ နာနာပကာရေဟိ ဝါယာမမကာသိ။ တထာပိ တေဟိ တံ ကပါပေတုံ အသက္ကောန္တော ရာဇာနံ ဥပသင်္ကမိတွာ နာနာကာရဏေဟိ သညာပေတွာ "ယော ကောစိ ကေဿပိ ဘိက္ခုဿ မဟာဝိဟာရဝါသိနော အာဟာရံ ဒဒေယျ, တဿ သတံ ဒဏ္ဍော"တိ ရညော အာဏာယ နဂရေ ဘေရိံ စရာပေသိ။ တဒါ မဟာဝိဟာရဝါသိနော နဂရေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တာ တယော ဒိဝသေ ဘိက္ခမလဒ္ဓါ မဟာပါသာဒေ သန္နိပတိတွာ "သစေ မယံ ခုဒါဟေတု အဓမ္မံ ဓမ္မောတိ ဂဏှေယျာမ, ဗဟူ ဇနာ တံ ဂဟေတွာ အပါယကမိနော ဘဝိဿန္တိ, မယဉ္စ သဗ္ဗေ သာဝဇ္ဇာ ဘဝိဿာမ, တသ္မာ န မယံ ဇီဝိတဟေတုပိ ဝေတုလ္လဝါဒံ ပဋိဂ္ဂဏှိဿာမာ"တိ သမ္မန္တယိတွာ မဟာဝိဟာရာဒိကေ သဗ္ဗဝိဟာရေ ဆဍ္ဍေတွာ **ရောဟဏဇနပဒဉ္စ မလယပဒေသဉ္စ** အဂမိံသု [မဟာဝံသေ ၃၇, ၂-၆-ကထာသု။ နိကာယသင်္ဂဟေ ၁၄-ပိဋ္ဌေ]။

ဝေတုလ္လတအော

ကီဒိသော **ဝေတုလ္လတအော** နာမ, ယတော မဟာဝိဟာရတသိနော အတိဝိယ ဇိဂုစ္ဆိံသူတိ? ဣအနိ ဝေတုလ္လတဒ သ္သ သရူပံ သဗ္ဗာကာရေန ပကာသေတုံ န သက္ကာ, ဝေတုလ္လနာမေန ဟောတ္တကာနံ တ နိကာယသ္သ တ တေရဟိ အဟာကဋ္ဌဘာဝတော။ အဘိဓမ္မပိဋ္ဌကေ ပန ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာယံ [ကထာ. အဋ္ဌ. ၇၉၃-၇၉၄ အာဒယော] ကတိပယာ ဝေ တုလ္လတအာ အာဂတာ။ ကထံ? –

“ပရမတ္ထတော မဂ္ဂဖလာနေဝ သင္ဃော, မဂ္ဂဖလေဟိ အညော သင္ဃော နာမ နတ္ထိ, မဂ္ဂဖလာနိ စ န ကိဉ္စိ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ, တသ္မာ န ဝတ္တဗ္ဗံ သင္ဃော ဒက္ခိဏံ ပဋိဂ္ဂဏှာတီ”တိ စ (၁)။

“မဂ္ဂဖလာနေဝ သင္ဃော နာမ, န စ တာနိ ဒက္ခိဏံ ဝိသောဓေတုံ သက္ကောန္တိ, တသ္မာ န ဝတ္တဗ္ဗံ သင္ဃော ဒ က္ခိဏံ ဝိသောဓေတီ”တိ စ (၂)။

“မဂ္ဂဖလာနေဝ သင္ဃော နာမ, န စ တာနိ ကိဉ္စိ ဘုဉ္ဇန္တိ, တသ္မာ န ဝတ္တဗ္ဗံ သင္ဃော ဘုဉ္ဇတိ ပိဝတိ ခာဒတိ သာယတီ”တိ စ (၃)။

မဂ္ဂဖလာနေဝ သင္ဃော နာမ, န စ သက္ကာ တေသံ ကိဉ္စိ အတုံ, န စ တေဟိ ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ, နာပိ တေသံ အနေန ကောစိ ဥပကာရော ကြဇ္ဇတိ, တသ္မာ န ဝတ္တဗ္ဗံ သင်္ဃသ္သ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလ”န္တိ စ (၄)။

“ဗုဒ္ဓော ဘဂဝါ န ကိဉ္စိ ပရိဘုဉ္ဇတိ, လောကာနုဝတ္တနတ္ထံ ပန ပရိဘုဉ္ဇမာနံ ဝိယ အတ္တာနံ ဒဿေတိ, တသ္မာ နိရုပကာရတ္တာ န ဝတ္တဗ္ဗံ တသ္မိံ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလ”န္တိ စ (၅)။

“ဘဂဝါ တုသိတဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထေဝ ဝသတိ, န မနုဿလောကံ အာဂစ္ဆတိ, နိမ္မိတရူပမတ္တကံ ပနေတ္ထ ဒဿေတီ”တိ စ (၆)။

“တုသိတပုရေ ဌိတော ဘဂဝါ ဓမ္မဒေသနတ္ထာယ အဘိနိမ္မိတံ ပေသေသိ, တေန စေဝ, တဿ စ ဒေသနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ဓမ္မော ဒေသိတော, န ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ”တိ စ (၇)။

“ဧကာဓိပ္ပာယေန မေထုနော ဓမ္မော ပဋိသေဝိတဗ္ဗော။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – ကာရုညေန ဝါ ဧကေန အဓိ ပ္ပာယေန ဧကာဓိပ္ပာယော, သံသာရေ ဝါ ဧကတော ဘဝိဿာမာတိ ဣတ္ထိယာ သဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓပူဇာဒီနိ ကတွာ ပဏိဓိဝသေ န ဧကော အဓိပ္ပာယော အဿာတိ ဧကာဓိပ္ပာယော, ဧဝရူပေ ဒွိန္နမ္ပိ ဇနာနံ ဧကာဓိပ္ပာယော မေထုနော ဓမ္မော ပဋိ သေဝိတဗ္ဗော”တိ စ (၈) ဇဝံ ဝေတုလ္လတဒီနံ လဒ္ဓိယော အာဂတာ, ဧတ္တကာယေဝ နေသံ တအာ ထေရဝါဒဂန္ထဝသေ န အနိ ပညာယန္တိ။

ဧတ္ထ စ အာဒိတော စတူဟိ တဒေဟိ သုတ္တန္တာဂတသင္ဃော စ မိစ္ဆာ ဂဟိတော, ဝိနယာဂတသင္ဃော စ သဗ္ဗထာ ပဋိက္ခိတ္တော။ တဒနန္တရံ တယော တအာ ဣဿရနိမ္မာနတအာနုဝတ္တကာ။ အန္တိမဿ ပန အသဒ္ဓမ္မတဒဘာဝတော အတိဝိယ ဟာကဋ္ဌောတိ။

အဘိဓမ္မသမုစ္စယေ ပန ဝေတုလ္လပိဋ္ဌကဿ ဗောဓိသတ္တပိဋ္ဌကဘာဝတေ ပကာသိတော, တသ္မာ သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဍရိက သုတ္တာဒိကေ ဗောဓိသတ္တပိဋ္ဌကေ အာဂတတအောပိ “ဝေတုလ္လတအော”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော [အဘိဓမ္မသမုစ္စယေ ၇၉-ပိဋ္ဌေ]။

မဟာဝိဟာရနာသနံ

မဟာဝိဟာရတသီသု ပန ဝုတ္တပ္ပကာရေန သဗ္ဗဝိဟာရေ ဆဍ္ဍေတွာ ဂတေသု သင်္ဃမိတ္တော ဟပဘိက္ခု ရာဇာနံ သညာပေတွာ လောဟဟာသာအဒိကေ စတုသဋ္ဌိမိကေ တိသတမတ္တေ ပရိဝေဏဟာသာဒေ နာသေတွာ သမူလံ ဥဒ္ဓရာပေတွာ အဘယဂိရိဝိဟာရံ အာနယာပေသိ။ ဝိဟာရဘူမိယဉ္စ ကသာပေတွာ အပရဏ္ဏေ ဝဟာပေသိ။ ဧဝံ တအာ မဟာဝိဟာရော နဝ ဝဿာနိ ဘိက္ခူဟိ သုညော အဟောသိ အာတသဝိရဟိတော စ။ အထ ရာဇာ **မေဃဝဏ္ဏာဘယဿ** နာမ ကလ္ယာဏမိတ္တဘူတဿ အမစ္စဿ သန္တဇ္ဇနပုဗ္ဗင်္ဂမေန ဝစနေန မဟာဝိဟာရံ ပုန ဟကတိကံ ကတွာ တေ စာပိ အပက္ကန္တေ ဘိက္ခူ အာနေတွာ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟိ [မဟာဝံသေ ၃၇-၃၀-ကထာသု။ နိကာယသင်္ဂဟေ ၁၄-၁၅-ပိဋ္ဌေသု]။

ဇေတဝနတသိနိကာယုပ္ပတ္တိ

ပုနပိ ရာဇာ **ဒက္ခိဏာရာမ** တသိမ္ဟိ ဇိမ္ဟမာနသေ **ကုဟကတိဿတ္ထေရေ** ပသန္နော ဟုတွာ တဿတ္ထာယ မဟာဝိဟာရသီမဗ္ဘန္တရေ **ဇောတိဝနုယ္ယာနေ** ဇေတဝနဝိဟာရံ ကာရေတုမာရဘိ။ မဟာဝိဟာရတသိနော ဘိက္ခူ တံ နိတရေတုံ အသက္ကောန္တာ ပုနပိ တတော အပက္ကမိံသု။ တအပိ မဟာဝိဟာရော နဝ မာသာနိ ဘိက္ခူဟိ သုညော အဟောသိ။ ရာဇာ ပန အတ္တနော အဇ္ဈာသယဝသေနေဝ တတ္ထ **ဇေတဝနဝိဟာရံ** ကာရေတွာ တဿ ကုဟကတိဿတ္ထေရဿ အဒါသိယေဝ။ တတ္ထ ဒက္ခိဏဂိရိဝိဟာရတော **သာဂလိယာ** ဘိက္ခူ အာဂန္တွာ ဝသိံသု။ ပစ္ဆာ စ တေ **အမ္ဗသာမဏေရသိလာကာလ**ရညော ကာလေ (၁၀၆၇-၁၀၈၀-ဗု-ဝ) ဝေတုလ္လတဒိနော အဟေသုံ [မဟာဝံသေ ၃၇, ၃၂-ကထာဒီသု, နိကာယသင်္ဂဟေ ၁၅-ပိဋ္ဌေ]။

ဧဝံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ သီဟဠဒီပမာဂမနကာလတော (၉၆၅-ဗု-ဝ) ပုဗ္ဗေယေဝ ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရတဒီဟိ မဟာဝိဟာရတသီဟိ ဝိရုဒ္ဓသမယာ **အဘယဂိရိတသိနော** (၄၅၅-ဗု-ဝ) **သာဂလိယာ** (၇၉၇-၈၁၀-ဗု-ဝ) **ဇေတဝနတသိနော** (၈၂၉-၈၄၅-ဗု-ဝ) စာတိ တယော နိကာယာ ဥပ္ပန္နာ အဟေသုံ။ တေသု ပန အဘယဂိရိတသိနောယေဝ ဝိသေသတော ဟာကဍ္ဍာ စေဝ ဟောန္တိ ဗလဝန္တော စ။ တထာ ဟိ တေ ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရတဒပိဋကဉ္စ ဝဇ္ဇိပုတ္တကပရိယာပန္နဓမ္မရုစိနိကာယပိဋကဉ္စ မဟိံသာသကာဒိနိကာယပိဋကဉ္စ မဟာယာနပိဋကဉ္စ သမ္ပဋိစ္ဆန္တိ။ တေသု ဓမ္မရုစိနိကာယပိဋကဿ သမ္ပဋိစ္ဆိတဘာဝေ ဟာကဍ္ဍောယေဝ။ မဟိံသာသကာဒိနိကာယပိဋကဿ သမ္ပဋိစ္ဆိတဘာဝေ ပန **ဖာဟိယ**န္နာမဿ စိနဘိက္ခုနော အဒ္ဓာနက္ကမသလ္လက္ခဏကထာယ စေဝ အဋ္ဌကထာသု ပဋိက္ခိတ္တဝဏ္ဏပိဋကာဒိနာမဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗော, တထာ မဟာယာနပိဋကဿ သမ္ပဋိစ္ဆိတဘာဝေပိ။

ဖာဟိယမဒ္ဒါနက္ကမကထာ

ဖာဟိယန္နာမေန ဟိ စိနဘိက္ခုနာ ၉၅၆-ဗုဒ္ဓဝဿေ သီဟဠဒီပတော သက္ကတဘာသာရောပိတံ မဟိသာသကဝိနယပိဋကဉ္စ ဒီဃာဂမော စ သံယုတ္တာဂမော စ သန္နိဟိတပိဋကဉ္စ အတ္တနာ သဟ စိနရဋ္ဌမာနီတန္တိ တဿ အဒ္ဒါနက္ကမကထာယံ ဒဿိတံ။ တဉ္စ သဗ္ဗံ အဘယဂိရိဝိဟာရတောယေဝ လဒ္ဓမဿ, မဟာဝိဟာရဝါသီနံ သက္ကတာရောပိတပိဋကာဘာဝတော။ အဋ္ဌကထာယံ ပဋိက္ခိတ္တဝဏ္ဏပိဋကာဒီနိ စ တတ္ထေဝ ဘဝေယျုံ, မဟာဝိဟာရဝါသီဟိ တေသံ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဘာဝတော။ တထာ "ဖာဟိယမ္ဘိက္ခုဿ သီဟဠဒီပေ ပဋိဝသနကာလေ (၉၅၄-၉၅၆-ဗု-ဝ) မဟာဝိဟာရေ တိသဟဿမတ္တာ ဘိက္ခူ ဝသန္တိ, တေ ထေရဝါဒပိဋကမေဝ ဥဂ္ဂဏှန္တိ, န မဟာယာနပိဋကံ။ အဘယဂိရိဝိဟာရေ ပဉ္စသဟဿမတ္တာ ဘိက္ခူ ဝသန္တိ, တေ ပန ဒွေပိ ပိဋကာနိ ဥဂ္ဂဏှန္တိ **မဟာယာနပိဋကဉ္စေဝ ထေရဝါဒပိဋကဉ္စာ**"တိ စ တေနေဝ စိနဘိက္ခုနာ ဒဿိတံ။

ယသ္မာ ပန အဘယဂိရိဝါသိနော မဟာယာနပိဋကမ္ပိ ဥဂ္ဂဏှန္တိ, တသ္မာ တသ္မိံ ဝိဟာရေ မဟာယာနိကာနံ ပဓာနာစရိယဘူတေဟိ အဿဃောသနာဂဇ္ဇုနေဟိ ကတဂန္ထာပိ သံဝိဇ္ဇမာနာယေဝ ဘဝေယျုံ, တတောယေဝ တေသံ နယဉ္စ နာမဉ္စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရောပိ အညေပိ တံကာလိကာ မဟာဝိဟာရဝါသိနော သုတသမ္ဘိန္နာ ထေရာ ဇာနေယျုံယေဝ။ အပိစ ဒက္ခိဏဘာရတိယရဋ္ဌေ သမုဒ္ဒသမီပေ ဂုန္တာဇနပဒေ **နာကရဇုနကောဏ္ဍံ** နာမ ဌာနမတ္ထိ, ယတ္ထ **နာဂဇ္ဇုနော** မဟာယာနိကာနံ ပဓာနာစရိယဘူတော ဝသန္တော ဗုဒ္ဓသာသနံ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ စ တန္နေသိကဘာဝနိမိတ္တံ ဒိဿတိ, တံ ပစ္ဆတော (၃၃-ပိဋ္ဌေ) အာဝိဘဝိဿတိ။ တသ္မာပိ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော နာဂဇ္ဇုနဿ စ အဿဃောသဿ စ နယဉ္စ နာမဉ္စ ဇာနေယျယေဝါတိ သက္ကာ အနုမိနိတုံ။

ဇာနတောယေဝ ပန တေသံ နယဿ စ နာမဿ စ အတ္တနော အဋ္ဌကထာယမပ္ပကာသနံ တေသံ နိကာယန္တရဘာဝတောယေဝဿ။ တထာ ဟိ တေသံ အဿဃောသနာဂဇ္ဇုနာနံ **အဿဃောသော** [(၅၇ဝ-၆၇ဝ-ဗုဒ္ဓဝဿဗ္ဘန္တရေ)] ထေရဝါဒတော ဘိန္နေသု ဧကာဒသသု ဂဏေသု **သဗ္ဗတ္ထိဝါဒဂဏေ** ပရိယာပန္နော, **နာဂဇ္ဇုနော** စ **မဟာသင်္ဃိက-စေတိယဝါဒိ**ဂဏာဒီဟိ ဇာတေ **မဟာယာနနိကာယေ** ပရိယာပန္နော, မဟာဝိဟာရဝါသိနော စ အာဒိတောယေဝ ပဋ္ဌာယ နိကာယန္တရသမယေဟိ အသမ္မိဿနတ္ထံ အတ္တနော ပိဋကံ အတိဝ အာဒရံ ကတွာ ရက္ခန္တိ, အယဉ္စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော တေသမညတရော။ ဝုတ္တဉှိ တဿ ဂန္ထနိဂမနေသု **"မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝံသာလင်္ကာရဘူတေနာ"**တိ။ တသ္မာ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော တေသံ နယံ ဇာနန္တောယေဝ အတ္တနော ဂန္ထေသု နိကာယန္တရသမယေဟိ အသမ္မိဿနတ္ထံ နပ္ပကာသေသီ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧတ္တာဝတာ စ ယာနိ "ဗောဓိမဏ္ဍသမီပမ္ဟိ, ဇာတော ဗြာဟ္မဏမာဏဝေ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ မဟာဝံသဝစနဿ ဝိစာရဏမုခေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ဝမ္ဘနဝစနာနိ ဓမ္မာနန္ဒကောသမ္ဗိနာ ဝုတ္တာနိ, တာနိ အမူလကဘာဝေန အနုဝိစာရိတာနိ။ တထာပိ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဗောဓိမဏ္ဍသမီပေ ဇာတော"တိ ဧတံ ပန အတ္ထံ သာဓေတုံ ဒဠှကာရဏံ န ဒိဿတေဝ ဌပေတွာ တံ မဟာဝံသဝစနံ, ယမ္ပိ **ဗုဒ္ဓဃောသုပ္ပတ္တိယံ** ဝုတ္တံ, တမ္ပိ မဟာဝံသမေဝ နိဿာယ ဝုတ္တဝစနတ္တာ န ဒဠှကာရဏံ ဟောတီတိ။

မရမ္မရဋ္ဌိကဘာဝကထာ

ဧကေစ္စေ ပန မရမ္မရဋ္ဌိကာ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော မရမ္မရဋ္ဌေ **သထုံ** နာမ နဂရတော **သီဟဠဒီပံ** ဂန္တွာ သင်္ဂဟဋ္ဌကထာယော အကာသီ"တိ ဝဒန္တိ။ တံ ဓမ္မာနန္ဒေန အနုဇာနိတွာ "တမ္ပိ ထောကံ ယုတ္တိသမ္ပန္နံ, အဟံ ဇဝံ သဒ္ဒဟာမိ 'ဗုဒ္ဓဃောသော ဒက္ခိဏကန္နိယရဋ္ဌေ **တေလင်္ဂ** ဇာတိကော'တိ, တေလင်္ဂဇာတိကာ စ ဗဟူ ဇနာ **မရမ္မ** ရဋ္ဌေ စ **ကြန္ဒောစိန** ရဋ္ဌေ စ ဂန္တွာ ဝသန္တိ, **တလ္လဟိင?** ကြတိ တေဟာရော စ တတောယေဝ တေလင်္ဂပဒတော ဥပ္ပန္နော။ တထာ 'ဗုဒ္ဓဃောသော အဋ္ဌကထာယော ကတွာ သီဟဠဒီပတော မရမ္မရဋ္ဌံ ဂန္တွာ ပစ္ဆိမဘာဂေ တတ္ထေဝ ဝသီ'တိပိ ဂဟေတုံ သက္ကာ, တသ္မာ ဟိ ဂန္ထာ မရမ္မရဋ္ဌေ သီဟဠရဋ္ဌတောပိ သုရက္ခိတတရာ ဟောန္တိ"တိ စ ဝတွာ ပတိဋ္ဌာပိတံ။

ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌိကဘာဝယုတ္တိ

ဗဟူ ပန အာစရိယာ ဝိစက္ခဏာ ဓမ္မာနန္ဒာဒယော “အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော **ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌိကော**” တိ ဝဒန္တိ။ အယံ ပနေတ္ထ ယုတ္တိ, ယေဘုယျေန ဟိ အဋ္ဌကထာဋီကာကာရာ ထေရာ ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌိကာယေဝ။ တထာ ဟိ ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌကထာယ စ အဘိဓမ္မာဝတာရဋ္ဌကထာယ စ ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋ္ဌကထာယ စ ကာရကော **အာစရိယဗုဒ္ဓဒတ္တတ္ထေရော** စောဠရဋ္ဌေ တမ္ဗပဏ္ဏိနဒိယံ **ဥရဂနဂရေ** ဇာတော အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန ဧကကာလိကော စ။ ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ-နာမရူပပရိစ္ဆေဒ-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟာနံ ကာရကော **အာစရိယအနုရုဒ္ဓတ္ထေရော** [ဧကေစ္စေ ပန ဝဒန္တိ-ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယကာရကော ဧကော, နာမရူပပရိစ္ဆေဒအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟာနံ ကာရကော ဧကောတိ ဒွေဝ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရာတိ] **ကဉ္စိဝရရဋ္ဌေ ကာဝေရိနဂရ** ဇာတိကော။ ခုဒ္ဒကနိကာယပရိယာပန္နဥဒါနာဒိပါဠိယာ သံဝဏ္ဏနာဘူတာယ ပရမတ္ထဒီပနိယာ ကာရကော **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရောပိ** ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေ ကဉ္စိပုရဇာတိကော။ တထေဝါယမ္ပိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဉှိ **မနောရထပူရဏိယာ** နာမ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယ နိဂမနေ –

“အာယာစိတော သုမတိနာ၊ ထေရေန ဘဒန္တဇောတိပါလေန။
ကဉ္စိပုရာဒီသု မယာ၊ ပုဗ္ဗေ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေနာ”တိ။

ဧတ္ထ စ **ကဉ္စိပုရံ** နာမ မဒရာသနဂရဿ ဤသကံ ပစ္ဆိမနိဿိတေ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂေ ပဉ္စစတ္တာလီသမိလပ္ပမာဏေ ပဒေသေ က္ကအနိ ကဉ္စီဝရ က္ကတိ ဝေါဟရိတနဂရမေဝ။

တထာ **ပပဉ္စသူဒနိယာ** နာမ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယ နိဂမနေပိ –

“အာယာစိတော သုမတိနာ၊ ထေရေန ဗုဒ္ဓမိတ္တေန။
ပုဗ္ဗေ မယူရဒူတ [မယူရရူပ (သီ.)၊ မယူရသုတ္တ (သျာ.)] ပဋ္ဋနမှိ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေနာ”တိ – ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထ စ **မယူရဒူတပဋ္ဋနံ** နာမ က္ကအနိ မဒရာသနဂရသမီပေ မိလပေါရ က္ကတိ ဝေါဟရိတဋ္ဌာနန္တိ ပေါရာဏပ္ပဝတ္တိ ဂဝေသီဟိ ဝုတ္တံ။

က္ကမာဟိ ပန နိဂမနကထာဟိ ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေယေဝ နိဝုတ္ထပုဗ္ဗတံ ပကာသေတိ, ဗောဓိမဏ္ဍသမီပေ ဝါ, မရမ္မရဋ္ဌေ ဝါ နိဝုတ္ထပုဗ္ဗတာယ ပကာသနဉ္စ န ဒိဿတိ။ တေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌိကော န ဟောတီတိ န သက္ကာ ပဋိက္ခိပိတုံ။

သမန္တပါသာဒိကာယ မ္ပိ ဝိနယဋ္ဌကထာယံ (၃, ၁၃) အာစရိယေန ဧဝံ ဝုတ္တံ –

“ယံ ပန အန္ဓကဋ္ဌကထာယံ ‘အပရိက္ခိတ္တေ ပမုခေ အနာပတ္တီ’တိ ဘူမိယံ ဝိနာ ဇဂတိယာ ပမုခံ သန္ဓာယ ကထိတ’န္တိ ဝုတ္တံ, တံ အန္ဓကရဋ္ဌေ ပါဠေက္ကသန္နိဝေသာ ဧကစ္ဆဒနာ ဂဗ္ဘပါဠိယော သန္ဓာယ ဝုတ္တ”န္တိ။

က္ကမိနာ ပန ဝစနေန “အန္ဓကဋ္ဌကထာ အန္ဓကရဋ္ဌေဟိ ထေရေဟိ ကတာ”တိ ပါကဋာ ဟောတိ, အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသောပိ စ အန္ဓကဋ္ဌကထာယ သန္ဓာယဘာသိတမ္ပိ တန္ဒေသိကဂဗ္ဘပါဠိသန္နိဝေသာကာရမ္ပိ သုဋ္ဌု ဇာနာတိ, တသ္မာ တန္ဒေသိကော န ဟောတီတိ န သက္ကာ ဝတ္တုန္တိ။

တထာ က္ကမဿပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ နိဂမနေ – **“မောရဏ္ဍခေဋကဝတ္တဗ္ဗေန”** တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ **ခေဋော**တိ ပဒဿ ကမောတိ ဝါ, ဇာနပဒါနံ ကဿကာနံ နိဝါသောတိ ဝါ, ခုဒ္ဒကနဂရန္တိ ဝါ တယော အတ္ထာ သက္ကတာဘိဓာနေ ပကာသိတာ, ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေသု စ ယာဝဇ္ဇတနာပိ ကမော **ခေဋာ**တိ ဝေါဟရီယတိ။ တသ္မာ မောရဏ္ဍဝှယေ ခေဋေ ဇာတော မောရဏ္ဍခေဋကော, မောရဏ္ဍခေဋကော က္ကတိ ဝတ္တဗ္ဗော မောရဏ္ဍခေဋကဝတ္တဗ္ဗော, တေန မောရဏ္ဍခေဋကဝတ္တဗ္ဗေနာတိ ဝစနတ္ထံ ကတွာ “မောရဏ္ဍကမေ ဇာတောတိ ဝတ္တဗ္ဗေန ထေရေနာ”တိ အတ္ထော

ဂဟေတဗ္ဗော။ က္လအနိ ပန ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေ **ဂုန္တာဇနပဒေ** နာကရဇုနကောဏ္ဍတော ဧကပဏ္ဏာသမိလမတ္တေ (၅၁) အမရဝတိတော စ အဋ္ဌပဏ္ဏာသမိလမတ္တေ (၅၈) ပဒေသေ **ကောတနေမလိပုရီ**တိ စ **ဂုန္ဒလပလ္လိ** တိ စ တေဟရိ တံ ဌာနဒွဝယမတ္ထိ, တတ္ထ စ ဗဟူနိ ဗုဒ္ဓသာသနိကဟေရာဏသန္တကာနိ ဒိဋ္ဌာနိ, **နေမလီ**တိ တေလဂုတေဟာရော စ မောရဿ, **ဂုန္ဒလု** က္လတိ စ အဏ္ဍဿ, တသ္မာ တံ ဌာနဒွဝယမေဝ ပုဗ္ဗေ **မောရဏ္ဍခေဋ္ဌော** တိ တေဟရိတော **အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ဇာတိကမော** ဘဝေယျာတိ ဟေရာဏဌာနဂဝေသီဟိ ဂဟိတော။ ယသ္မာ ပနေတံ ''မောရဏ္ဍ ခေဋ္ဋကဝတ္တဗ္ဗေနာ''တိ ပဒံ ''မောရဏ္ဍကမဇာတေနာ''တိ ပဒံ ဝိယ ဟဋ္ဌိနယာနုစ္ဆဝိကံ န ဟောတိ, အညေဟိ စ ဗဟူ ဟိ ဝိသေသနပဒေဟိ ဧကတော အဋ္ဌတ္တ ဝိသေဿပဒဿ ပစ္ဆတော ဝိသုံ ဌိတံ, အာဂမဋ္ဌကထာဒီသု စ န ဒိဿ သတိ, တသ္မာ ဇေတံ ဧကနစိ တံကာလိကေန အာစရိယဿ ဇာတိဌာနံ သဉ္ဇာနန္တေန ပက္ခိတ္တံ ဝိယ ဒိဿတီတိ။

က္လမေသု ပန တီသု ''အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဇောဓိမဏ္ဍသမီပေ ဇာတောတိ စ မရမ္မရဋ္ဌေကောတိ စ ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယ ရဋ္ဌိကော''တိ စ ဝုတ္တဝစနေသု ပစ္ဆိမမေဝ ဗလဝတရံ ဟောတိ အာစရိယဿေဝ ဝစနနိဿိတတ္တာ, တသ္မာ တဒေဝ နိဿာယ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ ဥပ္ပတ္တိ ဇေဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ

အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဒသမေ ဗုဒ္ဓဝဿသတကေ (၉၀၁-၁၀၀၀-ဗု-ဝ) **ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေ မောရဏ္ဍကဂါမေ** ဗြာဟ္မဏကုလေ ဇာတော, သော တီသု ဝေဒေသု စေဝ သဗ္ဗဝိဇ္ဇာသိပ္ပဂန္ထေသု စ ဟရင်္ဂတော ဟုတွာ ဗုဒ္ဓသာသနမ္ပိ သုတွာ တမ္ပိ ဥဂ္ဂဏှိတုကာမော တသ္မိံယေဝ ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယရဋ္ဌေ ဧကသ္မိံ ထေရဝါဒိကဝိဟာရေ **မဟာဝိဟာရဝါသီနံ** ရေဝတတ္ထေရပ္ပမုခါနံ ဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ ဥပသမ္ပဒဉ္စ ဂဏှိတွာ ပိဋကတ္တယဟဒ္ဒမုဂ္ဂဏှိ။ သော ဧဝံ ပိဋကတ္တယဟဒ္ဒမုဂ္ဂဏှန္တောယေဝ အညာသိ "အယမေကာယနမဂ္ဂေါ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာယာ"တိ။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ စ တဿ ဝိသိဋ္ဌဉာဏပ္ပဘာဝသမ္ပန္နဘာဝံ ဉတွာ "ဣမဿ ဗုဒ္ဓဿာသနေ ကိတ္တိဃောသော ဗုဒ္ဓဿ ဝိယ ပဝတ္တိဿတီ"တိ သမ္ပဿမာနာ **"ဗုဒ္ဓဃောသော"**တိ နာမမကံသု။ တေန ဝုတ္တံ "ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေနာ"တိ။

သော ဧဝံ ပိဋကတ္တယဟဒ္ဒမုဂ္ဂဏှိတွာ **မဒရာသ** နဂရာသမီပဋ္ဌာနဘူတေ **မယူရဒူတပဋ္ဋနမ္ဟိ** စ **ကဉ္စိပုရာ** ဒီသု စ ဝသန္တော **အန္ဓကဋ္ဌကထာယ** ပရိစယံ ကတွာ တာယ အသန္တုဋ္ဌစိတ္တော သီဟဠဋ္ဌကထာသုပိ ပရိစယံ ကာတုကာမော တာ စ ဟဒ္ဒဘာသမာရောပေတွာ အဘိနဝဋီကာတုမာသီသန္တော သီဟဠဒီပမဂမာသိ။ တသ္မိဉ္စ ကာလေ သီဟဠဒီပေ **မဟာနာမော** နာမ ရာဇာ ရဇ္ဇံ ကာရေတိ, သော စ ရာဇာ **အဘယဂိရိတသီသု** ပသန္နော တေယေဝ ဝိသေသတော ပဂ္ဂဏှာတိ။

ဧကစ္စေ ပန အာဓုနိကာ ဝိစက္ခဏာ ဧဝံ ဝဒန္တိ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ သီဟဠဒီပာဂမနေန **သိရိမေဃဝဏ္ဏရာဇ**ကာလတော (၈၄၆-ဗု-ဝ) ပုရေတရံယေဝ ဘဝိတဗ္ဗ"န္တိ။ ဣဒဉ္စ နေသံ ကာရဏံ, တဿ ရညော နဝဝဿကာလေ (၈၅၅-ဗု-ဝ) ဗုဒ္ဓဿ **အဋ္ဌဓာတုကလိင်္ဂရဋ္ဌ** တော သီဟဠဒီပမာနီတာ, တတော ပဋ္ဌာယ သီဟဠရာဇာနော အနုသံဝစ္ဆရံ မဟန္တံ ဓာတုပူဇာဥဿဝံ ကရောန္တိ။ ယဒိ စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော တတော ပစ္ဆာ သီဟဠဒီပမာဂစ္ဆေယျ, တမ္ပိ ဟာသာဒိကံ မဟုဿဝံ ဒိသွာ အတ္တနော ဂန္ထေသု ပကာသေယျ ယထာ ဖာဟိယံ နာမ စိနဘိက္ခု မဟာနာမရာဇကာလေ (၉၅၃-၉၇၅-ဗု-ဝ) တံ ဒိသွာ အတ္တနော အဒ္ဓာနက္ကမကထာယံ ပကာသေသိ, န ပန အာစရိယဿ ဂန္ထေသု တံပကာသနာ ဒိဿတိ, တေနေတံ ဉာယတိ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော အဋ္ဌဓာတုသမ္ပတ္တကာလတော (၈၅၅-ဗု-ဝ) ပုရေတရံယေဝ သီဟဠဒီပမာဂန္တွာ အဋ္ဌကထာယော အကာသီ"တိ။ တံ ပန န ဒဠှကာရဏံ ဟောတိ, တိပိဋကဟဒ္ဒယာ ဟိ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာယ ယံ တ တံ တ အတ္တနော ပစ္စက္ခဒိဋ္ဌံ ပကာသေတဗ္ဗံ န ဟောတိ, န စ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ အဒ္ဓာနက္ကမကထာသဒိသာ။ ကိဉ္စ ဘိယျော, သမန္တပာသာဒိကာယ ဝိနယဋ္ဌကထာယံ ဒီပဝံသတောပိ ကိဉ္စိ အာနေတွာ ပကာသိတံ, ဒီပဝံသေ စ ယာဝ မဟာသေနရာဇကာလာ (၈၁၉-၈၄၅-ဗု-ဝ) ပဝတ္တိ ပကာသိတာတိ သိရိမေဃဝဏ္ဏရာဇကာလတော (၈၄၅-၈၇၃-ဗု-ဝ) ပုဗ္ဗေ ဒီပဝံသောယေဝ လိခိတော န ဘဝေယျ။ ယဒိ စ အဋ္ဌကထာယော တတော ပုဗ္ဗေယေဝ ကတာ ဘဝေယျုံ, ကထံ တတ္ထ ဒီပဝံသော သက္ကာ ပကာသေတုန္တိ။

အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ပန သီဟဠဒီပံ ပတ္တကာလေ (၉၆၅-ဗု-ဝ) **မဟာဝိဟာရမေဝ** ဂန္တွာ တတ္ထ သီဟဠမဟာထေရာနံ သန္တိကေ သီဟဠဋ္ဌကထာယော သုဏိ။ ဝုတ္တဉှိ သမန္တပာသာဒိကာယံ –

"မဟာအဋ္ဌကထဉ္စေဝ၊ မဟာပစ္စရိမေဝ စ။
ကုရုန္ဒိဉ္စာတိ တိဿောပိ၊ သီဟဠဋ္ဌကထာ ဣမာ။

ဗုဒ္ဓမိတ္တောတိ နာမေန၊ ဝိဿုတဿ ယသဿိနော။
ဝိနယညုဿ ဓီရဿ၊ သုတွာ ထေရဿ သန္တိကေ"တိ [ပရိ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] ။

ဣမိနာ ပန အဋ္ဌကထာဝစနေန မဟာအဋ္ဌကထာဒီနံ တိဿန္နံယေဝ အဋ္ဌကထာနံ သုတဘာဝေ ဒဿိတော။ သမန္တပာသာဒိကာယံ ပန သင်္ခေပအန္ဓကဋ္ဌကထာနမ္ပိ ဝိနိစ္ဆယော ဒဿိတောယေဝ, ကသ္မာ ပန တာ အာစရိယေန သီဟဠတ္ထေရာနံ သန္တိကေ န သုတာတိ? တာသု ဟိ အန္ဓကဋ္ဌကထာ တာဝ အန္ဓကရဋ္ဌိကဘာဝတော, ကတပရိစယဘာဝတော စ န သုတာတိ ဟာကဗ္ဗောယေဝတယမတ္ထော။ သင်္ခေပဋ္ဌကထာ ပန မဟာပစ္စရိဋ္ဌကထာယ သံခိတ္တမတ္တဘာဝ

တော န သုတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ **ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာယံ** ဂန္ထာရမ္ဘသံဝဏ္ဏနာယံ [ဝိဇိရ. ဋီ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ] စူဠပစ္စရိဠကထာအန္ဓကဠကထာနမ္ပိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတဘာဝေ ဝုတ္တေ, **သာရတ္ထဒီပနီ-ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာသု** [သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၉၂ ဟာစိတ္တိယကဏ္ဍ; ဝိ. ဝိ. ဋီ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ] ပန အန္ဓကသင်္ခေပဠကထာနံ သင်္ဂဟိတဘာဝေ ဝုတ္တေ, သမန္တပာသာဒိကာယဥ္စ စူဠပစ္စရိတိ နာမံ ကုဟိဉ္စိပိ န ဒိဿတိ, မဟာဠကထာ မဟာပစ္စရိ ကုရုန္ဒီ အန္ဓကသင်္ခေပဠကထာတိ ဣမာနိယေဝ နာမာနိ ဒိဿန္တိ, ဗဟူသု စ ဌာနေသု "သင်္ခေပဠကထာယံ ပန မဟာပစ္စရိယဥ္စ ဝုတ္တံ"န္တိအာဒိနာ [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.၉၄] ဒွိန္နမ္ပိ သမာနဝိနိစ္ဆယော ဒဿိတော။ တသ္မာ ဝဇိရဗုဒ္ဓိယံ စူဠပစ္စရိတိ ဝုတ္တဠကထာ မဟာပစ္စရိတော ဥဒ္ဓရိတွာ သင်္ခေပေန ကတဠကထာ ဘဝေယျ, သာ စ သင်္ခေပေန ကတတ္တာ **သင်္ခေပဠကထာ** နာမ ဇာတာ ဘဝေယျ။ ဧဝဥ္စ သတိ မဟာပစ္စရိယာ သုတာယ သာပိ သုတာယေဝ ဟောတီတိ န သာ အာစရိယေန သုတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ သီဟဠဠကထာယော သုဏန္တသ္သေဝ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသသ္သ တိက္ခဂမ္ဘီရဇဝနဉာဏပ္ပဘာဝဝိသေသသမ္ပန္နဘာဝဥ္စ ပရမဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓာဗုဒ္ဓိဝီရိယပဋိမဏ္ဍိတသီလာစာရဇ္ဇဝမဒ္ဒဝါဒိဂုဏသမုဒယ- သမုဒိတဘာဝဥ္စ သကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂာဟဏသမတ္ထပညာဝေယျတ္တိ- ယသမန္နာဂတဘာဝဥ္စ အနေကသတ္ထန္တရောစိတသံဝဏ္ဏနာနယသုကောဝိဒဘာဝဥ္စ ဉတွာ တံသဝနကိစ္စပရိနိဋ္ဌိတကာလေ **သင်္ဃပာလာ** ဒယော ထေရာ တံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကဒိဂန္ထာနံ ကရဏတ္ထာယ ဝိသုံ ဝိသုံ အာယာစိံသု။ တေ္တ စ အာစရိယဿ ယထာဝုတ္တဂုဏေဟိ သမ္ပန္နဘာဝေ အတ္တနော ဝစနေနေဝ ပကာသေဿ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ အတ္တနော ဂန္ထနိဂမနေသု –

> "ပရမဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓာဗုဒ္ဓိဝီရိယပဋိမဏ္ဍိတေန သီလာစာရဇ္ဇဝမဒ္ဒဝါဒိဂုဏသမုဒယသမုဒိတေန သကသမယ သမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂာဟဏသမတ္ထေန ပညာဝေယျတ္တိယသမန္နာဂတေနာ"တိအာဒိ။

တတ္ထ **သကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂာဟဏသမတ္ထေနာ** တိ ပဒေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိသုဒ္ဓတ္ထေရဝါဒီနံ ဒေသနာနယသင်္ခါတေ သကသမယေ စ မဟာသင်္ဃိကာဒိမဟာယာနိကပရိယောသာနာနံ နိကာယန္တရဘူတာနံ ပရေသံ ပိဋကဂန္ထန္တရဝါဒနယသင်္ခါတေ ပရသမယေ စ တထာ တံကာလိကအညတိတ္ထိယသမဏဗြာဟ္မဏာနံ ဝေဒတ္တယာဒိသင်္ခါတေ ပရသမယေ စ ကောဝိဒော, တေသံ သကသမယပရသမယာနံ ဒုရောဂာဟဒုဗ္ဗောဓတ္ထသင်္ခါတေ ဂဟနဋ္ဌာနေပိ စ ဩဂါဟိတုံ သမတ္ထောတိ ဒီပေတိ။ **ပညာဝေယျတ္တိယသမန္နာဂတော**တိ ပဒေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော ပောရာဏဠကထာယော သင်္ခိပိတုဥ္စ ပဋိသင်္ခရိတုဥ္စ သမတ္ထောတိ ဒီပေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အာယာစနကာရဏံ

ကသ္မာ ပန တေ တံ အာယာစိံသူတိ? ဝုစ္စတေ, မဟာဝိဟာရဝါသိနော ဟိ အာဒိတောယေဝ ပဋ္ဌာယ ပိဋကတ္တယံ ယထာ တီသု သင်္ဂီတီသု ဟေဠဘာသာယ သင်္ဂီတံ, ယထာ စ **ဝဋ္ဋဂါမဏိရာဇ** ကာလေ (၄၅၅-၄၆၇-ဗု-ဝ) ပေါတ္ထကေသု အာရောပိတံ, တထာ ပေါရာဏံ ဟေဠပိဋကမေဝ ဥဂ္ဂဏှန္တိ စေဝ ဝါစေန္တိ စ, န သက္ကတာရောပိတပိဋကံ။ အဋ္ဌကထာယော စ တိဝဿသတမတ္တတော ပုရေ ကတာ။ တထာ ဟိ အဋ္ဌကထာသု **ဝသဘရာဇ**ကာလတော (၆၀၉-၆၅၃-ဗု-ဝ) ပစ္ဆာ သီဟဠိကတ္ထေရာနမ္ပိ အညေသမ္ပိ ဝတ္ထုံ န ဒိဿတိ ဌပေတွာ **မဟာသေန**ရာဇဝတ္ထုံ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၂.၂၃၆-၂၃၇] , ယာဝ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသကာလာပိ စ တာ ဧဝ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယော အတ္ထိ န အဘိနဝီကတာ။ တေန တေသံ ပိဋကေသု ယေဘုယျေန ဇနာ ပရိစယံ ကာတုံ အသဉ္ဇာတာဘိလာသာ ဟောန္တိ အသဉ္ဇာတုဿာဟာ။ ဒီပန္တရေသု စ အတ္တနော ပိဋကံ ပတ္ထရာပေတုံ န သက္ကောန္တိ အဋ္ဌကထာနံ ဒီပဘာသာယ အဘိသင်္ခတတ္တာ။ အဘယဂိရိဝါသိနော ပန ဝဋ္ဋဂါမဏိရာဇကာလတော ပဋ္ဌာယ သက္ကတဘာသာရောပိတံ ဓမ္မရုစိနိကာယာဒိပိဋကမ္ပိ မဟာယာနပိဋကမ္ပိ နဝံ နဝံ ပရိယာပုဏန္တိ စေဝ ဝါစေန္တိ စ, တေန တေသံ ပိဋကေသု ယေဘုယျေန ဇနာ ပရိစယံ ကာတုံ သဉ္ဇာတာဘိလာသာ ဟောန္တိ သဉ္ဇာတုဿာဟာ, နဝံ နဝမေဝ ဟိ သတ္တာ ပိယာယန္တိ။ တတောယေဝ တေ ဒီပန္တရေသုပိ အတ္တနော ဝါဒံ ပတ္ထရာပေတုံ သက္ကောန္တိ။ တသ္မာ တေ မဟာဝိဟာရဝါသိနော ထေရာ အတ္တနော သီဟဠဋ္ဌကထာယော ဟေဠဘာသာယ အဘိသင်္ခရိတုကာမာ တထာ ကာတုံ သမတ္ထံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ ဉာဏပ္ပဘာဝဝိသေသံ ယထာဝုတ္တဂုဏသမ္ပန္နဘာဝဉ္စ ဉတွာ အာယာစိံသူတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ကရဏံ

တေသု တာဝ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော သင်္ဃပါလတ္ထေရေန အဇ္ဈေသိတော မဟာဝိဟာရဿ ဒက္ခိဏဘာဂေ ပဓာနဃရေ မဟာနိဂမဿာမိနော ပါသာဒေ [ပရိ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] ဝသန္တော အကာသိ။ ဧတ္တာဝတာ စ “သော ပနေသ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ကေန ကတော, ကဒါ ကတော, ကတ္ထ ကတော, ကသ္မာ ကတော”တိ ဣမေသံ ပဉှာနမတ္ထော ဝိတ္ထာရေန ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။

ဣဒါနိ ကိမတ္ထံ ကတောတိအာဒီနံ ပဉှာနမတ္ထံ ပကာသယိဿာမ။ တတ္ထ **ကိမတ္ထံ ကတော** တိ ဧတဿ ပန ပဉှဿ အတ္ထော အာစရိယေနေဝ ပကာသိတော။ ကထံ?

“သုဒုလ္လဘံ လဘိတွာန၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဇိနသာသနေ။
သီလာဒိသင်္ဂဟံ ခေမံ၊ ဥဇုံ မဂ္ဂံ ဝိသုဒ္ဓိယာ။

ယထာဘူတံ အဇာနန္တာ၊ သုဒ္ဓိကာမာပိ ယေ ဣဓ။
ဝိသုဒ္ဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ ဝါယမန္တာပိ ယောဂိနော။

တေသံ ပါမောဇ္ဇကရဏံ၊ သုဝိသုဒ္ဓဝိနိစ္ဆယံ။
မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဒေသနာနယနိဿိတံ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ ဘာသိဿံ၊ တံ မေ သက္ကစ္စ ဘာသတော။
ဝိသုဒ္ဓိကာမာ သဗ္ဗေပိ၊ နိသာမယထ သာဓဝေါ”တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂] ။

တသ္မာ ဧသ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ခါတနိဗ္ဗာနကာမာနံ သာဓုဇနာနံ သီလသမာဓိပညာသင်္ခါတဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ယာထာဝတော ဇာနနတ္ထာယ ကတောတိ ပဓာနပ္ပယောဇနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပ္ပဓာနပ္ပယောဇနဝသေန ပန စတူသု အာဂမဋ္ဌကထာသု ဂန္ထသလ္လဟုကဘာဝတ္ထာယပိ ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **အာဂမဋ္ဌကထာသု** –

“မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ၊ ဧသ စတုန္နမ္ပိ အာဂမာနဉှိ။
ဌတွာ ပကာသယိဿတိ၊ တတ္ထ ယထာဘာသိတမတ္ထံ။
ဣစ္စေဝ မေ ကတော”တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] ။

တန္ဒိသ္သယော

ကိံ နိဿာယ ကတော တိ တေသ္ပိ ပဥှဿ အတ္တော အာစရိယေနေ၀ ပကာသိတော။ ၀ုတ္တဥှိ တေ္တ ဂန္ထာရမ္ဘေ –

“မဟာ၀ိဟာရ၀ါသီနံ, ဒေသနာနယနိဿိတ”န္တိ [၀ိသုဒ္ဓိ. ၁.၂] ။

တထာ နိဂမနေပိ –

“တေသံ သီလာဒိဘေဒါနံ၊ အတ္ထာနံ ယော ၀ိနိစ္ဆယော။
ပဉ္စန္နမ္ပိ နိကာယာနံ၊ ၀ုတ္တော အဋ္ဌကထာနယေ။

သမာဟရိတွာ တံ သဗ္ဗံ၊ ယေဘုယျေန သနိစ္ဆယော။
သဗ္ဗသင်္ကရဒေါသေဟိ၊ မုတ္တော ယသ္မာ ပကာသိတော”တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] ။

ကြမိနာ ပန ၀စနေန အယမတ္တော ဟာကဗ္ဗော ဟောတိ – “၀ိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ ကုရုမာနော အာစရိယော မဟာ၀ိဟာရ၀ါသီနံ ဒေသနာနယသင်္ခာတာ ပဉ္စန္နမ္ပိ နိကာယာနံ ပောရာဏဋ္ဌကထာယော နိဿာယ တာသု ၀ုတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ၀ိနိစ္ဆယံ သမာဟရိတွာ အကာသီ”တိ။ တသ္မာ ယာ ယာ တေ္တ ပဒ၀ဏ္ဏနာ တ ၀ိနိစ္ဆယော တ သာခကေ၀တ္တု တ ဒဿီယတိ, တံ သဗ္ဗံ တဿ တဿ နိဒ္ဒါရိတဟင်္ဂြပဒဿနိကာယသံ၀ဏ္ဏနာဘူတာယ ပောရာဏသီဟဠဋ္ဌကထာတော အာနေတွာ ဘာသာပရိ၀တ္တနဝသေနေ၀ ဒဿိတန္တိ ၀ေဒိတဗ္ဗံ။ အယမ္ပိ ဟိ ၀ိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ န ကေ၀လံ အတ္တနော ဉာဏပ္ပဘာ၀ေန ကတော, ၀ိသုံ ပကရဏဘာ၀ေန စ, အထ ခော စတုန္နမ္ပိ အာဂမဋ္ဌကထာနံ **အ၀ယ၀ဘာ၀ေနေ၀** ကတော။ ၀ုတ္တဥှိ တာသံ နိဂမနေ –

“ကေ္မနသင်္ဂမတ္တော၊ ၀ိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေပိ ဘာဏိတရေဟိ။
အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထာယ၊ အာဂမာနံ ကတော ယသ္မာ။

တသ္မာ တေန သဟာယံ၊ အဋ္ဌကထာ ဘာဏိတရဂဏနာယ။
သုပရိမိတပရိစ္ဆိန္နံ၊ စတ္တာလီသသတံ ဟောတီ”တိအာဒိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.နိဂမနကထာ] ။

ယာ ပန ၀ိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ မဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ “အယံ တာ၀ ၀ိသုဒ္ဓိကထာယံ နယော။ အရိယဝံသကထာယံ ပနာ”တိအာဒိနာ [၀ိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၁၇] ဒွေ၀ ကထာ ၀ုတ္တာ, တာပိ မဟာ၀ိဟာရ၀ါသီနံ ဒေသနာနယေ အန္တောဂဓာ ကြမဿ ၀ိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ နိဿယာယေ၀ာတိ ၀ေဒိတဗ္ဗာတိ။

တက္ကရဏပ္ပကာရော

ကေန ပကာရေန ကတောတိ ဧတ္ထ အနန္တရပဉ္ဟေ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ ကတော။ တထာ ဟိ အာစရိယော သံယုတ္တနိကာယတော

"သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊ စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပီ နိပကော ဘိက္ခု၊ သော ဣမံ ဝိဇဋယေ ဇဋ"န္တိ [သံ. နိ. ၁.၂၃] –

ဣမံ ကထံ ပဌမံ ဒဿေတွာ တတ္ထ ပဓာနဝသေန ဝုတ္တာ သီလသမာဓိပညာယော ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိတ္ထာရတော ဝိဘဇိတွာ အကာသိ။ ဧဝံ ကုရုမာနော စ ပဉ္စဟိပိ နိကာယေဟိ သီလသမာဓိပညာပဋိသံယုတ္တာနိ သုတ္တပဒါနိ ဥဒ္ဓရိတွာ တေသံ အတ္ထဉ္စ သီဟဠဋ္ဌကထာဟိ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန ဒဿေတွာ တာသု ဝုတ္တာနိ သီဟဠိကဝတ္ထူနိ စ ဝိနိစ္ဆယေ စ ပကာသေသိ။ ဝိသေသတော ပန တသ္မိံ ကာလေ ဟာကဋ္ဌာ သကသမယဝိရုဒ္ဓာ သမယန္တရာ စ ဗဟူသု ဌာနေသု ဒဿေတွာ သဟေတုကံ ပဋိက္ခိတ္တာ။ ကထံ?

တတ္ထ ဟိ **စရိယာဝဏ္ဏနာယံ** "တတ္ထ ပုရိမာ တာဝ တိဿော စရိယာ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏနိဒါနာ ဓာတုဒေါသနိဒါနာ စာတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ ပုဗ္ဗေ ကိရ ဣဋ္ဌပ္ပယောဂသုဘကမ္မဗဟုလော ရာဂစရိတော ဟောတိ, သဂ္ဂါ ဝါ စဝိတွာ ဣဓူပပန္နော။ ပုဗ္ဗေ ဆေဒနဝဓဗန္ဓနဝေရကမ္မဗဟုလော ဒေါသစရိတော ဟောတိ, နိရယနာဂယောနီဟိ ဝါ စဝိတွာ ဣဓူပပန္နော။ ပုဗ္ဗေ မဇ္ဇပါနဗဟုလော သုတပရိပုစ္ဆာဝိဟီနော စ မောဟစရိတော ဟောတိ, တိရစ္ဆာနယောနိယာ ဝါ စဝိတွာ ဣဓူပပန္နောတိ ဧဝံ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏနိဒါနာတိ ဝဒန္တိ။ ဒွိန္နံ ပန ဓာတူနံ ဥဿန္နတ္တာ ပုဂ္ဂလော မောဟစရိတော ဟောတိ ပထဝီဓာတုယာ စ အာပေါဓာတုယာ စ။ ဣတရာသံ ဒွိန္နံ ဥဿန္နတ္တာ ဒေါသစရိတော။ သဗ္ဗာသံ သမတ္တာ ပန ရာဂစရိတောတိ။ ဒေါသေသု စ သေမှာဓိကော ရာဂစရိတော ဟောတိ။ ဝါတာဓိကော မောဟစရိတော။ သေမှာဓိကော ဝါ မောဟစရိတော။ ဝါတာဓိကော ရာဂစရိတောတိ ဧဝံ ဓာတုဒေါသနိဒါနာတိ ဝဒန္တိ"တိ ကေစိဝါဒံ ဒဿေတွာ သော "တတ္ထ ယသ္မာ ပုဗ္ဗေ ဣဋ္ဌပ္ပယောဂသုဘကမ္မဗဟုလာပိ သဂ္ဂါ စဝိတွာ ဣဓူပပန္နာပိ စ န သဗ္ဗေ ရာဂစရိတာယေဝ ဟောန္တိ, န ဣတရေ ဝါ ဒေါသမောဟစရိတာ။ ဧဝံ ဓာတူနဉ္စ ယထာဝုတ္တေနေဝ နယေန ဥဿဒနိယမော နာမ နတ္ထိ။ ဒေါသနိယမေ စ ရာဂမောဟဒွယမေဝ ဝုတ္တံ, တမ္ပိ စ ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓမေဝ။ တသ္မာ သဗ္ဗမေတံ အပရိစ္ဆိန္နဝစန"န္တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၄၄] ပဋိက္ခိတ္တော။ တံ **ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယ** နာမ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာယံ** "ကေစီတိ **ဥပတိဿတ္ထေရံ** သန္ဓာယာဟ, တေန ဟိ **ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ** တထာ ဝုတ္တ"န္တိအာဒိနာ ဝဏ္ဏိတံ [ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၄၄] ။

ဝိမုတ္တိမဂ္ဂပကရဏံ

ကော သော **ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေါ** နာမ? ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ ဝိယ သီလသမာဓိပညာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိဘဇိတွာ ဒီပကော ဧကော ပဋိပတ္တိဂန္ထော။ တတ္ထ ဟိ –

"သီလံ သမာဓိ ပညာ စ၊ ဝိမုတ္တိ စ အနုတ္တရာ။
အနုဗုဒ္ဓါ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဂောတမေန ယသဿိနာ"တိ [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၆; အ. နိ. ၄.၁] –

ဣမံ ကထံ ပဌမံ ဒဿေတွာ တဒတ္ထဝဏ္ဏနာဝသေန သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိယော ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိဘဇိတွာ ဒီပိတာ။ သော ပန ဂန္ထော ဣဒါနိ **စိနရဋ္ဌေ** ယေဝ ဒိဿော, စိနဘာသာယ စ ပရိဝတ္တိတော (၁၀၄၈-ဗု-၀) **သင်္ဃပါလေန** နာမ ဘိက္ခုနာ။ ကေန ပန သော ကတော စ တတ္ထ အာနီတောတိ န ပာကဋမေတံ။ တဿ ပန သင်္ဃပါလဿ အာစရိယော **ဂုဏဘဒ္ဒေါ** နာမ မဟာယာနိကော ဘိက္ခု မဇ္ဈိမဒေသိယဒေသိကော, သော ဣန္ဒိယရဋ္ဌတော စိနရဋ္ဌံ ဂစ္ဆန္တော ပဌမံ သီဟဠဒီပံ ဂန္တွာ တတော (၉၇၈-ဗု-၀) စိနရဋ္ဌံ ဂတော။ တဒါ သော တေန အာနီတော ဘဝေယျ [ဝိမုတ္တိမဂ္ဂ, ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ]။

တသ္မိဉ္စ ဟိ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏနိဒာနဒဿနံ ဓာတုနိဒာနဒဿနဉ္စ ယထေဝ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဧကစ္စေတဒေ, တထေဝာဂတံ။ ဒေသနိဒာနဒဿနေ ပန "သေမှာဓိကော ရာဂစရိတော, **ပိတ္တာဓိကော ဒောသစရိတော,** ဝါတာဓိကော မောဟစရိတော။ သေမှာဓိကော ဝါ မောဟစရိတော, ဝါတာဓိကော ရာဂစရိတော"တိ ဝိဏ္ဏမ္ပိ ရာဂဒောသမောဟာနံ ဒေသနိယမော ဝုတ္တော။ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန ဒိဋ္ဌဝိမုတ္တိမဂ္ဂပေါတ္ထကေ ပန "ပိတ္တာဓိကော ဒောသစရိတော"တိ ပါဌော ဦနော ဘဝေယျ။

အညာနိပိ ဗဟူနိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပဋိက္ခိတ္တာနိ တတ္ထ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေန ဒိဿန္တိ။ ကထံ?

သီလနိဒ္ဒေသေ (၁, ၈-ပိဋ္ဌေ) "အညေ ပန သိရဋ္ဌော သီလတ္ထော, သီတလတ္ထော သီလတ္ထောတိ ဧဝမာဒိနာပိ နယေနေတ္ထ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ"တိ ပဋိက္ခိတ္တော အတ္ထောပိ တတ္ထ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေန ဒိဿတိ။

တထာ **ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသေ** (၁, ၇၈-ပိဋ္ဌေ) "ယေသမ္ပိ ကုသလတ္တိကဝိနိမုတ္တံ ဓုတင်္ဂံ, တေသံ အတ္ထတော ဓုတင်္ဂမေဝ နတ္ထိ, အသန္တံ ကဿ ဓုနနတော ဓုတင်္ဂံ နာမ ဘဝိဿတိ, ဓုတဂုဏေ သမာဒါယ ဝတ္တတီတိ ဝစနဝိရောဓောပိ စ နေသံ အာပဇ္ဇတိ, တသ္မာ တံ န ဂဟေတဗ္ဗ"န္တိ ပဋိက္ခိတ္တံ **ပညတ္တိဓုတင်္ဂ** မ္ပိ တတ္ထ ဒိဿတိ။ မဟာဋီကာယံ (၁-၁၀၄) ပန "ယေသန္တိ **အဘယဂိရိဝါသိကေ** သန္ဓာယာဟ, တေ ဟိ ဓုတင်္ဂံ နာမ ပညတ္တီတိ ဝဒန္တိ"တိ ဝ ဏ္ဏိတံ။

တထာ **ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသေ** (၁, ၁၄၄) "ပဋိပဒါဝိသုဒ္ဓိ နာမ သသမ္ဘာရိကော ဥပစာရော, ဥပေက္ခာနုဗြူဟနာ နာမ အပ္ပနာ, သမ္ပဟံသနာ နာမ ပစ္စဝေက္ခဏာတိ ဧဝမေကေ ဝဏ္ဏယန္တီ"တိအာဒိနာ ပဋိက္ခိတ္တဧကေတဒေပိ တတ္ထ ဒိဿတိ။ မဟာဋီကာယံ (၁, ၁၇၂) ပန "ဧကေတိ အဘယဂိရိဝါသိနော"တိ ဝဏ္ဏိတံ။

တထာ **ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ** (၂, ၈၀-ပိဋ္ဌေ) "ဗလရူပံ သမ္ဘဝရူပံ ဇာတိရူပံ ရောဂရူပံ ဧကစ္စာနံ မတေန မိဒ္ဓရူပ"န္တိ ဧဝံ အညာနိပိ ရူပါနိ အာဟရိတွာ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယံ တေသံ ပဋိက္ခိတ္တဘာဝေ ပကာသိတော။ မဟာဋီကာယံ "ဧကစ္စာနန္တိ အဘယဂိရိဝါသီန"န္တိ ဝဏ္ဏိတံ။ တေသု ဇာတိရူပံ မိဒ္ဓရူပဉ္စ **ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ** ဒိဿတိ။ န ကေဝလံ ဒဿနမတ္တမေဝ, အထ ခေါ မိဒ္ဓရူပဿ အတ္ထိဘာဝေပိ "မိဒ္ဓီ နာမ တိဝိဓံ အာဟာရဇံ ဥတုဇံ စိတ္တဇဉ္စာတိ။ တေသု **စိတ္တဇမေဝ နီဝရဏံ** ဟောတိ, သေသာ ပန ဒွေ ဝ အရဟတောပိ ဘဝေယျု"န္တိအာဒိနာ သာဓိတော။

ဧတ္တာဝတာ စ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေန အသမာနတ္ထာနံ ဝုတ္တဘာဝေ စ အဘယဂိရိဝါသီဟိ တဿ ဂန္ထဿ ပဋိဂ္ဂဟိတဘာဝေ စ သက္ကာ ဉာတုံ။ အညာနိပိ ပန ဣဒိသာနိ အသမာနဝစနာနိ ဗဟူနိ တတ္ထ သံဝိဇ္ဇန္တိယေဝ,

တာနိ ပန သဗ္ဗာနိ န သက္ကာ လ္လခ ဒဿေတုံ။

ယေဘုယျေန ပနဿ ကရဏပ္ပကာရော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ဝိယ ဟောတိ။ ယာ ယာ ဟိ ဟဋ္ဌ အဘိဓမ္မဝိဘင်္ဂတော တ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂတော တ အညသုတ္တန္တေဟိ တ အာနေတွာ သာခကဘာဝေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဒဿိယတိ, တတ္ထပိ သာ သာ ဟဋ္ဌ ယေဘုယျေန ဒိဿတေဝ။ တာသု ကဋ္ဌိမတ္တံ ဥဒ္ဓရိတွာ အနုမိနနတ္ထာယ ဒဿယိဿာမ။

ယာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၁, ၄၇-ပိဋ္ဌေ) "ပဥ္စ သီလာနိ ပာဏာတိပာတဿ ပဟာနံ သီလ"န္တိအာဒိကာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ဟဋ္ဌ ဒဿိတာ, သာ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေပိ ဒိဿတေဝ။

ယဥ္စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၁, ၁၃၇-ပိဋ္ဌေ) "သမာဓိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ပဋိပက္ခော။ပေ.။ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယာ"တိ ဝစနံ **ပေဋကေ** ဝုတ္တန္တိ ဒဿိတံ, တဥ္စ တတ္ထပိ တထေဝ ဒဿေတွာ **"တိပေဋကေ** ဝုတ္တ"န္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ **တိပေဋကေ**တိ နာမဥ္စ ပေဋကောပဒေသမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဘဝေယျ။ တတ္ထ ဟိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ ဟဋ္ဌသံဝဏ္ဏနာယံ "အလောဘဿ ဟရိပူရိယာ ကာမေဟိ ဝိဝေကော သမ္ပဇ္ဇတိ, အဒေါသဿ။ အမောဟဿ ဟရိပူရိယာ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိဝေကော သမ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဟဋ္ဌဿ တိပေဋကေ ဝုတ္တဘာဝေ ဒဿိတော။ သော စ ဟဋ္ဌော ပေဋကောပဒေသေ (၂၆၂-ပိဋ္ဌေ) "တတ္ထ အလောဘဿ ဟရိပူရိယာ ဝိဝိတ္တော ဟောတိ ကာမေဟီ"တိအာဒိနာ ဒိဿတိ။

ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၁, ၂၅၈-ပိဋ္ဌေ) "အယမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အာနာပာနဿတိသမာဓိ ဘာဝိတော"တိအာဒိကာ ဟဋ္ဌ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တကတော အာနေတွာ ဒဿိတာ, တထေဝ တတ္ထပိ။

ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၁, ၂၇၂-ပိဋ္ဌေ) "အဿာသာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ သတိယာ အနုဂစ္ဆတော"တိအာဒိ ဟဋ္ဌ စ (၁, ၂၇၃-ပိဋ္ဌေ) ကကစူပမဟဋ္ဌ စ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂတော အာနေတွာ ဒဿိတာ, တထေဝ တတ္ထပိ။

ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၂, ၆၉-ပိဋ္ဌေ) "ကတမာ စိန္တာမယာ ပညာ"တိအာဒိကာ စ ဟဋ္ဌ "တတ္ထ ကတမံ အာယကောသလ္လ"န္တိအာဒိကာ စ ဟဋ္ဌ (၂, ၇၁-ပိဋ္ဌေ) "ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ"တိအာဒိကာ စ ဟဋ္ဌ အဘိဓမ္မဝိဘင်္ဂတော အာနေတွာ ဒဿိတာ, တထေဝ တတ္ထပိ။ သဗ္ဗာပိ စ တတ္ထ ဝုတ္တာ ဧကဝိဓဒုဝိဓာဒိပညာပဘေဒကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တကထာယ ယေဘုယျေန သမာနာယေဝ။

"ယေန စက္ခုပသာဒေန၊ ရူပာနိ မနုပဿတိ။
ပရိတ္တံ သုခုမံ ဧတံ၊ ဦကာသိရသမူပမ"န္တိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၃၆; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၉၆] –

အယမ္ပိ ကထာ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေပိ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေန ဘာသိတဘာဝေနေဝ ဒဿိတာ။ **ဦကာသိရသမူပမ**န္တိ ပဒံ ပန **ဦကာသမူပမ**န္တိ တတ္ထ ဒိဿတိ, တဥ္စ ပရမ္ပရလေခကာနံ ပမာဒလေခမတ္တမေဝ သိယာ။

စတူသု သစ္စေသု ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝိယ ဝစနတ္ထတော လက္ခဏတော အနူနာဓိကတော ကမတော အန္တောဂဓာနံ ပဘေဒတော ဥပမာတော စ ဝိနိစ္ဆယော ဒဿိတော, သော စ ယေဘုယျေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေန [ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၃၀] သမာနောယေဝ။

ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၂, ၂၄၂-၂၄၅) သမ္မသနဉာဏကထာယံ ပဥ္စန္နံ ခန္ဓာနံ အတီတာဒိကောဋ္ဌာသဝိဓေန စ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္တယေန စ ဝိသုံ ဝိသုံ သမ္မသနနယော ဒဿိတော, တထေဝ တတ္ထပိ။ စက္ခာဒိဇရာမရဏပရိယောသာနေသု ပန ဓမ္မေသု ဓမ္မဝိစာရပရိယောသာနာနံ သဋ္ဌိယာ ဧဝ ဓမ္မာနံ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္တယေန သမ္မသနနယော တတ္ထ ဒဿိတော။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ (၂, ၂၃၀-၂၃၂-ပိဋ္ဌေသု) ဝုတ္တာ "ယမကံ နာမရူပဥ္စ။ပေ.။ ဥဘော ဘိဇ္ဇန္တိ ပစ္စယာ"တိ ကထာ စ, "န စက္ခုတော ဇာယရေ"တိအာဒိကာ ဆ ကထာယော စ, "န သကေန ဗလေန ဇာယရေ"တိအာဒိ

ကာ ဆ ကထာယော စ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏကထာယံ ဒဿိတာ။ တာသု အပ္ပမတ္တကောယေဝ ဟဍ္ဎဘေအော ဒိဿတိ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၂, ၂၆၁-၂-ပိဋ္ဌေသု) အရူပသတ္တကေသု အရိယဝံသကထာနယေန ဝုတ္တော ကလာပတော စ ယမကတော စ သမ္မသနနယော ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ဧတ္ထေဝ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏကထာယံ ဒဿိတော။

ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကထာယံ လောကဝိဒူတိ ပဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာယံ သတ္တလောကသင်္ခါရလောကဝသေန **ဒွေဝယေဝ လောကာ** ဒဿိတာ, န ပန ဩကာသလောကော ယထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၁, ၁၉၉-၂၀၀-ပိဋ္ဌေသု)။

ဧတ္တာဝတာ စ ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ နာမ ဂန္ထော ကီဒိသောတိ သက္ကာ အနုမိနိတုံ။ သော ပန ယထာ န မဟာဝိဟာရတသီနံ ဂန္ထော ဟောတိ, ဧဝံ မဟာယာနိကာနမ္ပိ န ဟောတိယေဝ ထေရတဒပိဋ္ဌကမေဝ နိဿာယ ကတဘာဝတော။ ယသ္မာ ပန တတ္ထ န ကိဉ္စိပိ သီဟဠဒီပိကံ နာမံ တ ထေရတအော တ ဒိဿတိ, တသ္မာ သော သီဟဠဒီပေ ကတဂန္ထောပိ န ဟောတိ။ ဣန္ဒိယရဋ္ဌိကံ ပန နာမဉ္စ တေဟာရော စ တတ္ထ ဗဟူသု ဌာနေသု ဒိဿတိ, တသ္မာ ဣန္ဒိယရဋ္ဌေ ကတဂန္ထောဝ ဘဝေယျ။ ယသ္မာ စဿ ပေဠကောပဒေသံ နိဿိတဘာဝေါ ဗဟူသု ဌာနေသု ဒိဿတိ, ဝိသေသတော ပန မိဒ္ဓရူပဿ အတ္ထိဘာဝေါ စ, အရဟတောပိ တဿ အတ္ထိဘာဝေါ စ တမေဝ နိဿာယ ဒဿီယတိ, **ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂဂဏ္ဌိပဒေ** စ ပေဋကောတိ ပဒဿ [ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၃၆] အတ္ထဝဏ္ဏနာယံ ‘‘သုတ္တန္တပိဋကတ္ထာယ အဋ္ဌကထာ ပေဠကံ **မဟိံသာသကာနံ** ဂန္ထော’’တိ ဝဏ္ဏိတော။ တသ္မာ ဧသော ဝိမုတ္တိမဂ္ဂေ မဟိံသာသကနိကာယိကေန ကတော ဘဝေယျာတိ အမှာကံ မတိ။

နိဿယဋ္ဌကထာဝိဘာဝနာ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန န ကေဝလံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ ကတော, အထ ခော ဝုစ္စမာနပ္ပကာရေနာပိ။ တထာ ဟိ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော ပေရာဏဋ္ဌကထာဟိ သမာဟရိတွာ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန ဒဿေန္တောပိ ယာ ယာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ တ ဝိနိစ္ဆယော တ သံသယိတဗ္ဗော ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ ဝိနယဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တန္တိ တ (၁, ၂၆၃), ဝိနယဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ, မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာသု ပနာတိ တ (၁, ၇၀), အင်္ဂုတ္တရဘာဏကာတိ တ (၁, ၇၂), အဋ္ဌကထာစရိယာနံ မတာနုသာရေန ဝိနိစ္ဆယောတိ တ (၁, ၉၉), ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ အဋ္ဌကထာသူတိ တ (၁, ၁၁၈), တံ အဋ္ဌကထာသု ပဋိက္ခိတ္တန္တိ တ (၁, ၁၃၄), ဒီဃဘာဏကသံယုတ္တဘာဏကာနံ မတန္တိ တ, မဇ္ဈိမဘာဏကာ ဣစ္ဆန္တီတိ တ (၁, ၂၆၇), အဋ္ဌကထာသု ဝိနိစ္ဆယောတိ တ, ဧဝံ တာဝ ဒီဃဘာဏကာ, မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပနာဟူတိ တ (၁, ၂၇၇), အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ ပန။ပေ။ အယံ ကမော ဝုတ္တော, သော ဟဋ္ဌိယာ န သမေတီတိ တ (၁, ၃၀၉), ဧဝံ တာဝ မဇ္ဈိမဘာဏကာ, သံယုတ္တဘာဏကာ ပနာတိ တ (၂, ၆၂), သံယုတ္တဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တန္တိ တ (၂, ၆၃), အဋ္ဌကထာယံ ပနာတိ တ (၂, ၈၀) ဧဝံ တံတံအတ္ထဝဏ္ဏနာဝိနိစ္ဆယာနံ နိဿယမ္ပိ ဝိဘာဝေတွာ ပစ္ဆိမဇနာနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနသံသယံ ဝိနောဒေန္တောယေဝ တေ ဒဿေသိ။

တေနိမဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ကရဏကာလေ သဗ္ဗာပိ သီဟဠဋ္ဌကထာယော အာစရိယဿ သန္တိကေ သန္တီတိ စ, ပုဗ္ဗေယေဝ တာ အာစရိယေန သီဟဠတ္ထေရာနံ သန္တိကေ သုတာတိ စ, တာဟိ ဂဟေတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဂဟေတွာ အယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ အာစရိယေန လိခိတောတိ စ အယမတ္ထော အတိဝိယ ပါကဋော ဟောတိ။ တသ္မာ ယံ မဟာဝံသေ –

“သဗ္ဗော ကထာဒွယံ တဿာ'အသိ သာမတ္ထိယံ တတ”တိအာဒိနာ “ကထာဒွယမေဝ ဩလောကေတွာ ကိဉ္စိပိ အညံ ပေတ္ထကံ အနောလောကေတွာ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အကာသီ”တိ အဓိပ္ပာယေန အဘိတ္ထုတိဝစနံ ဝုတ္တံ, တံ အဘိတ္ထုတိမတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပေတရာဏာဝစနဒသ္သနံ

န ကေဝလံ အာစရိယော အဌကထာယောယေဝ နိဿယဘာဝေန ဒဿေသိ, အထ ခော ''ပေတရာဏာ ပနာဟု''တိ အာဒိနာ ပေတရာဏာနံ ဝစနမ္ပိ ဒဿေသိယေဝ။ တဒေတ္ထ ဒုတဝီသတိယာ ဌာနေသု ဒိဋ္ဌံ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၅, ၁၃၇, ၁၄၂, ၂၁၇, ၂၅၂, ၃၀၃; ၂.၅၈၁, ၆၇၅-၆၇၆, ၆၈၉, ၇၀၆, ၇၃၆, ၇၄၅, ၇၄၆, ၇၄၉,၇၅၅, ၇၇၈, ၈၃၉]။ ကေ ပနေတေ ပေတရာဏာ နာမ? ယာဝ စတုတ္ထသင်္ဂီတိကာလာ သင်္ဂီတိကာရေသု ပရိယာပန္နာ တ တာဒိသာ တ မဟာထေရာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ (၂၉၂-၃-ပိဋ္ဌေသု)။

''သဘာသေ စေဝ ဉာဏေ စ, ပီတိယာ စ ဝိကမ္ပတိ။ပေ.။
ဓမ္မုဒ္ဓစ္စကုသလော ဟောတိ, န စ ဝိက္ခေပံ ဂစ္ဆတီ''တိ –

ဧဝမာဂတာ ကထာယော ဣမ (၂၇၃-၄-ပိဋ္ဌေသု) ပေတရာဏာနံ ဝစနဘာဝေန ဒဿိတာ။ ယဒိ စိမာ ကထာယော သင်္ဂီတိကာရေဟိ ပက္ခိတ္တာ ဘဝေယျုံ ယထာ ပရိတရဟဋ္ဌယံ (၃-ပိဋ္ဌေ) အာဂတာ အာစရိယပရမ္ပရာဒီပိကာ ကထာ ယော, တာ ဟိ သမန္တပာသာဒိကာယံ (၁, ၄၆-ပိဋ္ဌေ) ပေတရာဏာဝစနဘာဝေန ဒဿိတာ, ဧဝံ သတိ တေယေဝ သင်္ဂီတိ ကာရာ ပေတရာဏာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အထ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဒေသကေနေဝ ဘာသိတာ ဘဝေယျုံ, တေ ဝိယ ဂရုကရဏီယာ ပစ္စယိကာ သဒ္ဓာယိတဗ္ဗကာ မဟာထေရာ ပေတရာဏာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမန္တပာသာဒိကာသုမင်္ဂလဝိလာသိနီအာဒီသု ''ပေတရာဏာ ပန ဧဝံ ဝဏ္ဏယန္တိ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တဋ္ဌာနေသုပိ တာဒိသာဝ အာစရိယာ ပေတရာဏာတိ ဝုတ္တာ။

ဝိနယဋ္ဌကထာကရဏံ

အာစရိယော ပန ဣမံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂပကရဏံ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရေန ကတွာ အညာပိ တိပိဋကဋ္ဌကထာယော အနုက္ကမေန အကာသိ။ ကထံ? သမန္တပါသာဒိကံ နာမ ဝိနယဋ္ဌကထံ **ဗုဒ္ဓသိရိတ္ထေရေန** အဇ္ဈေသိတော မဟာဝိဟာရဿ ဒက္ခိဏဘာဂေ ပဓာနဃရပရိဝေဏေ **မဟာနိဂမဿာမိ** နော ပါသာဒေ ဝသန္တော အကာသိ။ သာ ပနေသာ **သိရိပါလော**တိ နာမန္တရဿ **မဟာနာမ**ရညော ဝီသတိမဝဿေ (၉၇၃-ဗု-ဝ) အာရဒ္ဓာ ဧကဝီသတိမဝဿေ (၉၇၄-ဗု-ဝ) နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တာ အဟောသိ။ တဉ္စ ပန ကရောန္တော မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရေနာဘတံ သီဟဠဘာသာယ သင်္ခတံ မဟာအဋ္ဌကထံ တဿာ သရီရံ ကတွာ မဟာပစ္စရိကုရုန္ဒီသင်္ခေပအန္ဓကဋ္ဌကထာဟိ စ ဂဟေတဗ္ဗံ ဂဟေတွာ သီဟဠဒီပေ ယာဝ **ဝသဘရာဇ**ကာလာ ပါကဋာနံ ပေါရာဏ ဝိနယဓရမဟာထေရာနံ ဝိနိစ္ဆယဘူတံ ထေရဝါဒမ္ပိ ပက္ခိပိတွာ အကာသိ။ ဝုတ္တဉှေတံ သမန္တပါသာဒိကာယံ –

“သံဝဏ္ဏနံ တဉ္စ သမာရဘန္တော၊ တဿာ မဟာအဋ္ဌကထံ သရီရံ။
ကတွာ မဟာပစ္စရိယံ တထေဝ၊ ကုရုန္ဒိနာမာဒိသု ဝိဿုတာသု။

ဝိနိစ္ဆယော အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော၊ ယော ယုတ္တမတ္ထံ အပရိစ္စဇန္တော။
တတောပိ အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊ သံဝဏ္ဏနံ သမ္မ သမာရဘိဿ”န္တိ စ။

“မဟာမေဃဝနုယျာနေ၊ ဘူမိဘာဂေ ပတိဋ္ဌိတော။
မဟာဝိဟာရော ယော သတ္ထု၊ မဟာဗောဓိဝိဘူသိတော။

ယံ တဿ ဒက္ခိဏေ ဘာဂေ၊ ပဓာနဃရမုတ္တမံ။
သုစိစာရိတ္တသီလေန၊ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သေဝိတံ။

ဥဠာရကုလသမ္ဘူတော၊ သင်္ဃုပဋ္ဌာယကော သဒါ။
အနာကုလာယ သဒ္ဓာယ၊ ပသန္နော ရတနတ္တယေ။

မဟာနိဂမသာမီတိ၊ ဝိဿုတော တတ္ထ ကာရယိ။
စာရုပါကာရသဉ္စိတံ၊ ယံ ပါသာဒံ မနောရမံ။

သန္ဒစ္ဆာယတရူပေတံ၊ သမ္ပန္နသလိလာသယံ။
ဝသတာ တတ္ထ ပါသာဒေ၊ မဟာနိဂမသာမိနော။

သုစိသီလသမာစာရံ၊ ထေရံ **ဗုဒ္ဓသိရိဝှယံ။**
ယာ ဥဒ္ဒိသိတွာ အာရဒ္ဓာ၊ ဣဒ္ဓါ ဝိနယဝဏ္ဏနာ။

ပါလယန္တဿ သကလံ၊ လင်္ကာဒီပံ နိရဗ္ဗုဒံ။
ရညော **သိရိနိဝါသဿ** [သိရိယာ နိဝါသဘူတဿ သိရိပါလနာမကဿ ရညော (ဝိမတိ၊ အန္တိမဝိဋ္ဌေ)]၊ **သိရိပါလ**ယသဿိနော။

သမဝီသတိမေ ဝဿေ၊ ဇယသံဝစ္ဆရေ အယံ။
အာရဒ္ဓာ **ဧကဝီသမှိ၊** သမ္ပတ္တေ ပရိနိဋ္ဌိတာ။

ဥပဒ္ဒုတာကုလေ လောကေ၊ နိရုပဒ္ဒဝတော အယံ။
ဧကသံဝစ္ဆရေနေဝ၊ ယထာ နိဋ္ဌံ ဥပါဂတာ”တိ [ပါရာ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] စ။

အယဥ္စ သမန္တပာသာဒိကာ ဝိနယဋ္ဌကထာ အခုနာ မုဒ္ဒိတဆဋ္ဌသင်္ဂီတိပောတ္ထကေသု ဥပရိ
အဋ္ဌပဏ္ဏာသာဓိကတိသတမတ္တပိဋ္ဌပရိမာဏာ (၁၃၅၈) ဟောတိ, တသ္မာ စ ကေသံဝစ္ဆရေန နိဋ္ဌာပိတတ္တံ ဥပနိဓာယ
စတုဝီသာဓိကသတ္တသတမတ္တပိဋ္ဌပရိမာဏော (၇၂၄) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေပိ အနန္တမသော ဆပ္ပဥ္စမာသေဟိ နိဋ္ဌာပိတော ဘဝေ
ယ္ယာတိ သက္ကာ ဉာတုံ။ တသ္မာ ယံ ဗုဒ္ဓဃောသုပ္ပတ္တိယံ မဟာဝံသဝစနံ နိဿာယ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ အာစရိယဗုဒ္ဓ
ဃောသေန ဧကရတ္တေနေဝ တိက္ခတ္တုံ လိခိတ္ဂွာ နိဋ္ဌာပိတော”တိ အဘိတ္ထုတိဝစနံ ဝုတ္တံ, တံ တက္ကာရကဿ
အဘိတ္ထုတိမတ္တမေဝာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နနု စ ဣမိဿံ အဋ္ဌကထာယံ “သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယ”န္တိအာဒိနာ ဝိသေသနာမဝသေန အာဂမဋ္ဌကထာနံ အတိဒေ
သော ဒိဿတိ [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅] , ကထမိမိဿာ တာဟိ ပဌမတရံ ကတဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ? အာစရိယဿ
အဋ္ဌကထာသု အညမညာတိဒေသတော, ဝိနယပိဋကဿ ဂရုကာတဗ္ဗတရဘာဝတော, မဟာဝိဟာရဝါသီဟိ ဝိသေသေန
ဂရုကတဘာဝတော, သင်္ဂီတိက္ကမာနုရူပဘာဝတော, ဣမဿ ပရိပုဏ္ဏနိဒါနကထာပကာသနတော, နိဂမနေ စ ပဌမံ သီ
ဟဠဋ္ဌကထာယော သုတ္ဂွာ ကရဏပ္ပကာသနတော ဋ္ဌပေတ္ဂွာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အယမေဝ ပဌမံ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓ
ိမဂ္ဂေ ပန ဝိနယဋ္ဌကထာယန္တိ တ ဝိနယဋ္ဌကထာသူတိ တ မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာသူတိ တ ဧဝံ သာမညနာမဝသေနေဝ အတိ
ဒေသော ဒိဿတိ, န သမန္တပာသာဒိကာဒိဝိသေသနာမဝသေန။ တသ္မာဿ သဗ္ဗပဌမံ ကတဘာဝေါ ပာကဋောယေဝ။
အာဂမဋ္ဌကထာနံ ဣဓာတိဒေသော [ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅] ဣမိဿာပိ တတ္ထာတိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈] ဧဝံ အညမညာတိ
ဒေသော ပန အာစရိယဿ မနသာ သုဝဝတ္ထိတဝသေန တ သက္ကာ ဘဝိတုံ, အပုဗ္ဗာစရိမပရိနိဋ္ဌာပနေန တ။ ကထံ?
အာစရိယေန ဟိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ သဗ္ဗသော နိဋ္ဌာပေတ္ဂွာ သမန္တပာသာဒိကာဒိ ဧကေကမဋ္ဌကထံ ကရောန္တေနေဝ ယတ္ဂွာ
ထ ယတ္ထ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဝိတ္ထာရတော အညဋ္ဌကထာသု ပကာသေတဗ္ဗာ ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ “ဣမသ္မိံ နာမ
ဌာနေ ကထေဿာမိ”တိ မနသာ သုဝဝတ္ထိတံ ဝဝတ္ထပေတ္ဂွာ တဥ္စ အတိဒိသိတ္ဂွာ ယထာဝဝတ္ထိတဋ္ဌာနပ္ပတ္ဂွ
တကာလေ တံ ဝိတ္ထာရတော ကထေန္တေန တာ ကတာ တ ဘဝေယ္ယုံ။ ဧကေကိဿာယ တ နိဋ္ဌာနာသန္နပ္ပတ္တကာ
လေ တံ ဋ္ဌပေတ္ဂွာ အညဥ္စ အညဥ္စ တထာ ကတ္ဂွာ သဗ္ဗာပိ အပုဗ္ဗာစရိမံ ပရိနိဋ္ဌာပိတာ ဘဝေယ္ယုန္တိ ဧဝံ ဒ္ဝိန္နံ
ပကာရာနမညတရဝသေန အာစရိယဿာဋ္ဌကထာသု အညမညာတိဒေသော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။

အာဂမဋ္ဌကထာကရဏံ

သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ နာမ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထံ ပန အာစရိယော သုမင်္ဂလပရိဝေဏဝါသိနာ **အဘ္ဘာနာဂတ္ထေရေန** အာယာစိတော အကာသိ။ ဝုတ္တံ ဟေတမေတိဿာ နိဂမနေ –

"အာယာစိတော သုမင်္ဂလ-ပရိဝေဏနိဝါသိနာ ထိရဂုဏေန။
အဘ္ဘာနာဂ သဒ္ဓါ၊ ထေရေန ထေရဝံသန္ဝယေန။

ဒီဃာဂမဿ ဒသဗလ-ဂုဏဂဏပရိဒီပနဿ အဋ္ဌကထံ။
ယံ အာရဘိံ **သုမင်္ဂလ-ဝိလာသိနီံ** နာမ နာမေန။

သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ, သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ"တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃. နိဂမနကထာ] ။

ပပဉ္စသူဒနီ နာမ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထံ ဘဒန္တ **ဗုဒ္ဓမိတ္တတ္ထေရေန** ပုဗ္ဗေ မယူရရူပပဋ္ဋနေ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေန အာယာစိတော အကာသိ။ ဝုတ္တံ ဟေတမေတိဿာ နိဂမနေ –

"အာယာစိတော သုမတိနာ၊ ထေရေန ဘဒန္တ **ဗုဒ္ဓမိတ္တေန** ။
ပုဗ္ဗေ **မယူရရူပပဋ္ဋနမှိ** ဟိ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေန။

ပရဝာဒဝိဓံသနဿ၊ မဇ္ဈိမနိကာယသေဋ္ဌဿ။
ယမဟံ **ပပဉ္စသူဒနိ**-မဋ္ဌကထံ ကာတုမာရဘိံ။

သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ, သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ"တိ [မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃. နိဂမနကထာ] ။

သာရတ္ထပ္ပကာသိနီ နာမ သံယုတ္တနိကာယဋ္ဌကထံ ဘဒန္တ **ဇောတိပါလတ္ထေရေန** အာယာစိတော အကာသိ။ ဝုတ္တံ ဟေတမေတိဿာ နိဂမနေ –

"ဧတိဿာ ကရဏတ္ထံ၊ ထေရေန ဘဒန္တ **ဇောတိပါလေန**။
သုစိသီလေန သုဘာသိတဿ ပကာသယန္တညာဏေန။

သာသနဝိဘူတိကာမေန၊ ယာစမာနေန မံ သုဘဂုဏေန။
ယံ သမဓိဂတံ ပုညံ၊ တေနာပိ ဇနော သုခီ ဘဝတူ"တိ [သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.နိဂမနကထာ] ။

မနောရထပူရဏီ နာမ အင်္ဂုတ္တရနိကာယဋ္ဌကထံ ဘဒန္တ **ဇောတိပါလတ္ထေရေန** ဒက္ခိဏဣန္ဒိယရဋ္ဌေ **ကဉ္စိပုရာဒီသု** စ သီဟဠဒီပေ မဟာဝိဟာရမှိ စ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေန အာယာစိတော, တထာ **ဇီဝကေနာ**ပိ ဥပာသကေန ပိဋကတ္တယဟာရဂုဘူတေန တတာဟတေပိ အနိဋ္ဌမာနသဘာဝေ ဒုမေ ဝိယ အနိဋ္ဌမာနသဒ္ဓမ္မေ ဌိတေန သုမတိနာ ပရိသုဒ္ဓာဇီဝေနာဘိယာစိတော အကာသိ။ ဝုတ္တံ ဟေတမေတိဿာ နိဂမနေ –

"အာယာစိတော သုမတိနာ၊ ထေရေန ဘဒန္တ **ဇောတိပါလေန**။
ကဉ္စိပုရာဒီသု မယာ၊ ပုဗ္ဗေ သဒ္ဓိံ ဝသန္တေန။

ဝရတမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ၊ မဟာဝိဟာရမှိ ဝသနကာလေပိ။
တတာဟတေ ဝိယ ဒုမေ၊ အနိဋ္ဌမာနမှိ သဒ္ဓမ္မေ။

ပာရံ ပိဋကတ္တယသာဂရဿ ဂန္တွာ ဌိတေန သုမတိနာ။

ပရိသုဒ္ဓာဇီဝေနာ၊ဘိယာစိတော **ဇီဝကေနာ**ပိ။

ဓမ္မကထာနယနိပုဏေဟိ၊ ဓမ္မကထိကေဟိ အပရိမာဏေဟိ။
ပရိကိဋ္ဌိတသ္သ ပဋ္ဋိပါဇ္ဇိတသ္သ သကသမယစိတ္ရသ္သ။

အဋ္ဌကထံ အင်္ဂုတ္တရမဟာနိကာယသ္သ ကာတုမာရဒ္ဓော။
ယမဟံ စိရကာလဋ္ဌိတိ-မိစ္ဆန္တော သာသနဝရသ္သ။

သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒာယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ။
စတုန္နဝုတိပရိမာဏာယ၊ ပာဠိယာ ဘာဏဝါရေဟိ။

သဗ္ဗာဂမသံဝဏ္ဏန၊ မနောရထော ပူရိတော စ မေ ယသ္မာ။
ဧတာယ **မနောရထ ပူရဏီ**တိ နာမံ တတော အသ္သာ''တိ [အ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၁.နိဂမနကထာ] ။

ဣမာ စ ပန စတဿော အာဂမဋ္ဌကထာယော ကုရုမာနော အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရေနာဘတံ မူလဋ္ဌကထာသင်္ခာတံ မဟာအဋ္ဌကထံယေဝ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန စေဝ ပုနပ္ပုနာဂတဝိတ္ထာရကထာမဂ္ဂသ္သ သံခိပနဝသေန စ အကာသိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဂန္ထာရမ္ဘေ –

''သီဟဠဒီပံ ပန အာဘ၊တာထ ဝသိနာ မဟာမဟိန္ဒေန။
ဌပိတာ သီဟဠဘာသာယ၊ ဒီပတသီနမတ္ထာယ။

အပနေတွာတန တတောဟံ၊ သီဟဠဘာသံ မနောရမံ ဘာသံ။
တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ၊ အာရောပေန္တော ဝိဂတဒောသံ။ပေ.။
ဟိတွာ ပုနပ္ပုနာဂတ-မတ္ထံ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ''တိ။

တထာ နိဂမနေပိ –

''သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒာယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ''တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.နိဂမနကထာ] စ။
''မူလဋ္ဌကထာသာရံ၊ အာဒာယ မယာ ဣမံ ကရောန္တေန''တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.နိဂမနကထာ] စ။

ဣမာသံ သရီရဘူတပာဌေသု စ သမန္တပာသာဒိကာယံ ဝိယ ''မဟာပစ္စရိယံ, ကုရုန္ဒိယ''န္တိအာဒိနာ ဝိနိစ္ဆယသံဝဏ္ဏနာဘေဒပ္ပကာသနံ န ဒိဿတိ, တထာ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာသုပိ။ တေနေတံ ဉာယတိ ''သုတ္တန္တာဘိဓမ္မေသု မဟာအဋ္ဌကထာတော အညာ မဟာပစ္စရိအာဒိနာမိကာ ပောရာဏိကာ သီဟဠဋ္ဌကထာယော စေဝ အန္ဓကဋ္ဌကထာ စ နတ္ထီ''တိ။ ယာဝ ဝသဘရာဇကာလာ (၆၀၉-၆၅၃) ပန ဟာကဋ္ဌာနံ သီဟဠိကတ္ထေရာနံ ဝိနိစ္ဆယော စ တဒာ စ ဝတ္ထုနိ စ ဧတာသုပိ ဒိဿန္တိယေဝတိ။

အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာကရဏံ

အဋ္ဌသာလိနိံ ပန **သမ္မောဟဝိနောဒနိံ** စ ဓာတုကထာဒိ**ပဉ္စပကရဏဿ** အဋ္ဌကထဉ္စာတိ တိဿော အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယော အတ္တနာ သဒ္ဓိံ သနာမေန သောတတ္ထကီဂန္ထကာရကေန **ဗုဒ္ဓဃောသ**ဘိက္ခုနာ အာယာစိတော အကာသိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ တာသု –

“ဝိသုဒ္ဓာစာရသီလေန၊ နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိနာ။
ဘိက္ခုနာ **ဗုဒ္ဓဃောသေန၊** သက္ကစ္စံ အဘိယာစိတော”တိ [ဓ. သ. အဋ္ဌ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

“ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန ထေရေန ကတာ
အယံ **အဋ္ဌသာလိနီ** နာမ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာ”တိ [ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] စ။

“အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ၊ တဿာဟံ ယာစိတော ဌိတဂုဏေန။
ယတိနာ အဒန္ဓဂတိနာ၊ သုဗုဒ္ဓိနာ **ဗုဒ္ဓဃောသေန။**

ယံ အာရဘိံ ရစယိတုံ၊ အဋ္ဌကထံ သုနိပုဏေသု အတ္ထေသု။
သမ္မောဟဝိနောဒနတော၊ **သမ္မောဟဝိနောဒနိံ** နာမာ”တိ [ဝိဘ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] စ။

“ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန ထေရေန ကတာ
အယံ **သမ္မောဟဝိနောဒနီ** နာမ ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာ”တိ [ဝိဘ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] စ။

ဣမာသု ပန တီသု ပဉ္စပကရဏဋ္ဌကထာယ နာမဝိသေသော နတ္ထိ အာယာစကော စ န ပကာသိတော, ကေဝလံ အတ္တနော သဒ္ဓာယ ဧဝ သဉ္ဇာတဒိတေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန သာ ကတာ ဝိယ ဒိဿတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ တဿာ နိဂမနေ –

“ကုသလာဒိဓမ္မဘေဒံ၊ နိဿာယ နယေဟိ ဝိဝိဓဂဏနေဟိ။
ဝိတ္ထာရေန္တော သတ္တမ-မဘိဓမ္မပ္ပကရဏံ သတ္ထာ။

သုဝိဟိတသန္နိဋ္ဌာနော၊ ပဋ္ဌာနံ နာမ ယံ ပကာသေသိ။
သဒ္ဓါယ သမာရဒ္ဓါ၊ ယာ အဋ္ဌကထာ မယာ တဿာတိ စ။

“ဧတ္တာဝတာ

သတ္တပ္ပကရဏံ နာထော၊ အဘိဓမ္မမဒေသယိ။
ဒေဝါတိဒေဝေါ ဒေဝါနံ၊ ဒေဝလောကမှိ ယံ ပုရေ။
တဿ **အဋ္ဌကထာ** ဧသာ၊ **သကလဿာ** ပိ နိဋ္ဌိတာ”တိ [ပဋ္ဌာ. အဋ္ဌ. ၁၉-၂၄.၁] စ။

“ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန ထေရေန ကတာ
အယံ **သကလဿ** ပိ **အဘိဓမ္မပိဋကဿ အဋ္ဌကထာ”** တိ [ပဋ္ဌာ. အဋ္ဌ. ၁၉-၂၄.၁] စ။

ကေစ္စေ ပန အာစရိယာ ထေရာ “အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယော အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန ယာစိတော သင်္ဃပါလဗုဒ္ဓမိတ္တ တဖေဘတိဟလာဒီနံ အညတရော ထေရော အကာသီ”တိ ဝဒန္တိ။ အယဉ္စ နေသံ ဝိစာရဏာ, အဋ္ဌသာလိနီသမ္မောဟဝိနောဒနီသု “တာ ဗုဒ္ဓဃောသေန ယာစိတော အကာသီ”တိ ဂန္ထကာရေန ဝုတ္တံ။ တေန ညာယတိ “တက္ကာရကော အညော, အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ပန တာသု ယာစကပုဂ္ဂလောယေဝ”တိ။ အာဂမဋ္ဌကထာသု စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန –

“သီလကထာ ဓုတဓမ္မာ၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ စေဝ သဗ္ဗာနိ။ပေ.။
ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ မယာ သုပရိသုဒ္ဓံ။
ဝုတ္တံ တသ္မာ ဘိယျော၊ န တံ ဣဓ ဝိစာရယိဿာမီ”တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] –

ဧဝံ သီလကထာဒီနံ **အတ္တနာ ဧဝ** ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တဘာဝေ **မယာ**တိပဒေန ပကာသိတော။ အဋ္ဌသာလိနိယံ ပန –

“ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗာနိ၊ စရိယာဘိညာ ဝိပဿနာ။
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပနိဒံ၊ ယသ္မာ သဗ္ဗံ ပကာသိတ”န္တိ [ဓ. သ. အဋ္ဌ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] –

ဧဝံ **မယာ**တိ ကတ္တုပဒေန ဝိနာ ဝုတ္တံ။ တေနာပိ ဉာယတိ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကာရကော အညော, အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာကာရကော အညော”တိ။ ကိဉ္စာပိ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာသု အဘိယာစကော ဗုဒ္ဓဃောသော ဘိက္ခုနာတိ စ ယတိနာတိ စ ဣမေဟေဝ သာမညဂုဏပဒေဟိ ဝုတ္တော န ထေရေနာတိ သကရဝဂုဏပဒေန, တထာပိ သော “ဝိသုဒ္ဓာစာရသီလေန နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိနာ”တိ စ, “အဒန္ဓဂတိနာ သုဗုဒ္ဓိနာ”တိ စ ဣမေဟိ အဓိကဂုဏပဒေဟိ ထောမိတတ္တာ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဒိကာရကော အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသောယေဝ”တိ သက္ကာ ဂဟေတုံ။ သော ဟိ ဉပသမ္ပန္နကာလတောယေဝ ပဋ္ဌာယ ဂန္ထကောဝိဒေ ပရိယတ္တိဝိသာရဒဂုဏသမ္ပန္နော, တသ္မိဉ္စ ကာလေ ဦနဒသဝဿော ဘဝေယျ, တသ္မာ ထေရေနာတိ န ဝုတ္တောတိ သက္ကာ ဂဟေတုန္တိ။

တံ ပန တေသံ အတိဝိစာရဏမတ္တမေဝ။ န ဟိ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော “တသ္မိံ ကာလေ ဦနဒသဝဿော”တိ သက္ကာ ဂဟေတုံ, ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဂမနေပိ “ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန **ထေရေနာ**”တိ ဝစနတော, န စ “ဝိသုဒ္ဓာစာရသီလေန, နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိနာ”တိ တ, “အဒန္ဓဂတိနာ သုဗုဒ္ဓိနာ”တိ တ ဧတ္တကေဟေဝ ဒွီဟိ ဒွီဟိ ဂုဏပဒေဟိ ထောမနေန သုထောမိတော ဟောတိ, အညဒတ္တု “နိပ္ပဘီကတခဇ္ဇောတော သမုဒေတိ ဒိဝါကရော”တိ ထောမနံ ဝိယ ဟောတိ။ နနု အာစရိယေန အတ္တနော ဂန္ထနိဂမနေသု –

“ပရမဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓာဗုဒ္ဓိဝီရိယပဋိမဏ္ဍိတေန သီလာစာရဇ္ဇဝမဒ္ဒဝါဒိဂုဏသမုဒယသမုဒိတေန သကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂာဟဏသမတ္ထေန ပညာဝေယျတ္တိယသမန္နာဂတေန တိပိဋကပရိယတ္တိဘေဒေ သာဋ္ဌကထေ သတ္ထုသာသနေ အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝေန မဟာဝေယျာကရဏေနာ”တိအာဒိနာ –

အတ္တနော **အနုစ္ဆဝိကာနိ** ဂုဏပဒါနိ ပကာသိတာနိ, သောယေဝ စ ဟေရာဏသိဟဋ္ဌကထာယော သင်္ခိပိတွာ အဘိနဝသင်္ဂဟဋ္ဌကထာနံ **အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော,** အညေ ပန အဘိနဝဋ္ဌကထာကာရာ တဿေဝ အနုဝတ္တိတွာ အဝသေသမေကံ ဒွေ တ အဋ္ဌကထာယော အကံသု။ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာသု စ ယော ယော အတ္ထော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တော, သော သော ယထာနုပုဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ တတော ဂဟေတွာ တထေဝ ဝုတ္တော။ ဝိသေသတော ပန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝိဘင်္ဂခန္ဓာယတနဓာတုသစ္စဝိဘင်္ဂဝဏ္ဏနာသု ဈာနကထာဝဏ္ဏနာသု စ အယမတ္ထော အတိဝိယ ပာကဋော, ယောပိ စ တတ္ထ အပ္ပကော ကတိပယမတ္တော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေန ဝိသဒိသော သံဝဏ္ဏနာဘေဒော ဒိဿတိ, သောပိ အာဘိဓမ္မိကာနံ မတာနုသာရေန ယထာ ဟေရာဏဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တော, တထေဝ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာ စ အဋ္ဌသာလိနိယံ သမန္တပါသာဒိကာယ ဝိနယဋ္ဌကထာယ အတိဒေသော ဒိဿတိ [ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁ အကုသလကမ္မပထကထာ] , တထေဝ သမန္တပါသာဒိကာယမ္ပိ အဋ္ဌသာလိနိယာ အတိဒေသော ဒိဿတေဝ [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁၁;] ။ ယဒိ စ အဋ္ဌသာလိနီ အညေန ကတာ ဘဝေယျ, ကထံ တာသု အညမညာတိဒေသော သက္ကာ ကာတုံ။ တသ္မာ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာသု အဘိယာစကော ဗုဒ္ဓဃောသော အာစရိယေန သမာနနာမော **စူဠဗုဒ္ဓဃောသော**တိ ယာဝဇ္ဇတနာ အာစရိယပရမ္ပရာယ ဂဟိတော **သောတတ္ထ** ကီဂန္ထကာရကော အညောယေဝ, န အာစရိယမဟာဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော။ တေနေဝ တတ္ထ ဝုတ္တံ “ဘိက္ခုနာ”တိ စ “ယတိနာ”တိ စ။

ယဒိ ပန ဧတ္တကေန နိဋ္ဌံ န ဂစ္ဆေယျ, ဧဝမ္ပိ ဝိစာရေတဗ္ဗံ – ကိန္နု ခေါ သင်္ဃပါလာဒယော ထေရာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂါဒီနံ ကရဏတ္ထာယ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရံ အာယာစနာ အတ္တနာ သမတ္တတရောတိ သဒ္ဒဟန္တာ အာယာစန္တိ ဥဒါဟု အသဒ္ဒဟန္တာတိ? သဒ္ဒဟန္တာယေဝ အာယာစန္တီတိ ဟကဋ္ဌောယေတယမတ္တော။ တထာ စ သတိ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော သယံ အညေဟိ သမတ္ထတရောဝ သမာနော ကသ္မာ အညံ အာယာစေယျ။ န ဟိ သဒ္ဒ

ဓာသမ္ပန္နသ္သ ထာမသမ္ပန္နသ္သ ယောဗ္ဗနသမ္ပန္နသ္သ အာစရိယသ္သ သုန္ဒရတရံ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ ကာတုံ ဘာ ရိယံ ဘဝိဿတိ။ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာသု စ ဝုတ္တဝစနာနိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအာဂမဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တသံဝဏ္ဏနာဝစနေဟိ ဧ ကာကာရာနေဝ ဟောန္တိ။ ယဒိ စ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ အညော ကရေယျ, ကထမပိ တာဟိ ဝစနာကာရသ္သ ဝိသဒိသတာ ဘဝေယျ ဧဝ။ တေသံ နိဂမနေ စ ဒဿိတေန "ဗုဒ္ဓဃောသောတိ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယျေန ထေရေန ကတာ"တိ ဝ စနေန "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေန ကတာ"တေွဝ ဟာကဋ္ဌာ ဟောန္တိ, န အညေနာတိ။ ယေပိ "အညေန ကတာ"တိ ဝဒန္တိ, တေပိ "ဣမိနာ နာမ ထေရေနာ"တိ ဧကံသတော ဒဿေတုံ န သက္ကောန္တိ, တထာ ဒဿေတုဉ္စ လေသမတ္တမ္ပိ သာဓကဝစနံ န ဒိဿတိ။ တသ္မာ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယောပိ ဣအနိ အာစရိယေဟိ **စူဠဗုဒ္ဓဃောသော**တိ တေဟရိတေန **ဗုဒ္ဓဃောသေန** နာမ ဘိက္ခုနာယာစိတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝိနယာဂမဋ္ဌကထာနံ ကာရကော **အာစရိယမဟာဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေ ရောယေဝ** အကာသီတိ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗန္တိ။

ယံ ပန မဟာဝံသေ "အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော သီဟဠဒီပာဂမနတော ပုဗ္ဗေ ဇမ္ဗုဒီပေ ဝသနကာလေယေဝ အဋ္ဌသာလိ နိံ အကာသီ"တိ အဓိပ္ပာယေန –

၂၂၅. "ဓမ္မသင်္ဂဏိယာကာသိ, ကစ္ဆံ သော အဋ္ဌသာလိနိ"န္တိ –

ဝုတ္တံ, တံ ဣအနိ ဒိဿမာနာယ အဋ္ဌသာလိနိယာ န သမေတိ။ တတ္ထ ဟိ ဂန္ထာရမ္ဘေယေဝ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အတိ ဒိသိတွာ ပဉ္စာပိ သော စ, သမန္တပာသာဒိကာ စ ဗဟူသု ဌာနေသု အတိဒိသီယန္တိ။ တသ္မာ တဿာ အာစရိယေန သီ ဟဠဒီပံ ပတွာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဉ္စေဝ သမန္တပာသာဒိကဉ္စ ကတွာ ပဉ္စာယေဝ ကတဘာဝေါ အတိဝိယ ပာကဋ္ဌောတိ။

ကဋ္ဌဝိတရဏီအဋ္ဌကထာကရဏံ

ကဋ္ဌဝိတရဏီ နာမ ဟတိမောက္ခဋ္ဌကထံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရော **သောဏတ္ထေရေန** ယာစိတော မဟာဝိဟာရတသီနံ တစနာမဂ္ဂနိဿိတံ သီဟဋ္ဌဟတိမောက္ခဋ္ဌကထာနယံ နိဿာယ ကေမ္ပိ ပဒံ ဟဋ္ဌိယာ တ မဟာဝိဟာရတသီနံ ဟေရာဏဋ္ဌကထာဟိ တ အဝိရောဓေတ္တ အကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ တိဿံ အဋ္ဌကထာယံ –

“သူရတေန နိတတေန၊ သုစိသလ္လေခဝုတ္တိနာ။
ဝိနယာစာရယုတ္တေန၊ **သောဏတ္ထေရေန** ယာစိတော။

တတ္ထ သဥ္ဇာတကဋ္ဌာနံ၊ ဘိက္ခူနံ တဿ ဝဏ္ဏနံ။
ကဋ္ဌဝိတရဏတ္ထာယ၊ ပရိပုဏ္ဏဝိနိစ္ဆယံ။

မဟာဝိဟာရတသီနံ၊ တစနာမဂ္ဂနိဿိတံ။
ဝတ္တယိဿာမိ နာမေန၊ **ကဋ္ဌဝိတရဏီ** သုဘာ”န္တိ [ကဋ္ဌ အဋ္ဌ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

“အာရဘိံ ယမဟံ သဗ္ဗံ၊ သီဟဋ္ဌဋ္ဌကထာနယံ။
မဟာဝိဟာရတသီနံ၊ တစနာမဂ္ဂနိဿိတံ။

နိဿာယ သာ အယံ နိဋ္ဌံ၊ ဂတာ အာဒာယ သဗ္ဗသော။
သဗ္ဗံ အဋ္ဌကထာသာရံ၊ ဟဋ္ဌိယတ္ထဉ္စ ကေဝလံ။

န ဟေတ္တ တံ ပဒံ အတ္ထိ၊ ယံ ဝိရုဇ္ဈေယျ ဟဋ္ဌိယာ။
မဟာဝိဟာရတသီနံ၊ ဟေရာဏဋ္ဌကထာဟိ တ”တိ [ကဋ္ဌာ. အဋ္ဌ. နိဂမနကထာ] စ။

ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာကရဏံ

အပရာပိ တိဿော အဋ္ဌကထာယော သန္တိ ခုဒ္ဒကပါဌဋ္ဌကထာ ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ သုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာ စာတိ, ယာ တာသု ဒိဿမာနနိဂမနဝသေန အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသေနေဝ ကတာတိ ပညာယန္တိ။ တတ္ထ ပန ဝုတ္တဝစနာနိ ကာနိစိ ကာနိစိ အာဂမဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တာကာရေန န ဟောန္တိ။ တသ္မာ ကေစိ ဝဒန္တိ “နေတာ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿာ”တိ။ ကေစိ ပန “အာစရိယဿ ဥပထမ္ဘကတ္ထေရေဟိ ပဌမံ ကတာ, ပစ္ဆာ အာစရိယေန သံသာနသောဓနဝသေန ပရိယောသာပိတာ ဝါ ဘဝေယျုံ, အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ အာယာစန္တေန စူဠဗုဒ္ဓဃောသေန ဝါ ကတာ ဘဝေယျု”န္တိ ဝဒန္တိ။

တံ တထာ ဝါ ဟောတု အညထာ ဝါ, ဣဒါနိ ဧကန္တတော ဝိနိစ္ဆိနိတုံ န သုကရမေဝ။ တသ္မာ တာသံ နိဂမနဝစနဝသေနေဝ ဧတ္ထ ပကာသယိဿာမ။ တာသု ဟိ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထံ ကုမာရကဿပတ္ထေရေန** အာယာစိတော **သိရိကူဋဿ** (သိရိကုဋ္ဋဿ) ရညော ပါသာဒေ ဝိဟရန္တော ပရမ္ပရာဘတံ သီဟဠဘာသာယ သဏ္ဌိတံ ပေါရာဏဋ္ဌကထံ ပါဠိ ဘာသာယ အာရောပေတွာ ဝိတ္ထာရဂတဉ္စ ဝစနက္ကမံ သမာသေတွာ ကထာသု အသံဝဏ္ဏိတပဒဗျဉ္ဇနာနိ သံဝဏ္ဏေတွာ အကာသိ။ ဝုတ္တဉှိ တတ္ထ ဂန္ထာရမ္ဘေ –

“ပရမ္ပရာဘတာ တဿ၊ နိပုဏာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။
ယာ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပမှိ၊ ဒီပဘာသာယ သဏ္ဌိတာ။ပေ.။

ကုမာရကဿပေနာဟံ၊ ထေရေန ထိရစေတသာ။
သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိကာမေန၊ သက္ကစ္စံ အဘိယာစိတော။ပေ.။

တံ ဘာသံ အတိဝိတ္ထာရ၊ ဂတဉ္စ ဝစနက္ကမံ။
ပဟာယာရောပယိတွာန၊ တန္တိဘာသံ မနောရမံ။

ကထာနံ ဗျဉ္ဇနပဒံ၊ ယံ တတ္ထ န ဝိဘာဝိတံ။
ကေဝလံ တံ ဝိဘာဝေတွာ၊ သေသံ တမေဝ အတ္ထတော။

ဘာသန္တရေန ဘာသိဿ”န္တိ [ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] –

နိဂမနေ စ ဝုတ္တံ –

“ဝိဟာရေ အဓိရာဇေန၊ ကာရိတမှိ ကတညုနာ။
ပါသာဒေ **သိရိကူဋဿ၊** ရညော ဝိဟရတာ မယာ”တိ [ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.နိဂမနကထာ] ။

ဧတ္ထ စ **သိရိကူဋော** နာမ သမန္တပါသာဒိကာနိဂမနေ **သိရိပါလော**တိ ဝုတ္တော **မဟာနာမော**ယေဝ ရာဇာတိ ဝဒန္တိ။ ဧဝံ သတိ မဟေသိယာ အာနယနံ သမာအပနမာရဗ္ဘ တေန ရညာ ဒိန္နေ ဓူမရက္ခပဗ္ဗတဝိဟာရေ ဝသန္တေန သာ ကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှိ တံ မဟာဝံသေ –

၃၇-၂၁၂. “လောဟဒွါရ-ရလဂ္ဂါမ-ကောဋိပဿာဝနဝှယေ။
တယော ဝိဟာရေ ကာရေတွာ၊ ဘိက္ခုနီနံ အဘယုတ္တရေ။

၂၁၃. ဝိဟာရံ ကာရယိတွာန၊ ဓူမရက္ခမှိ ပဗ္ဗတေ။
မဟေသိယာ’နုယေနာ’ဒါ၊ ဘိက္ခုနီနံ ထေရဝါဒိန”န္တိ။

တဿ ပန ရညော ကာလေ သာ နိဋ္ဌာပိတာတိ န သက္ကာ ဂဟေတုံ။ တဿ ဟိ ရညော ကေဝီသတိမဝဿေ သမန္တပာသာဒိကံ နိဋ္ဌာပေသိ။ သော စ ရာဇာ ဒွတဝီသတိမဝဿေ ဒိဝင်္ဂတော။ တေတ္ထန္တရေ သာဓိကကေဝဿေန “စတဿော စ အာဂမဋ္ဌကထာယော တိဿော စ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယော အယဥ္စ ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ”တိ သဗ္ဗာ တော န သက္ကာ နိဋ္ဌာပေတုန္တိ။

ပရမတ္ထဇောတိကာဋ္ဌကထာကရဏံ

ပရမတ္ထဇောတိကံ နာမ ခုဒ္ဒကပါဌဿ စေဝ သုတ္တနိပါတဿ စ အဋ္ဌကထံ ကေနစိပိ အနာယာစိတော အတ္တနော ဣစ္ဆာဝသေနေဝ အကာသိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ခုဒ္ဒကပါဌဋ္ဌကထာယ ဂန္ထာရမ္ဘေ –

“ဥတ္တမံ ဝန္ဒနေယျာနံ၊ ဝန္ဒိတွာ ရတနတ္တယံ။
ခုဒ္ဒကာနံ ကရိဿာမိ၊ ကေသဉ္စိ အတ္ထဝဏ္ဏနံ။

ခုဒ္ဒကာနံ ဂမ္ဘီရတ္တာ၊ ကိဉ္စာပိ အတိဒုက္ကရာ။
ဝဏ္ဏနာ မာဒိသေနေသာ၊ အဗောဓေန္တေန သာသနံ။

အဇ္ဈာပိ တု အဗ္ဘောစ္ဆိန္နော၊ ပုဗ္ဗာစရိယနိစ္ဆယော။
တထေဝ စ ဌိတံ ယသ္မာ၊ နဝင်္ဂ သတ္ထုသာသနံ။

တသ္မာဟံ ကာတုမိစ္ဆာမိ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ ဣမံ။
သာသနဉ္စေဝ နိဿာယ၊ ပောရာဏဉ္စ ဝိနိစ္ဆယံ။

သဒ္ဓမ္မဗဟုမာနေန၊ နာတ္တုက္ကံသနကမျတာ။
နာညေသံ ဝမ္ဘနတ္ထာယ၊ တံ သုဏာထ သမာဟိတာ”တိ။

ဗဟူ ပန ဝိစက္ခဏာ ဣမာ အာရမ္ဘကထာယော ဝိစိနိတွာ “နေတံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ ဝိယ ဝစနံ ဟောတီ”တိ ဝဒန္တိ။ အယဉ္စ နေသံ ဝိစိနနာကာရော, အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော ဟိ ယံ ကဉ္စိ ဂန္ထံ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေန အညေန အာယာစိတောဝ ကရောတိ, ဣဓ ပန ကောစိပိ အာယာစကော နတ္ထိ။ ပုနပိ အာစရိယော “ပောရာဏသီဟဠဋ္ဌကထံ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန ကရိဿာမီ”တိ စ “မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝါစနာမဂ္ဂံ နိဿာယ ကရိဿာမီ”တိ စ ဧဝံ ပဋိညံ ကတွာဝ ကရောတိ, ဣဓ ပန တာဒိသီပိ ပဋိညာ နတ္ထိ။ ပုနပိ အာစရိယော အတိဂမ္ဘီရတ္ထာနံ စတုန္နဉ္စာဂမာနံ အဘိဓမ္မဿ စ သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေပိ ဒုက္ကရဘာဝံ န ကထေတိ, ဣဓ ပန “သာသနံ အဗောဓေန္တေန မာဒိသေနာ”တိ အတ္တနော သာသနဿ အဗုဒ္ဓဘာဝံ ပကာသေတွာ “အတိဒုက္ကရာ”တိ စ ကထေတိ။ တသ္မာ “နေတံ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ဝိယ ဝစန”န္တိ ဝဒန္တိ။ တံ ယုတ္တံ ဝိယ ဒိဿတိ, အာစရိယော ဟိ အတ္တနော ဂန္ထနိဂမနေသု “တိပိဋကပရိယတ္တိပ္ပဘေဒေ သာဋ္ဌကထေ သတ္ထုသာသနေ အပ္ပဋိဟတဉာဏပ္ပဘာဝေနာ”တိ အတ္တနော ဉာဏပ္ပဘာဝံ ပကာသေသိ, သော “သာသနံ အဗောဓေန္တေန မာဒိသေန အတိဒုက္ကရာ”တိ ဤဒိသံ ဝစနံ န ကထေယျယေဝါတိ။

ဇာတကဋ္ဌကထာကရဏံ

ဇာတကဋ္ဌကထာပိ စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရေနေဝ ကတာတိ ဝဒန္တိ, ကာရဏံ ပနေတ္ထ န ဒိဿတိ။ သာ ပန **အတ္ထဒဿိတ္ထေရေန** စ **ဗုဒ္ဓမိတ္တတ္ထေရေန** စ **မဟိံသာသကနိကာယိကေန** စ **ဗုဒ္ဓဒေဝတ္ထေရေနာ** တိ တီဟိ ထေရေဟိ အဘိယာစိတော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝါစနာမဂ္ဂံ နိဿာယ ကတာ။ ဣမိဿာပိ နာမဝိသေသော နတ္ထိ။ ဝုတ္တံ ဟိမိဿာ အာရမ္ဘေ –

“ဗုဒ္ဓဝံသဿ ဧတဿ၊ ဣစ္ဆန္တေန စိရဋ္ဌိတိံ။
ယာစိတော အဘိဂန္တွာန၊ ထေရေန **အတ္ထဒဿိနာ**။

အသံသဋ္ဌဝိဟာရေန၊ သဒာ သုဒ္ဓဝိဟာရိနာ။
တထေဝ **ဗုဒ္ဓမိတ္တေန**၊ သန္တစိတ္တေန ဝိညုနာ။

မဟိံသာသကဝံသမှိ၊ သမ္ဘူတေန နယညုနာ။
ဗုဒ္ဓဒေဝေန စ တထာ၊ ဘိက္ခုနာ သုဒ္ဓဗုဒ္ဓိနာ။

မဟာပုရိသစရိယာနံ၊ အာနုဘာဝံ အစိန္တိယံ။
တဿ ဝိဇ္ဇောတယန္တဿ၊ ဇာတကဿတ္ထဝဏ္ဏနံ။

မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ ဝါစနာမဂ္ဂနိဿိတံ။
ဘာသိဿံ ဘာသတော တံ မေ၊ သာဓု ဂဏှန္တု သာဓဝေါ”တိ။

ဧတ္တာဝတာ စ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသတ္ထေရဿ ဂန္ထဘာဝေန ဟာကဇ္ဇာဟိ သဗ္ဗဋ္ဌကထာဟိ သဟ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ကရဏပ္ပကာရော ဝိတ္ထာရေန ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။

သကလလောကပတ္ထာရကာရဏံ

ကိသ္သေသ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ သကလလောကေ ပတ္ထဋ္ဌော တိ? ပရိသုဒ္ဓပိဋကဟဋ္ဌိနိဿယဘာဝတော, သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟဘာဝတော, ပောရာဏဋ္ဌကထာနံ ဘာသာပရိဝတ္တနဘာဝတော, ပရသမယဝိဝဇ္ဇနတော, သကသမယဝိသုဒ္ဓိတော, သီလစုတင်္ဂသမထအဘိညာပညာပဘေဒာဒီနံ ပရိပုဏ္ဏဝိဘာဂတော, ယာဝ အရဟတ္တာ ပဋိပတ္တိနယပရိဒီပနတော, ဥတ္တာနာနာကုလပဒဗျဉ္ဇနသင်္ခတဘာဝတော, သုဝိညေယျတ္တဘာဝတော, ပသာဒနီယာနံ ဒိဋ္ဌာနုဂတာဟဒနသမတ္ထာနံ ဝတ္ထုနုဇ္ဇု ဒီပနတောတိ ဧဝမာဒီဟိ အနေကသတေဟိ ဂုဏေဟိ ဧသ သကလလောကေ ပတ္ထဋ္ဌော ဇာတော။

အယဉှိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ သင်္ဂီတိတ္တယာရူဠှပရိသုဒ္ဓဟဋ္ဌိပိဋကမေဝ နိဿာယ ပဝတ္တော, န မဟာသင်္ဃိကာဒီနံ သတ္တရသန္နံ နိကာယာနံ ပိဋကံ, နပိ မဟာယာနိကာနံ ပိဋကံ။ သပရိတရံ သိက္ခတ္တယဉ္စ ဧတ္ထ ပရိပုဏ္ဏမေဝ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿိတံ။ ဝုတ္တဉှေတံ အာစရိယေန အာဂမဋ္ဌကထာသု ဂန္ထာရမ္ဘေ –

“သီလကထာ ဓုတဓမ္မာ၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ စေဝ သဗ္ဗာနိ။
စရိယာဝိဓာနသဟိတော၊ ဈာနသမာပတ္တိဝိတ္ထာရော။

သဗ္ဗာ စ အဘိညာယော၊ ပညာသင်္ကလနနိစ္ဆယော စေဝ။
ခန္ဓာဓာတာယတနိန္ဒြိယာနိ အရိယာနိ စေဝ စတ္တာရိ။

သစ္စာနိ ပစ္စယာကာရဒေသနာ သုပရိသုဒ္ဓနိပုဏနယာ။
အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂါ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ စေဝ။

ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ မယာ သုပရိသုဒ္ဓံ။
ဝုတ္တံ တသ္မာ ဘိယျော၊ န တံ ဣဓ ဝိစာရယိဿာမိ”တိ။

ယသ္မာ ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ စတုန္နံ အာဂမဋ္ဌကထာနံ အဝယဝဘာဝေန ကတော, တသ္မာ တာ ဝိယ ပောရာဏသီဟဠဋ္ဌကထာနံ ဘာသာပရိဝတ္တနဝသေန စေဝ ပုနပ္ပုနာဂတမတ္ထာနံ သံခိပနဝသေန စ ပရသမယဝိဝဇ္ဇနဝသေန စ မဟာဝိဟာရတသီနံ ပရိသုဒ္ဓဝိနိစ္ဆယသင်္ခာတဿ သကသမယဿ ဒီပနဝသေန စ ကတော။ ဝုတ္တဉှေတံ အာစရိယေန –

“အပနေတွာန တတောဟံ၊ သီဟဠဘာသံ မနောရမံ ဘာသံ။
တန္တိနယာနုစ္ဆဝိကံ၊ အာရောပေန္တော ဝိဂတဒောသံ။

သမယံ အဝိလောမေန္တော၊ ထေရာနံ ထေရဝံသပဒီပါနံ။
သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာနံ၊ မဟာဝိဟာရေ နိဝါသီနံ။
ဟိတွာ ပုနပ္ပုနာဂတ-မတ္ထံ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

“မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ၊ ဧသ စတုန္နမ္ပိ အာဂမာနဉှိ။
ဌတွာ ပကာသယိဿတိ၊ တတ္ထ ယထာဘာသိတမတ္ထံ။

ဣစ္စေဝ ကတော တသ္မာ၊ တမ္ပိ ဂဟေတွာန သဒ္ဓိမေတာယ။
အဋ္ဌကထာယ ဝိဇာနထ၊ ဒီဃာဂမနိဿိတံ အတ္ထ”န္တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] စ။

“သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ၊ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ။
ဧကာသီတိပမာဏာယ၊ ပါဠိယာ ဘာဏဝါရေဟိ။

ဧကူနသဋ္ဌိမတ္တော၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေပိ ဘာဏာတရေဟိ။
အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထာယ၊ အာဂမာနံ ကတော ယသ္မာ။

တသ္မာ တေန သဟာယံ၊ အဋ္ဌကထာ ဘာဏာတရဂဏာနာယ။
သုပရိမိတပရိစ္ဆိန္နံ၊ စတ္တာလီသံ သတံ ဟောတီ''တိ [ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.နိဂမနကထာ] စ။

ယဒိ စာယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ အာစရိယေန အာဂမဋ္ဌကထာယော ဝိယ အကတ္တတ ပေရာဏာသီဟဠဋ္ဌကထာယော စ အနောလောကေတ္တတ ကေဝလံ အတ္တနော ဉာဏပ္ပဘာဝေနေဝ ကတော အဿ, နာယံ အာဂမဋ္ဌကထာနံ အဝယဝေတိ ဂဟေတဗ္ဗော အဿ, အညဒတ္ထု ''အာဂမဋ္ဌကထာယော မဟာဋ္ဌကထာယ သာရဘူတာ, ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပန န တသ္တ သာ သာရဘူတော, ကေဝလံ အာစရိယဿ မတိယာဝ ကတော''တိ ဧဝမေဝ ဝတ္တဗ္ဗော အဿ။ ယသ္မာ ပန တထာ အကတ္တတ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ ကတော, တသ္မာ အယမ္ပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ တာသံ အာဂမဋ္ဌကထာနံ ကရဏာကာရေနေဝ ကတောတိ စ, တတောယေဝ မဟာဋ္ဌကထာယ သာရဘူတောတိ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဧကေစ္စေ ပန ဝိစက္ခဏာ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ ဂန္ထေသု ဥတ္တရပက္ခသာသနိကာနံ အဿဃောသနာဂဇ္ဇုနဝသုဗန္ဓုအာဒီနံ ဘိက္ခူနံ ဝိယ ပေရာဏဂန္ထေ အနိဿာယ အတ္တနော ဉာဏေနေဝ တက္ကေတ္တတ ဒဿိတံ ဓမ္မကထာဝိသေသံ အဒိသ္တတ အသန္တုဋ္ဌစိတ္တာ ဧဝံ ဝဒန္တိ ''ဗုဒ္ဓဃောသဿ အညံ အနိဿာယ အတ္တနော ဉာဏပ္ပဘာဝေနေဝ အဘိနဝဂန္ထုပ္ပာဒနံ န ပဿာမာ''တိ။ တံ တေသံ ဂရုဟာဝစနမ္ပိ သမာနံ ထေရတဒီနံ **ပသံသာဝစနမေဝ** သမ္ပဇ္ဇတိ။ ထေရတဒိနော ဟိ ဧဝံ ဇာနန္တိ ''ဗုဒ္ဓေနေဝ ဘဂဝတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဒေသေတဗ္ဗော စေဝ ဓမ္မော ပညာပေတဗ္ဗော စ ဝိနယော အနဝသေသေန ဒေသိတော စေဝ ပညတ္တော စ, သောယေဝ ဓမ္မဝိနယော သဒ္ဓါသမ္ပန္နေဟိ ဘိက္ခူဟိ စေဝ ဂဟဋ္ဌေဟိ စ ယထာရဟံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗော, န တတော အညော ဓမ္မဝိနယော တက္ကေတ္တတ ဂဝေသေတဗ္ဗော။ ယဒိ ပန အညော ဓမ္မဝိနယော ကေနစိ တက္ကေတ္တတ ကထိတော အဿ, တံ တဿေဝ တက္ကိနော သာသနံ ဟောတိ န သတ္ထု သာသနံ။ ယံ ယံ ပန ဘဂဝတော ဓမ္မဝိနယေ ပဒဗ္ဗဉ္ဇနံ အတ္ထတော အပာကဋံ ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ ပေရာဏကေဟိ ပဋိသမ္ဘိဒါဆဠဘိညာဒိဂုဏသမ္ပန္နေဟိ ဘဂဝတော အဓိပ္ပာယံ ဇာနန္တေဟိ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ သံဝဏ္ဏိတန ယေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော, န အတ္တနောမတိဝသေနာ''တိ။ အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသော စ တေသံ ထေရတဒီနံ အညတရော, သောပိ တထေဝ ဇာနာတိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ အာစရိယေန –

''ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဝိနယော စ ဝုတ္တော၊
ယော တဿ ပုတ္တေဟိ တထေဝ ဉာတော။
သော ယေဟိ တေသံ မတိမစ္စဇန္တာ၊
ယသ္မာ ပုရေ အဋ္ဌကထာ အကံသု။

တသ္မာ ဟိ ယံ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ၊
တံ ဝဇ္ဇယိတ္တတန ပမာဒလေခံ။
သဗ္ဗမ္ပိ သိက္ခာသု သဂါရဝါနံ၊
ယသ္မာ ပမာဏံ ဣဓ ပဏ္ဍိတာနံ။

တတော စ ဘာသန္တရမေဝ ဟိတ္တတ၊
ဝိတ္ထာရမဂ္ဂဉ္စ သမာသယိတ္တတ။ပေ.။
ယသ္မာ အယံ ဟေဿတိ ဝဏ္ဏနာပိ၊
သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ''တိ [ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ] ။

တေနေဝ အာစရိယော ဘဂဝတော ဓမ္မဝိနယံ တ ပေရာဏဋ္ဌကထံ တ အနိဿာယ အတ္တနော ဉာဏေန တက္ကေတ္တတ တ တ အတ္တနာ ပရိစိတလောကိယဂန္ထေဟိ ဂဟေတ္တတ တ န ကိဉ္စိ ဂန္ထံ အကာသိ။ ယဒိ ပန တာဒိသံ ကရေယျ, တံ ထေရတဒိနော **မဟာပဒေသသုတ္တေ** [ဒီ. နိ. ၂.၁၈၈; အ. နိ. ၄.၁၈၀] ဝုတ္တနယေန ''အဒ္ဓါ ဣဒံ န စေဝ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ, ဗုဒ္ဓဃောသဿ စ ထေရဿ ဒုဂ္ဂဟိတ''န္တိ ဆဍ္ဍေယျုံယေဝ။ ယတော စ ခော အယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ပေ

ရာဏဌကထာနံ ဘာသာပရိဝတ္တနာဒိဝသေနေဝ အာစရိယေန ကတော, တတောယေဝ ထေရတဒိနော တံ **မဟာပဒေသသုတ္တေ** ဝုတ္တနယေန "အဒ္ဓာ ဣဒံ တဿ ဘဂဝတော ဝစနံ, အာစရိယဗုဒ္ဓဃောသဿ စ ထေရဿ သုဂ္ဂဟိတ"န္တိ သမ္ပဋိစ္ဆိံသု။ တေနာဟယံ သကလလောကေ ပတ္ထဋော ဟောတိ။

သီလဝုတင်္ဂာဒီနံ ဝိဘာဂေ စ ပဋိပတ္တိနယပရိဒီပနဥ္စ ဟာကဋမေဝ။ တထာယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ သုဝိညေယျပဒတဿ္ဃေဟိ စေဝ အနာကုလပဒတဿ္ဃေဟိ စ တန္တိနယာနုရူပာယ ဟင္ဂိဂတိယာ သုဌု သင္ခတော, တတောယေဝ စဿ အတ္ထောပိ သုဝိညေယျော ဟောတိ။ တဿ္မာ တံ ဩလောကေန္တာ ဝိညုနော ဝိသုဒ္ဓဇ္ဈာသယာ ခဏေ ခဏေ အတ္ထ ပဋိသံဝေဒိနော စေဝ ဓမ္မပဋိသံဝေဒိနော စ ဟုတွာ အနပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေန္တိ။

အနေကာနိ စေတ္ထ ပသာအဝဟာနိ **မဟာတိဿတ္ထေရ** ဝတ္ထုအာဒီနိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၅] သီဟဠဝတ္ထူနိ စ **ဓမ္မသေနာပတိသာရိပုတ္တတ္ထေရ** ဝတ္ထုအာဒီနိ [ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၉] ဇမ္ဗုဒီပဝတ္ထူနိ စ ဒီပိတာနိ။ တာနိ ပဿိတွာ အနုသွ သရန္တာနံ သပ္ပုရိသာနံ ဗလဝပသာအော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, "ကအာ နု ခေါ မယမ္ပိ ဤဒိသာ ဘဝိဿာမာ"တိ ဒိဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇိတုကာမတာ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

ဧဝံ ပရိသုဒ္ဓပိဋကဟင္ဂိနိဿယတာဒီဟိ အနေကသတေဟိ ဂုဏေဟိ အယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ သကလလောကေ ပတ္ထဋော ဇာတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာ စာယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ, ဧဝံ အညာပိ အာစရိယေန ကတာ တိပိဋကသင်္ဂဟဌကထာယော ပေဟရာဏဌကထာနံ ဘာသာပရိဝတ္တနဘာဒီဟိ ဂုဏေဟိ သကလလောကေ ပတ္ထဋာယေဝ ဟောန္တိ။

ဇေတ္တာဝတာ စ ပန ကိမတ္ထံ ကတောတိအာဒီနမ္ပိ ပဉှာနမတ္ထော ဝိတ္ထာရေန ဝိဘာဝိတောဝ ဟောတီတိ။

တတ္ထေတံ ဝုစ္စတိ –

၁. သမ္မာဝနီယဿ သုဓီဝရာန-
မာဒတ္တဓီရိဠပဒဿ ယဿ။
ပညာဒိဇာတာ လလိတာ ဂုဏာဘာ၊
ဘာတေဝ လောကမ္ပိ သတံ မုဒာယ။

၂. သ **ဗုဒ္ဓဃောသာ**ဟဟာထိရဂ္ဂဓီမာ၊
ဝိဒူန'မစ္စန္တသမာဒရာ'အာ။
သဘာဝဇံ ဗုတ္တိသသတ္တိလဒ္ဓံ၊
သိရိံ ဒဓာတေဝ သုဗုဒ္ဓဃောသော။

၃. "သမ္ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေ ပရိနိဗ္ဗုတသ္မိံ၊
သံဝစ္ဆရာနံ ဒသမေ သတမ္ဟိ။
ဇာတော"တိ ဉာတော ဝိဗုဓေဟိ ဗုဒ္ဓ-
ဃောသဝှယော ပတ္တသမတ္တမာနီ။

၄. ဝိညူ ဝိဒူ'မဿ ပုမဂ္ဂဇာတော၊
သဥ္ဇာတတံ ဒက္ခိဏဒေသဘာဂေ။
ရမ္မေ' **နိုယသ္မိံ** သုဇနာကရသ္မိံ၊
တတ္တတ္ထမေသိန'မယံ ပတီတိ။

၅. **မောရဏ္ဍကမမ္ဟိ** သ တတ္ထ ဇာတော၊
ပုညာနိတော ဝိပ္ပကုလမ္ဟိ သမ္မာ။
သူရဿ လောကတ္တသမာဝဟတ္တံ၊
ဥပ္ပဇ္ဇနာယာ'ဗ္ဗရဏောဝ ရံသိ။

၆. သံဝဒ္ဓဗုဒ္ဓိ သ ပဝုဒ္ဓိပတ္တော၊
အာရာဓယံ ဉာတိဂဏံ သဒေဝ။
ဝေဒေသု ဝိဇ္ဇာသု တဒညသိပ္ပ-
ဂန္ထေသွနာယာသပဝီဏတာ’က။

၇. သုဒ္ဓာဓိမုတ္တီန ဝိဝေစနေန၊
သာရာနု’သာရေတိ ဝိဝိဋ္ဌမာနော။
ဝေဒေသွ’သာရတ္တ’မဗုဇ္ဈိ ယသ္မာ၊
တုဋ္ဌိံ သ နာပဇ္ဇိ သုတေန သေန။

၈. အနွေသတော တဿ ပသတ္ထသာရံ၊
သဒ္ဓမ္မသာရော သဝနေန လဒ္ဓေါ။
နိန္နော ဗုဒ္ဓဿ သ သာသနမှိ၊
ဥဿာဟဇာတော’ပဂမာယ တတ္ထ။

၉. ဓမ္မာဘိလာသီ သ ဝိရောစိ တတ္ထ၊
သံလဒ္ဓပဗ္ဗဇ္ဇုပသမ္ပဒောဝ။
ထေရေ’ပသင်္ကမ္မ **ဝိသုဒ္ဓထေရ-**
တဒီနိကာယမှိ ပတီတပညော။

၁၀. တဒာ ဟိ’သုံ **ဒက္ခိဏက္ကန္ဒိယမှိ၊**
နိတသိနော ထေရိယဝံသဇာတာ။
တဒညတဒီ စ မုနိ မုနိန္ဒ-
မတံ ယထာလဒ္ဓိ ပကာသယန္တာ။

၁၁. သဒ္ဓမ္မသာရာဓိဂမာယ ဘိယျော၊
ဟဋ္ဌိံ သမုဂ္ဂဏှိ ဇိနေရိတံ၊ သာ။
ဇိဝှဂ္ဂလီလာ မနသာ’သိတာ’ဿ၊
လက္ခီဝ ပုညေ နိဝသံ ဗဘာသ။

၁၂. ဧဝံ တမုဂ္ဂဏှ’မဗောဓိ သမ္မာ၊
“ဧကာယနောယံ သုဝိသုဒ္ဓိယာတိ။
မဂ္ဂေ ဝိဝဋ္ဋာဓိဂမာယ” တတ္ထော-
ယျောဂံ သမာပဇ္ဇိ ပရံ ပရတ္တိ။

၁၃. သဘာဝပညာ မဟတီ စ သတ္တ-
န္တရောပလဒ္ဓါ ဝိပုလာဝ ဝိဇ္ဇာ။
တေနဿ ဗုဒ္ဓေါတ္တိသမုဒ္ဒတိဏ္ဏော၊
အကိစ္ဆသာဓိတ္တပဘာဝ’မညာ။

၁၄. ဗုဒ္ဓဿ ကိတ္တီဝ သုကိတ္တိဃောသော၊
ဝတ္တိဿတေ’စ္စဿ ဂရူ ဝိယတ္တာ။
အတ္ထာနွဝိတံ နာမမကံသု **ဗုဒ္ဓ-**
ဃောသောတိ သမ္ဗုဒ္ဓမတင်္ဂတဿ။

၁၅. **မယူရဒူတဝှယပဋ္ဋနသ္မိံ၊**
နိဝဿ **ကဉ္စီဝှယပုရာဒိကေ** စ။

သ **အန္ဓကာဍ္ဍာတ** **သဒေသိယဌ-**
ကထံ သမုဂ္ဂဏှဟိ သမာဟိတတ္တော။

၁၆. တာဝတ္တကေနသ္သ သုမေခသေသ္သာ-
သန္တုဋ္ဌစိတ္တသ္သ တတုတ္တရိမ္ပိ။
သမ္ဗုဒ္ဓတဏီသု သမတ္တမတ္တံ၊
အညာတုမိစ္ဆာ မဟတီ အဇာယိ။

၁၇. **မဟာမဟိန္ဒာ** ဒိဝသိဝရေဘိ၊
သမာဘတာ **ယာဋ္ဌကထာ** သသာရာ။
သထေရတအာ သုဝိနိစ္ဆယာ စ၊
တအာ ဝိဘာတာ ဝတ **လင္ကယာ’** သုံ။

၁၈. ပဝတ္တိမေတံ ဝိဒိယ’သ္သ မေတ-
ဒဟောသိ “ယံ နူန’ဘိရာမလင္ကံ။
အလင္ကရောန္တိံ ရတနာကရံဝ၊
ဥပေစ္စ သိက္ခေ’ဋ္ဌကထာ မဟန္တိံ။

၁၉. တာ ဘာသယာ သီဟဠကာယ ရစ္စာ၊
တန္တိံ သမာရောပ္ပ နဝံ ကရေယ္ယံ။
ဧဝဉ္စဟိ ဒေသန္တရိယာန ဗုဒ္ဓ-
မာနီနမတ္တံ ခလု သာဓယေ”တိ။

၂၀. ပုရေ စ လင္ကာဂတသာသနံ ယံ၊
သုနိမ္မလိန္ဒုဗ္ဗ ဟိမာဒိမုတ္တော။
ပဘာသိ၊ ကိသ္မိဉ္စိ တအာညတဒ-
မနာကုလံ တာ’ကုလတံ ဇကမ။

၂၁. ဇိနမ္ဟဟိ နိဗ္ဗာနဂတေ ဟိ ဝသ္သ-
သတန္တရေ သာသနိကာ သမဂ္ဂာ။
သမာနတအာ ဇိနသာသနမ္ဟဟိ၊
န ကောစိ ဘေဒော’ပိ တအာ အဟောသိ။

၂၂. ပစ္ဆာ စ သဒ္ဓမ္မဒုမာဟတေဘ္ဘ-
ခမ္မေဟိ တတေဟိ ပဋ္ဌိစ္စ ဟာပေ။
ဇာတေဟိ သံဝိဂ္ဂမနာ သမာယ၊
ထေရေ’သ’မုယ္ယောဂမကံသု ဒဠ္ဍဟံ။

၂၃. **သင္ဂီတိယော** ကစ္စ သုပေသလေဟိ၊
နိဂ္ဂယ္ဟဟာမာနာပိ ထိရေဟိ ဒဠ္ဍဟံ။
ဆိန္နာပိ ရုက္ခာ’သ္သု ပုနော ရုဟာတ-
ကာသုံဝ ခမ္မံ ဝိနယာ’ညထာ တော။

၂၄. နာနာဂဏာ တေ စ အနေကတအာ၊
သံသဂ္ဂကာရာ ဇိနသာသနေ’သုံ။
တဒေဘိ အညေဟိ ဇိနေရိတေဘ္ဘ-
သုဒ္ဓါယမာနာ ဝိနယဥ္ဍ ခမ္မံ။

၂၅. တဒါ စ တဒီ ပိဋကာနိ တေသံ၊
လင္ကံ မလင္ကံဝ ကရံ’ပယာတာ။
ပဋိဂ္ဂဟေသုံ ပ္ယ **ဘယာဒိတသီ၊**
နာဠေ **မဟာဿာတ** **ဝိဟာရတသီ။**

၂၆. ယဒါ စ ဗုဒ္ဓာဘိဟိတာဝ ဟာဋိ၊
တဒတ္ထသာရာ စ ဝသီဘိ ဉာတာ။
န “တေဓ တေက္ကမ္မ ဝိသုဒ္ဓထေရ-
တဒီ ဝိတဒီ”တိ ပဝတ္တိ ကာစိ။

၂၇. ဇီဝံဝ ရက္ခိံသု သထေရတာဒံ၊
တန္တိံ တဒတ္ထဉ္စ သနိက္ကာယံ တေ။
တသ္မာ န သက္ကာဝ တဒညတာဒိ-
တဒေဘိ ဟန္တုံ စု’ပဂန္တုမဒ္ဓာ။

၂၈. တံတဒသံဘေဒဘယဉ္စ မညယာ၊
“ဒုဒ္ဓာရဝေလောပိ ဘယေဟိ တန္တိနံ။
သမ္မောဟတာဒီဟိ ဘဝေ”တိ **ဟေတ္ထကံ၊**
အာရောပ္ယ သမ္မာ **ပရိဟာလယိံသု** တေ။

၂၉. တဒါ ဟိ တေသံ ပဋိဘာဟနေ ရဏာ-
ဝိဒံဝ သိက္ခံ ဇိနသာသနဒ္ဓရော။
သ **ဗုဒ္ဓဃောသော** မုနိ ဗုဒ္ဓိဟဋတော၊
ဂတော’သိ **ဒီပံ** ဝရတ**မ္ဗပဏ္ဏိကံ။**

၃၀. လင္ကံ ဥပေစ္စ သ မဟာဋ္ဌကထာဏ္ဏဝဿ၊
ဟရံ ပရံ ဝိတရဏော ထိရနိက္ကာယောဝ။
သံသုဒ္ဓဝံသဇနိတသမဟာဝိဟာရ-
မာက’မ္ဗရံဝ ဥဒယိန္ဒု’ပသောဘယန္တော။

၃၁. တသ္မိဉ္စ ဒက္ခိဏာဒိသာယ ဝသီ သ တတ္ထ၊
သောဘံ **ပဓာနဃရ**သညိတပရိဝေဏံ။
ဟာသာဒ’မုတ္တမ’မကာ သုဇနေဘိ သေယ္ယံ၊
သန္တော **မဟာနိဂမသာမိ** သုစိက္ကာဓမ္မော။

၃၂. သမ္မာ စ ယောဂမကရိ ဗုဓ**ဗုဒ္ဓမိတ္တ** -
ထေရာဒိ’မန္တ’မုပယာတ’မနူနတန္တော။
သံသေဝိတော ဝိဝိဓညယပဗုဒ္ဓိယာ သော၊
သုတ္တာဘိဓမ္မဝိနယဋ္ဌကထာသ္ဝ’နူနံ။

၃၃. ဝေယ္ယတ္တိယံ’သ သမယေ သမယန္တရေ စ၊
ပညာယ ဒိသ္ဝ ဝိဝဋံဝ နိဟီတမတ္ထံ။
ထေရာ သမဂ္ဂဇိနမဂ္ဂမတာ’မတာသီ၊
မညိံသု နုဿရတနံဝ သုဒုလ္လဘန္တိ။

၃၄. ဝိညာယ ဓမ္မဝိနယတ္ထယထိစ္ဆဒါနေ၊
စိန္တာမဏီတိ သုနိရူပိတဗုဒ္ဓိရူပံ။

ယသ္သော’တ္ထ နိစ္ဆိတမနော ကဝိ **သင်္ဃပါလ** -
တ္ထေရုတ္တမော ဇနဟိတာယ နိယောဇယီ တံ။

၃၅. “ကိစ္စာပိ သန္တိ ဝိဝိဓာ ပဋိပတ္တိဂန္ထာ၊
ကေသဉ္စိ ကိဉ္စိ တု န ဗုဒ္ဓမတာနုသာရံ။
သံသုဒ္ဓထေရသမယေဟိ စ တေ ဝိရုဒ္ဓါ၊
တသ္မာ ကရောတု ဝိမလံ ပဋိပတ္တိဂန္ထံ”။

၃၆. မေတ္တာဒယမ္ဗုဒဝနံ ဇနဘူမိယံ’သ၊
သံဝဿတေ စ’ရိယမဂ္ဂဂမဂ္ဂ’မဂ္ဂံ။
သံသောဓနတ္ထ’မိတိ “ပတ္ထိတထေရအာသံ၊
ပူရေဿ’မေတ”မိတိ ကာသိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂံ။

၃၇. ဝီရာနုကမ္ပသတိယောဇိတဗုဒ္ဓိမာ သံ၊
ဩဂ္ဂယှဟာ၊ ဂယှဟ စ’ ခိလဋ္ဌကထာ သတန္တိံ။
သာရံ သခေဒ’မနပေက္ခိယ သာဓုကံ သ၊
ယံ’ကာသိ၊ ကံ နု’ဓ န ရောစယတေ ဗုဓံ သော။

၃၈. ဝုတ္တော’တ္ထ ဘာဝပရမာဝ သဘာဝဓမ္မာ၊
ဝတ္ထူ စ ပီတိသုခဝေဒနိယာ’နိတာဝ။
ပုဏ္ဏောဝ သဗ္ဗပဋိပတ္တိနယေဟိ စေသော၊
ပုပ္ဖာဘိဖုလ္လပဝနံဝ ဝိရာဇတေ’ယံ။

၃၉. ယံ ပဿိယာန ပရိကပ္ပိယ ရတ္နသာရ-
ဂဗ္ဘံ ဝိသုဒ္ဓိ’မဘိယာတု’မပေက္ခမာနာ။
တံ သာရ’မာဒိယိတု’မာသု ပယုတ္တယုတ္တာ၊
ဒိသွတ ဟိ နဂ္ဃရတနံ နနု ဝဇ္ဇယေ န။

၄၀. ကန္တာ ပဒါဝလိ’ဟ တန္တိနယာနုသာရာ၊
သာရာတိသာရနယပန္တိ ပသိဒ္ဓသိဒ္ဓါ။
အတ္ထာ စ သန္တိနုဂမာယ တုလာယမာနော-
ယ္ယောဂေန မေတ္ထ ဟိ ဝိနာ ပဋိပတ္တိ ကာ’ညာ။

၄၁. အာဘာတိ သတ္တု စတုရာဂမမဇ္ဈကေ’ယံ-
အတ္ထေ ပကာသယိဟ ဘာဏုဝ နေကဒဗ္ဗေ။
မေဓာဝိပီတိဇနနံ’သ ဝိဓာန’မေတံ-
တီတဥှိ ယာဝ ကဝိကေစရ’မဿ ဉာဏံ။

၄၂. ဒိဋ္ဌာဝ တိက္ခမတိ’မဿ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ** -
သမ္ပာဒနေန သမုဟတ္တသုခီပဒေဘိ။
တေနဿ ဗုဒ္ဓဝစနတ္ထဝိဘာဝနာယ၊
ပဋ္ဌတ္တသတ္တိ ဝိဒိတာ ဝိဒိတာဂမေဟိ။

၄၃. ဉာတံ ကဝီဘိ’ဓိဂတံ ယသ’မာဝဟေန၊
ထေရဿ သုဒ္ဓမတိ **ဗုဒ္ဓသိရီ**ဝှယဿ။
လောကတ္ထ’မာဝိကတပတ္တန’မာဒိယာန၊
သာမဉ္ဉ နိန္နဟဒယေန ဇနာန’မတ္ထေ။

၄၄. သမ္ဗုဒ္ဓဘာဝဝိဒိတေနိ’မိနာ **သမန္တ -**
ပာသာဒိကာဝ္ဟယဝိနယဋ္ဌကထာ ပဏီတာ။
သူရော’ဒိတေ ဝိယ တယာ ဝိနယတ္ထမူဠ္ဟာ-
မူဠ္ဟီ ဘဝန္တိ ဗိနီတိပထာ’ဓိဂန္တုံ။

၄၅. **လင်္ကာ** အလင်္ကတိကတာဝ **မဟာမဟိန္ဒ -**
တ္ထေရေန ယာ စ **ဝိနယဋ္ဌကထာ’** ဘတာ၊ တံ။
ကန္တာယ သီဟဠဂိရာယ ဂိရာယမာနာ၊
အစ္စန္တကန္တဗဟုလာ မုနယော ပုရာ’သုံ။

၄၆. အညာ စ **ပစ္စရိ-ကုရုန္ဒိ** သမညိတာဒီ၊
ဒီပံ ပဒီပကရဏီ ဝိနယမ္ဟိ ယာ’သုံ။
သင်္ဂယ္ဟ တာသ’မခိလတ္ထနယေ စ ထေရ-
တဒေ စ မုတ္တရတနာနိဝ မေကသုတ္တေ။

၄၇. တာဟေဝ သီဟဠနိရုတ္တိယုတဉ္စ တန္တိံ၊
အာရောပိယာန ရုစိရံ အထ ဝိတ္ထတဉ္စ။
မဂ္ဂံ သမာသနဝသေန ယထာ သမတ္တ-
လောကေန ယာ ဂရုကတာ ကတမာနနာ’ကာ။

၄၈. သုဒ္ဓန္ဝယာဂထဝိရာ စ **ဝိသုဒ္ဓထေရ -**
တဒီ ဝိသုဒ္ဓဝိနယာဂမပုဇ္ဇဓမ္မာ။
သုဒ္ဓံ ကရိံသု န ယထေ’တ္ထ တဒညထာ၊
ကစ္စာဒိ’မာဝိကရိယာ’သိ **နိဒါန**မေတ္ထ။

၄၉. **ယသ္မိံ** မနုညပဒပန္တိ သုဘာ သုဗောဓာ၊
အတ္ထာ စ ပီတိသမ’ဝိမ္ဟယတာဒိဘာဝီ။
စိတ္ရာ ဝိစိတ္ရမတိဇာ ကဝိစိတ္တဟံသာ၊
တသ္မာ ရသာယတိ တဒတ္ထနုသာရိနံ **ယံ**။

၅၀. အစ္စန္တသာဂရနိဘာ ဝိဝိဓာ နယတ္ထာ၊
သန္တေ’တ္ထ ယာ’သု ဝိနယဋ္ဌကထာ ပုရာဏာ။
တာသံ ယထာဘိမတပန္တိ သုတန္တိကတ္တံ၊
ကိဉ္ဟိ’သ္သ ကိဉ္စ ဗလဝီရ’ပဋိစ္စ ကာတုံ။

၅၁. ဥယ္ယောဂ’မဿ ကရုဏာပဟိတံ ပဋိစ္စ၊
ပညာသဟာယသဟိတံ ဗလဝဉ္စ ဒဠ္ဟံ။
လဒ္ဓာဝ ယာ နိခိလလောကမနုညဘူတာ၊
မေဓာဝိနံ’နုသဘာကဝ ဝိရာဇတေ သာ။

၅၂. ဝိညူဘိ ယာ “ဝိနယသာဂရပာရတိဏ္ဏေ”၊
သမ္ဘာဝိတာ “သုတရဏာယတိ သီဃတဟာ”။
ကစ္စာဘိမာနိတဂုဏာ’ဇ္ဇ ရရာဇ ယာဝ၊
ကိံ ယံ ထိရံ လဟု ဝိနဿတိ ဒုပ္ပသယ္ဟံ။

၅၃. “ယာ ဗ္ယာပိနီ’ခိလနယဿ သုဗောဓိနီ စ၊
သောတူဘိ သေဝိတသဒာတနဓမ္မရင်္ဂ။

ကတွာန လောကပဟိတေ သဂုဏေ ဒခ္တိ၊
ဌာတူ”တိ နဋ္ဌ’မုပက’ဋ္ဌကထာ ပုရာဏာ။

၅၄. ဇနာဘိသတ္တာယ ဒယာယ စောဒိတော၊
ဝိဆေဇ္ဇ ခေဒံ ဝိနယမှိ သာဓုနံ။
အထာဂမာန’ဋ္ဌကထာဝိဓာနနေ၊
ဓုရံ ဒဓာတုံ’ဘိမုခါ’သိ သော သုဓီ။

၅၅. ပဒ္မံဝ ဖုလ္လာဘိနတံ သုဘာဏုဘာ၊
လဒ္ဓာန ဖုလ္လံ’တိသယာ’သိ စေတနာ။
အဋ္ဌာဒိနာဂေန ထိရဂ္ဂဓီမတာ၊
ယာ ပတ္ထိတာ’ရဗ္ဘ တဒတ္ထသိဇ္ဈနေ။

၅၆. ဒီဃာဂမတ္ထေသု သဗုဒ္ဓိဝိက္ကမ-
မာဂမ္မ သာရာဓိဂမာ **သုမင်္ဂလ** -
နာမာနုဂန္တွာဝ **ဝိလာသိနီ**တိ ယာ၊
သံဝဏ္ဏနာ လောကဟိတာယ သမ္ဘဝိ။

၅၇. ဂမ္ဘီရမေဓာဝိသယာဂမမှိပိ၊
အာရဗ္ဘ ဗုဒ္ဓိံ’သ သုနိမ္မလီကတာ။
ဝိညာတဗုဒ္ဓာဘိမတာ ဗဟူ ဇနာ၊
အညတ္ထသာဓာ မဟတုဉှိ ဗုဒ္ဓိယော။

၅၈. သာ’နီတဝိဒ္ဒွတက္ခိမနာ မနာယိတာ၊
ကန္တာဂမေ ဓမ္မသဘာယတေ သဒာ။
တေနေဝ မညေ’ဟ တိရောကတာ တယာ၊
ကိံ သီဃဂ’ညတ္ရ ပထညကမိကာ။

၅၉. ပတွတ မဟန္တာ’မ္ဗရ’မမ္ဗုဒေ ယထာ၊
လောကတ္ထသာဓိပိ မဟာသယံ မတိ။
တသ္မာ’သ္သ သိဒ္ဓာ’ဋ္ဌကထာပရမ္ပရာ၊
ဗုဒ္ဓိပ္ပအနာယ’ ဟုဝုံ နတ နတ။

၆၀. **ဗုဒ္ဓာဒိမိတ္တံ** ထိရသေဋ္ဌ’မုဒ္ဒိသံ၊
သံဝဏ္ဏနာ စာသိ **ပပဉ္စသူဒနီ။**
“သဗ္ဗတ္ထသာရေ ဇိနမဇ္ဈိမာဂမေ၊
လဒ္ဓာန ပီတိံ သုဇနာ သမေန္တု”တိ။

၆၁. ဥပ္ပဇ္ဇိ **“သာရတ္ထပကာသိနီ”** တိ ယာ၊
သာ **ဇောတိပါလဿ** ယထာဘိလာသိတံ။
လောကံ ယထာနာမိကသာရဒီပနာ၊
ဘာတာ’သိ သမ္မာပဋိပန္နပန္ထအာ။

၆၂. သမ္ပူရိ ကာတုံ’သ မနောရထော ယယာ၊
အင်္ဂုတ္တရန္တာဂမမတ္ထဝဏ္ဏနာ။
တန္နာမဓေယျံ သုဇနဉ္စ **ဇီဝကံ၊**
သော **ဇောတိပါလဉ္စ** ပသတ္ထဓီတိမံ။

၆၃. ဥဒ္ဒိဿ ယံ’ကာသိ ပဝိဏာတံ ကရုံ၊
ဗုဒ္ဓါဒိသံသေဗ္ယသုမင်္ဂဒဿနေ။
သဒ္ဓမ္မပုပ္ဖာန’ ဝနာယိတာ’သိ သာ၊
ဝိဒ္ဒတလိသင္ဃဿ သအာဝကဟဏာ။

၆၄. ယေန’တ္တလဒ္ဓိံ ပဇဟန္တု သာခတော၊
ဒုဗ္ဗောခမ္မေ စ သဘာဝဒီပနေ။
ဗုဇ္ဈန္တု ကုစ္စာသိ’ဘိဓမ္မသာဂရော၊
တတ္ထာ’ဝတာရံ သုကရေန သာဓိနီ။

၆၅. မေဓာဝိလာသာ’ဿ’ဟုဝု’ဌသာလိနီ၊
ကန္တာ စ **သမ္မောဟဝိနောဒနီ** တိ ယာ။
တာ **ဗုဒ္ဓဃောသော**တိ သတုလ္ယနာမိက-
မာဂမ္မ ဇာတာ သုဇနတ္ထသာဓိနီ။

၆၆. အညာ စ **ပဥ္စဋ္ဌကထာ’** ဘိဓမ္မဇေ၊
ဘာဝေ နိဓာယေ’တ္ထ ယထာ’ဿု သုတ္တရာ။
ဂမ္ဘီရမတ္ထေသု ပဝိဒ္ဓဗုဒ္ဓိတံ၊
သမ္ပာဒနီ သတ္ထု’တုလတ္တဒီပနီ။

၆၇. **သောဏာ**ဝှဟထေရဿ ပဋိစ္စ ယာစနံ၊
တာ ယာယ ကဍ္ခာ ဝိတရန္တိ ဘိက္ခဝေါ။
ယာ ဟတိမောက္ခမှဟိ၊ တဒန္ထဝယာဝှဟယံ၊
သံဝဏ္ဏနံ’ကာသိ သ ခိမတံ ဝရော။

၆၈. သမတ္တလောကဋ္ဌဝိဘာဝိရဋ္ဌနာ၊
ကတော’မိနာ **ဓမ္မပဒဿ** ဝဏ္ဏနာ။
ထိရံ သမုဒ္ဒိဿ **ကုမာရကဿပံ၊**
သတံ မနံ ပီတိပဖုလ္လိတံ ယယာ။

၆၉. အညာ’ဿ ယာ သုတ္တနိပာတ-ခုဒ္ဒက-
ပာဌတ္ထအာတာ **ပရမတ္ထဇောတိကာ။**
သံဝဏ္ဏနာ **ဇာတက**တန္တိ မဏ္ဍနာ၊
တာ ပေတာန္တိ လောကဿ ဟိတပ္ပဒီပိနီ။

၇၀. နိဿေသလောကမှဟိ ပစာရဏိစ္ဆာ၊
လင်္ကာဂတာန’ဋ္ဌကထာန’မဒ္ဓါ။
ယာ ထေရတာဒိန’မပူရိ ဗုဒ္ဓ-
ဃောသဂ္ဂထေရဿ ပဘာဝလဒ္ဓါ။

၇၁. ဘဒ္ဒံ’သ နာမဍ္ဍ၊ ဂုဏာ မနုညာ၊
သမဂ္ဂကာမိ’နုကရောန္တိ တေသံ။
သသင်္ကသူရာ ဟိ သအာတနာ ယေ၊
လောကံ ပမောဒဍ္ဍ ကရံ စရန္တိ။

၇၂. **သုဗုဒ္ဓဃောသဿ** ဝိဘာဝိသတ္တိ-
ပဗ္ဗတ္တိ’မာရဗ္ဘ ထိရာသဘာဿ။

သမဂ္ဂလောကော ဟိ သုထေရတာဒေ၊
မာနံ ပဝမှေသိ အနညဇာတံ။

၇၃. **ဗုဒ္ဓော**တိ နာမံ ဘုဝနမ္ဟိ ယာဝ၊
သုဗုဒ္ဓဃောသဿ သိယာ န ကိဉ္ဟိ။
လဒ္ဓါ ဟိ သာဓူဘိ မဟောပကာရာ၊
မဟဂ္ဃဝိတ္တာနိဝ တံသကာသာ။

၇၄. ခိယေထ ဝဏ္ဏော န သမုဒ္ဒဃောပိ၊
နန္ဒဝ’ဿ နေကာ ဟိ ဂုဏာ အနန္တာ။
ကော နု’ဒ္ဓရေယျာ’ ခိလသာဂရောဒေ၊
တထာပိ မညန္တု သုခီ သအာ တေတိ။

ဆဋ္ဌသင်္ဂီတိဘာရနိတ္ထာရကသင်္ဃသမိတိယာ ပကာသိတာယံ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂနိဒာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။